

SUPERNOVA

REVIJA ZA SPEKULATIVNO FIKCIJO

Znanstvena fantastika - Fantazija - Nadnaravni horor

Mednarodno
sodelovanje

Fantastične
zgodbe

Fantastični
dogodkopi

Fantastična
bukvarna

Intervjuji

Glavni urednik in odgovorni urednik

Bojan Ekselenski

Pomočnik glavnega urednika

Dominik Lenarčič

Lektoriranje

Lenka Krajnc

Prevodi

Bojan Ekselenski (HR-SRB-ČG-ANG)
Dominik Lenarčič (ANG)

Prelom in oblikovanje naslovnice

Bojan Ekselenski

Oblikovanje naslovnice

Bojan Ekselenski

Naslov uredništva

Celjsko literarno društvo,
Gledališki trg 4, 3000 Celje
celjsko.literarno@outlook.com
<http://cld.si>

Izdajatelj

Celjsko literarno društvo
Transakcijski račun:
SI56 6100 0000 8808 335

ISSN tiskane izdaje: 2464-0387

Izdajo so omogočili:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

MESTNA OBČINA CELJE

	UVODNIK	4
Bojan Ekselenski	Fantastične misli o fantastiki	4
	FANTASTIČNI EPP (ZALOŽBA SOPHIA)	7
	SITHOVSKA AKADEMIIJA	8
Anja Brunšek	Prevodi fantazijske književnosti za odrasle na Slovenskem (nadaljevanje iz prejšnje številke)	9
Dominik Lenarčič	Čakanje na kamnita vrata ali kratka triada o tem, kako nas je Patrick Rothfuss vse pretental	17
	FANTASTIČNI INTERVJU	19
Dominik Lenarčič	Žiga Kastelic in Dežela dinozavrov	20
	PROZA	23
Aljoša Toplak	Kocka, ki ima vse odgovore	24
Bojan Ekselenski	Razpolovna doba	26
Borut Slokan	Bela sestra	38
Dominik Lenarčič	Nesmrtni glasbenik	59
	Ujetniki preteklosti	60
Majda Arhnauer Subašič	Bila je prava pot	62
Matjaž Marinček	Izvidnica	72
	PREVEDENA PROZA	75
Eric Johansson	Nekaj o avtorju	75
	Zadnji princ Lire (odlomek romana)	75
Frank Roger	Dekle v kavarni Mirage	81
Gareth D. Jones	Psi, plazilci in ostale biološke anomalije	88
George Dimitriu	Nekaj o njem	98
	Čokolada z lešniki	100
Petra Rapač	Veronika	102

SFeraKon 2025.
9.-11.5.2025.

POEZIJA IZ DOMAČIH IN TUJIH LOGOV		109
Marko Vujović	NAMIG	110
	UROBOROS	111
	USTVARJALNO MOČ	111
	SAMI SREDIŠČE VESOLJA	111
	PREOKUPACIJA Z ZVEZDAMI	111
FANTASTIČNI DOGODKOPIS		113
Bojan Ekselenski	Fanfest 8	114
Dominik Lenarčič	Domen Mezeg z Iloniko v Knjižnici Medvode	120
Bojan Ekselenski	Festival fantazijske književnosti Pazin 2024	124
Bojan Ekselenski	Celjsko literarno društvo na istrski konvenciji Istrakon 2025	125
FANTASTIČNA BUKVARNA IN BRALNICA		132
	Žiga Kastelic Dežela dinosavrov (samozaložba)	133
Benjamin H. Bratton	Teraformiranje (Založba Sophia)	134
	Liu Cixin Doba supernove (Založba Sophia)	134
	Jeff VanderMeer Izničenje (LUD Literatura)	134
Julija Lukovnjak	Živa tema Edgarja Kaosa (Založba Goga)	135
	Skupina avtorjev Celje v vesolju (CLD, samozaložba)	135
	Skupina avtorjev Besan 5 Priče za besanu noč	136
	Bojan Ekselenski Podvesolje Prvi Bojan tam dol	136
RAZPISI		137
ZADNJA STRAN - MATEJ KRAJNC		

Fantastične misli o fantastiki

Ne bom zanikal, trenutno živimo v nekakšni distopični satiri in realni svet nas vsak dan preseneča z novimi domislicami na svetovni politični sceni. Večino teh novic lahko brez slabe vesti uvrstimo v žanr političnega hororja, distopije in zgodovinske satire.

A zapustimo resnični svet in se potopimo v morje fantastike.

Fantastika je na slovenskih poljih književnosti še vedno izmuzljivo magično bitje.

Najprej naj razčistim nekaj preprostih besednih zvez. Verjemite, lažje bo za razumevanje.

Žanrska književnost ni samo fantazija v vseh svojih pojavnostih, temveč je žanr precej širši pojem. Pod žanr sodijo tudi ljubezenski romani, pa kriminalke, pustolovske ali kmečke zgodbe. Skratka, žanr je širok, kot je široka pahljača, recimo temu, lahkotnejše književnosti, čeprav ne gre zgolj za veseloigro. Pridevnik lahkotnejša uporabljam v kontekstu vsebinske zahtevnosti. Preprosta definicija žanra za telebane (po Bojanu):

Bralstvo natanko ve, kaj pričakuje od posameznega žanrskega leposlovnega dela.

- ⇒ *V kriminalki zagotovo ni v ospredju ljubezensko razmerje med glavnim detektivom in pomočnikom, temveč razčiščevanje zločina. V ljubezenski prozi pa glavno breme pripovedi nosi ljubezensko razmerje med glavnima protagonistoma oz. protagonistkama.*
- ⇒ *V pustolovski povesti imamo opraviti z dinamičnim razkrivanjem skrivnosti, začinjene z različnimi preobrti.*
- ⇒ *Kmečki roman se drži kmečkih opravil, prigod in nezgod.*
- ⇒ *Zgodovinski roman se oprime zgodovinskih dogodkov in nam jih načara v prozno obliko.*

⇒ *Fantastika pa vključuje elemente fantastičnega, torej domišljjskega, ki pri znanstveni fantastiki sicer drži niti realističnega, pri čistokrvni fantastiki pa niti tega ni.*

To je preprosta in silno laična razlaga žanra.

Kaj je temeljna naloga žanrske književnosti? Njena primarna vloga je na svoj način zabavati. Naj se sliši to še tako neumestno, ljudstvo vzame v roke žanrsko književno delo zaradi takšne ali drugačne sprostitev, zadovoljevanja ene od temeljnih človeških potreb – pripovedovanju zgodb in predvsem vživetju v fiktivno pripoved. Saj veste, če ne gre za dokumentaristični popis, gre, preprosto rečeno, zagotovo za fikcijo.

V današnjem času se pojavljajo žanrska dela, ki so bolj ali manj posrečena mešanica žanrov. Navkljub brezšivni spojitvi pa bralstvo takoj ugotovi, kaj je temeljna žanrska nit takšnih del. Takoj vedo, v katerem zajcu tiči grm.

Zagotovo žanr ni le fantastika, kot tudi fantastika ni le žanr. V sodobni književnosti okoli 70 % vsega leposlovja vsebuje elemente fantastičnega, torej nečesa, kar se ni zgodilo. Tudi precej kanoniziranih in uveljavljenih umetniških proznih del brez elementov fantastičnega izgubijo svoje sporočilo, zaradi katerega so sploh prepoznavna.

Kam sodijo besedila v tokratni Supernovi?

Odgovor vas bo mogoče presenetil.

Najprej naj poudarim, da prvi cilj revije ni umetnost za vsako ceno, temveč razvoj slovenskega fantastičnega leposlovja.

Vsa besedila so dovolj kakovostna proza (in poezija, saj imamo tudi nekaj poetičnih strani), ki bodo zadovoljila bralstvo sodobne fantazijske književnosti. Vsa tukaj zbrana dela so namenjena odraslemu bralstvu, torej ljudem, ki v sebi niso pokončali zvedavega radovedneža. Čas pa bo pokazal, če kaj od tega preživi neusmiljeni zob časa in pusti širši literarni pečat.

Opazili smo, da tudi domači avtorji počasi izstopajo iz okvirja zelo kratke proze, omejene na 6 – 10 strani. Večina slovenskih literarnih razpisov za kratko prozo je omejena na obseg med 6000 in 10.000 znakov s presledki. Supernova je dvignila omejitve na 7500 besed, kar znese astronomskih 45.000 znakov s presledki. Med 10.000 in 45.000 pa je znatna razlika, ki prinaša prostor za vsebinski napredek pripovedovanja. To pozdravljamo!

V tokratni številki so prisotni Aljoša Toplak (dobrodošel povratnik v fantastiki!), Bojan Ekselenski, Borut Slokan, Dominik Lenarčič, Majda Arhauer Subašič in Matjaž Marinček. Nekaj pa smo pustili za listopadni čas.

Tuja avtorska imena prihajajo iz Belgije (Frank Roger), Romunije, (George Dimitriu), Srbije (Petra Rapačić), Anglije (Gareth D. Jones) Hrvaške (Eric Johansson) in Črne gore (Marko Vujović).

Nekaj dobrih tujih del smo morali pustiti v malce obširnejši jesenski številki, ki vključuje tudi vabilo na Fanfest. Naj najavim uveljavljenega srbskega avtorja Gorana Skrobonjo, pa povratek Mirka Fancovića in še koga ...

V reviji so tudi eseji (zaključek v prejšnji številki začetega obširnega eseja o prevajanju fantastike v slovenščino – avtorica Anja Brunšek) in zanimivo razmišljanje Dominika Lenarčiča. O astronomiji za pisatelje bo nadaljevanje v naslednji številki.

Dominik Lenarčič je poskrbel tudi za zanimiv intervju z Žigom Kastelicem.

A to še ni vse.

Dominik je obiskal tudi literarni večer z Domnom Mezgom in pripravil tudi kratek intervju z zanimivim avtorjem.

A to še ni vse.

Dogodkopisi obsegajo Fanfest 8, Festival fantazijske književnosti 2024 in Istrakon 2025.

V fantastični buklarni in bralnici so kratke predstavitve svežih fantazijskih kolačkov slovenskih založb in samozaložnikov, ki so nam posredovali informacije o novostih. Tu so prisotne Založba Sophia, LUD Literatura, Goga in nekaj samozaložniškega drobirja.

Letos bo izšla še posebna *eurokonska* številka. Ekipa Celjskega literarnega društva in Supernove se bo udeležila Eurocona 2025 na Finskem (Arhipelacon 2). V ta namen bo izšla »spešl edišinn«, angleška številka, kajti angleščina je v sodobnem svetu »lingua franca«. Kaj bo vsebovala ta superštevilka?

Zgodbe slovenskih avtorjev in avtoric, nekaj tujih, ki sodelujejo v Supernovi, da prikažemo širino svoje edine revije za fantastiko.

Z angleško izdajo želimo pritegniti pozornost evropske javnosti, saj je na Euroconu blizu 700 akreditiranih gostov iz vseh evropskih držav (zaradi prostorskih omejitev otočja Åland in kraja Mariehamn - imena za lomljenje jezika). Med njimi je veliko avtorjev/-ic, založnikov in drugih, ki aktivno delujejo na književni sceni v svojih državah. Običajno je še nekaj gostov iz drugih celin.

V naslednji Supernovi si nadejajte pravoverni potopis ...

Bojan Ekselenski

Worldcon
The World Science Fiction Convention

ZF roman avtorja *Problem treh teles (The Three-Body Problem)*

Osončje je bilo ves teden sredi orkana visokoenergijskih žarkov. Njihovi delci so kot nevihta udarili po Zemlji in kot gost dež zalili kopno in oceane. Z nepredstavljivo hitrostjo so švigali skozi človeška telesa in prodrili v prav vsako celico. Drobne kromosome je premetavalo kot krhke kristalne niti, da so trepetali in se borili za obstanek. Dvojne vijačnice DNK so se razpletle in nukleotidi so frčali na vse strani. Poškodovani geni so delovali naprej, toda veriga življenja, ki je nastajala skozi stotine milijonov let evolucije, je bila pretrgana – namesto da bi širili življenje, so sejali smrt. Zemlja je človeštvo zavrtela skozi smrtonosno nevihto; za milijarde ljudi je bila ura smrti navita, tiktakanje odštevanja se je začelo ...

LIU CIXIN
DOBA SUPERNOVE

prevod: Andrej Stopar
409 strani, mehka vezava

27 €

SOPHIA

www.zalozba-sophia.si 01/434 49 35 | narocila@zalozba-sophia.si

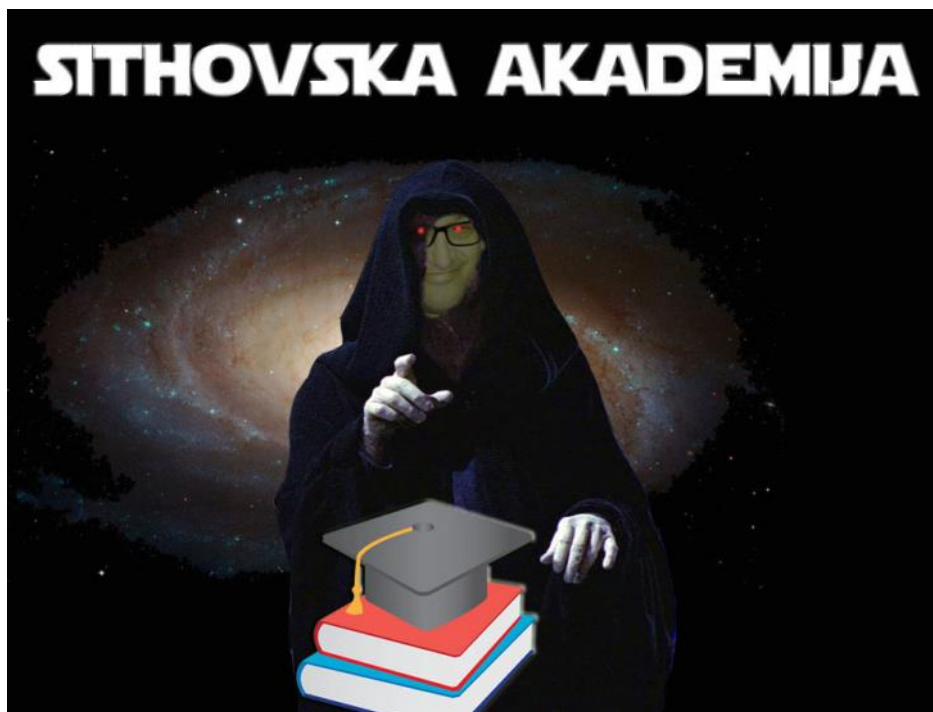
Literarni prvenec in hkrati življenjsko delo avstralskega pisca po več kot dvajsetih letih ukvarjanja z Ballardovo mislijo in literaturo. Izvrstno napisan teoretsko-fikcijski roman o lastni izkušnji transgresivnega obrata od zvezd k zemlji in teoretske zanke popolne diskontinuitete. McKenzie Wark je zapisala: »Simon Sellars se sprva zdi kot lik iz romana JG Ballarda. Nato se Ballard zdi kot lik iz romana Simona Sellarsa. Potem se tako liki kot celotna mizanscena in vzdušje zazdita hkrati ballardovska in sellarsovska. Ko prebereš knjigo, se samemu sebi zdiš lik iz romana, ki sta se ga zarotila spisati oba skupaj. In tvoje dojemanje sveta se popolnoma spremeni.«

SIMON SELLARS
UPORABNO BALLADARSTVO
Spomini iz vzporednega vesolja

prevod: Marko Bauer
492 strani, mehka vezava

25 €

Anja Brunšek (3. letnik Gimnazija Bežigrad)

Prevodi fantastične književnosti za odrasle na Slovenskem

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Urednikov predgovor

V prejšnji številki je bil objavljen vsebinski del izjemno obširne in izčrpne seminarske naloge. V tej številki pa je objavljen še preostanek - priloge, ki so zaradi obsega izostale.

Seznam prilog:

- ⇒ Priloga A: Seznam Goodreads - leto izvirnika in prevoda
- ⇒ Priloga B: Prazni vprašalnik ankete
- ⇒ Priloga C: Intervju s predstavnikoma založbe Darjo Marinšek in Aljošo Harlamov
- ⇒ Priloga D: Intervju s prevajalcem Sergejem Hvalo

Priloga A: Goodreads seznam - leto izvirnika in prevoda

Sharon (2020). The 100 Most Popular Fantasy Books on Goodreads [internet]. [Dostopano 22.8.2022]. Dostopno na naslovu:

<https://www.goodreads.com/blog/show/1875-the-100-most-popular-fantasy-books-on-goodreads>

Tabela 6: Leto izida in prevoda del s seznama strani Goodreads.

Zap	Avtor / naslov dela	Leto izida	Leto prevoda
1	J. R. R. Tolkien: The Hobbit	1937	1984
2	J. R. R. Tolkien: The Fellowship of the Ring	1954	Prvi 1995, drugi 2002
3	C. S. Lewis: The Lion, the Witch and the Wardrobe	1950	2005
4	George R. R. Martin: A Game of Thrones	1996	2007
5	Madeleine L'Engle: A Wrinkle in Time	1962	/
6	William Goldman: The Princess Bride	1973	/
7	Neil Gaiman: American Gods	2001	2013
8	Patrick Rothfuss: The Name of the Wind	2007	2014
9	Erin Morgenstern: The Night Circus	2011	2012
10	Gregory Maguire: Wicked	1995	2024

Zap	Avtor / naslov dela	Leto izida	Leto prevoda
11	Terry Pratchett & Neil Gaiman: Good Omens	1990	2010
12	Stephen King: The dark Tower: The Gunslinger	1982	2018
13	Charlaine Harris: Dead Until Dark	2001	2010
14	Richard Adams: Watership Down	1972	Iz1987
15	Neil Gaiman: Neverwhere	1996	2010
16	Brandon Sanderson: The Final Empire	2006	/
17	Robert Jordan: The Eye of the World	1990	/
18	Deborah Harkness: A Discovery of Witches	2011	2020
19	Neil Gaiman: Stardust	1997	2012
20	Terry Pratchett: The Color of Magic	1983	2004
21	Brandon Sanderson: The Way of Kings	2010	/
22	Jim Butcher: Stormfront	2000	2011
23	Madeline Miller: Circe	2018	2021
24	Ursula K. le Guin: A Wizard of Earthsea	1968	2005
25	Terry Goodkind: Wizard's First Rule	1994	/
26	Robin Hobb: Assassin's Apprentice	1995	2009
27	Lev Grossman: The Magicians	2009	2010
28	J. R. R. Tolkien: The Silmarillion	1977	2003
29	Scott Lynch: The Lies of Locke Lamora	2006	2019
30	Neil Gaiman: The Sandman	1989	/
31	Diana Wynne Jones: Howl's Moving Castle	1986	/
32	Neil Gaiman: Norse Mythology	2017	2018
33	Haruki Murakami: 1Q84	2009	2012
34	Marion Zimmer Bradley: The Mists of Avalon	1982	/
35	Susanna Clarke: Jonathan Strange & Mr. Norrell	2004	2012
36	Madeline Miller: The song of Achilles	2011	2022
37	V. E. Schwab: A darker Shade of Magic	2015	/
38	Patricia Briggs: Moon Called	2006	/
39	Brandon Sanderson: Elantris	2005	/
40	Andrzej Sapkowski: The Witcher ¹	1993	2022

Zap	Avtor / naslov dela	Leto izida	Leto prevoda
41	Michael Ende: The Neverending Story ²	1979	2003
42	Joe Abercrombie: The Blade Itself	2006	2017
43	Naomi Novik: Uprooted	2015	2017
44	Grimm's complete Fairy Tales	1812	1957
45	Brent Weeks: The Way of Shadows	2008	/
46	Laurell K. Hamilton: Guilty Pleasures	1993	/
47	N. K. Jemisin: The Fifth Season	2015	/
48	Hans Christian Andersen: Fairy Tales	1881	1950
49	Anne McCaffrey: Dragonflight	1968	/
50	Jasper Fforde: The Eyre Affair	2001	/
51	Kim Harrison: Dead Witch Walking	2004	/
52	Brandon Sanderson: Warbreaker	2009	/
53	Weis Hickman: Dragons of Autumn Twilight	1984	/
54	Peter V. Brett: The Warded Man	2009	/
55	Katherine Arden: The Bear and the Nightingale	2017	/
56	Stephen King: The Eyes of the Dragon	1984	/
57	Anne Rice: The Witching Hour	1990	/
58	Ilona Andrews: Magic bites	2007	/
59	Amish Tripathi: The Immortals of Meluha	2010	/
60	Noelle Stevenson: Nimona	2015	/
61	Brent Weeks: The Black Prism	2010	/
62	Helene Wecker: The Golem and the Djinni	2013	/
63	T. H. White: The Once and Future King	1958	/
64	Gail Carriger: Soulless	2009	/
65	Peter S. Beagle: The Last Unicorn	1968	2004
66	Jim Butcher: Furies of Calderon	2004	/
67	V. E. Schwab: Vicious	2013	/
68	Mark Lawrence: Prince of Thorns	2011	/
69	Kelley Armstrong: Bitten	2001	/
70	Steven Erikson: Gardens of the Moon	1999	/

Zap	Avtor / naslov dela	Leto izida	Leto prevoda
71	Ben Aaronovitch: Rivers of London	2011	/
72	Terry Brooks: The sword of Shannara	1977	/
73	David Mitchell: The Bone Clocks	2014	/
74	Raymond E. Feist: Magician: Apprentice	1982	/
75	Naomi Novik: Temeraire	2006	/
76	Kevin Hearne: Hounded	2011	/
77	Anthony Ryan: Blood Song	2011	/
78	Jacqueline Carey: Kushiel's Dart	2001	/
79	Kazuo Ishiguro: The Buried Giant	2015	/
80	Alice Hoffman: Practical Magic	2003	/
81	Naomi Novik: Spinning Silver	2018	/
82	John Connolly: The Book of Lost Things	2006	/
83	Leigh Bardugo: The Ninth House	2019	/
84	Nora Roberts: Year One	2017	/
85	Erin Morgenstern: The Starless Sea	2019	/
86	Tad Williams: The Dragonbone Chair	1988	/
87	China Mieville: Perdido Street Station	2000	/
88	Juliet Marillien: Daughter of the Forest	1999	/
89	N. K. Jemisin: The Hundred Thousand Kingdoms	2010	/
90	Majorie Liu: Monstress	2015	/
91	Sarah J. Maas: Crescent City	2020	/
92	Guy Gavriel Kay: Tigana	1990	/
93	Stephen Fry: Mythos	2017	/
94	Charlie Jane: Anders: All the Birds in the Sky	2016	/
95	S. A. Chakraborty: The City of Brass	2017	/
96	Mark Lawrence: Red Sister	2017	/
97	R. F. Huang: The Poppy War	2018	/
98	Samantha Shannon: The Priory of the Orange Tree	2019	/
99	Lois McMaster Bujold: The Curse of Chalion	2001	/
100	Alix E. Harrow: The Ten Thousand Doors of January	2019	/

*Priloga C:**Intervju s predstavnikoma založbe Darjo Marinšek in Aljošo Harlamovom*

Ali delite skupna finančna sredstva glede na žanre? Če da, kolikšen delež namenite fantastiji? Kako sicer razporejate finančna sredstva?

Program založbe obsega več knjižnih zbirk, fantastijska književnost pri MKZ izhaja v zbirki Srednji svet, ki zajema tako mladinsko kot odraslo književnost. Delež fantastijske književnosti v vsakoletnem programu niha in je odvisen od trenutnih trendov, zanimanja bralcev, zanimivosti ponudbe. V letu 2023 bo pri MKZ izšlo 5 fantastijskih romanov za odrasle.

Na podlagi katerih dejavnikov se odločate, katere knjige je potrebno prevesti? Ali imajo pri tem določeno besedo tudi prevajalci?

Uredniki knjige izbiramo glede na aktualno ponudbo na trgu, bralske trende, perečo družbeno problematiko in lastne poglede na literaturo. Nekateri prevajalci zelo dobro poznajo knjižne trende in individualne knjižne trge in so zato lahko koristen vir informacij, njihovo mnenje in predlogi pa veliko odtehtajo.

Ko se odločite prevesti zbirko knjig, ali odobrite vsako knjigo posebej ali kar prevod cele zbirke? Kakšen odziv – prodajo, naklado, mora doseči prva knjiga, da je potem preveden še drugi del?

Večinoma se odločamo sproti, torej za vsako knjigo posebej. Pričakovana naklada se od knjige do knjige (žanra, zvrsti itd.) spreminja, pri fantastijski književnosti je zelena naklada vsaj 1000 izvodov.

Ali raje počakate, da je zbirka v tujini zaključena, preden se lotite prevajanja? Zakaj?

Pri odločitvi za nakup zbirke je pomemben dejavnik tudi uspešnost te zbirke na drugih knjižnih trgih. Če zbirka postane zelo uspešna, še preden je napisana do konca, jo kupimo – seveda pa s tem tvegamo, da je avtor ne dokonča (kar se je že zgodilo).

Ob izidu knjige Veščec (The Witcher) sem opazila sorazmerno veliko promocije, ki se mi pri drugih prevodih fantastijskih del ni zdela tako očitna. Mislim si, da je to verjetno zaradi netflix showa, posnetega po knjigah. Ali nam lahko zauzuate, koliko sredstev lahko namenite promociji prevodov, morda tistih, katerih originali niso tako zelo poznani?

Žal natančnega podatka nimam, vsekakor pa je bil *Veščec* preteklo leto eden od osrednjih naslovov promocijskih kampanj naše založbe in tako je bilo zanj namenjenih več sredstev, kot je običajno namenjenih za fantastijsko književnost.

Ali spremljate aktualne izide angleških fantastičnih knjig, predvsem govorim o fantastičnih knjigah za odrasle in kako to poteka?

Produkcijo fantastične literature v angleškem jeziku redno spremljamo, tako da sledimo ponudbi tujih založnikov, svetovnim trendom, novi produkciji, priljubljenosti pri domačih in tujih bralcih ter aktualnim televizijskim in filmskim predelavam. Informacije iščemo v katalogih tujih agentov in založb, na knjižnih sejmih v tujini in raznoraznih fantastičnih konvencijah.

Je kaj zadržka pred prevajanjem knjig, ki se dogajajo v izmišljenih svetovih s posebnimi bitji, kraji, ki nimajo neposrednega besedišča v slovenščini npr. dementors (morakvarji) ali pa Hogwarts (Bradavičarka) pri Harry Potterju?

Ne, to je zgolj poseben prevajalski izziv.

Ali količina prodanih angleških fantastičnih knjig v vaših prodajalnah vpliva na izbiro knjig za prevajanje? Če bi recimo prodali veliko število neke neprevedene zbirke, bi začeli razmišljati o prevodu le-te?

Po navadi prodaja knjig v knjigarnah MKT odraža splošno priljubljenost na širšem trgu; na take knjige smo posebej pozorni, to je vsekakor pomemben dejavnik pri odločanju.

Nekateri avtorji, ki še nimajo prevedene nobene knjige v slovenščino, posebej izstopajo - recimo Robert Jordan in njegova zbirka Wheel of Time, ki jo nekateri cenijo skoraj toliko kot Gospodarja prstanov in je ena najbolj prodajanih višjih fantastičnih serij in pa potem Brandon Sanderson, ki je dokončal zbirko Wheel of Time, njegova knjiga Way of Kings je bila nekaj časa najbolj ocenjena knjiga na spletni strani Goodreads in je trenutno eden najbolj priljubljenih fantastičnih avtorjev. Ste kdaj razmišljali o prevodu del teh dveh avtorjev in kaj vas je od tega odvrnilo?

O obeh avtorjih in njunih knjigah že dolgo razmišljamo. Žal tako obsežne zbirke predstavljajo velik finančni zalogaj za založbo (prevodi angleške fantastične književnosti v Sloveniji ne morejo računati na kakršnokoli finančno podporo), zahtevajo pa tudi prevajalca, podkovanega v tovrstnem prevajanju, ki se je obenem pripravljen za več let posvetiti temu delu. Vse to je ovira pri odločitvi za obsežnejše prevode fantastičnih zbirk.

Priloga D:

Intervju s prevajalcem Sergejem Hvalo

Po kakšnem ključu se odločate za prevajanje?

Želja se običajno porodi pri čisto običajnem branju, ki sproži neko navdušenje ali predstave, kako bi besedilo utegnilo zveneti v slovenščini. Tako je bilo denimo z Abercrombiejem, s katerim sem pred desetletjem ves optimističen priplesal na Mladinsko knjigo, češ, to je absolutno treba prevesti, nakar so mi dodelili Rothfussa ... tako je bilo z Martinom, ki je šel h kolegu Pižami, a sem si potem vseeno odrezal rezilo z Ognjem in krvjo ... in, seveda, tako je s sanjskim projektom vsakega fantazijskega prevajalca, Gospodarjem prstanov.

Kaj vas pri originalu pritegne oz. odvrne od prevoda neke knjige (zgodba, osebe, zapleti, stil pisanja, besedišče, popularnost knjige v tujini ...)?

Mene osebno predvsem zgodba, osebe in neka nedoločljiva ostrina, s katero se delo zareže v misel in spomin.

Imate kaj zadržkov oz. pomislekov pred prevajanjem knjig, ki se dogajajo v svojih izmišljenih svetovih s posebnimi bitji, kraji, za katere nimamo neposrednega besedišča v slovenščini npr. dementors (morakvarji) ali pa Hogwarts (Bradavičarka) pri Harry Potterju?

Sploh ne. To je sestavni del prevajanja fantazije, v resnici eden njenih najbolj privlačnih in obenem zagonetnih delov.

Ali raje počakate, da je zbirka zaključena preden se lotite prevajanja? Zakaj?

Najlepše je seveda, če je tako, da ne pride do kakšnih hodorskih presenečenj. Ni pa nujno.

Ali vam prevode knjig običajno predlagajo založbe ali se zanje odločite sami?

Bore malo je prevajalcev, sploh fantasyja, ki se lahko za projekte odločajo sami :).

S katerimi težavami /poleg besedišča/ se srečujete pri prevajanju fantazijske književnosti?

Izven polja besedišča, ki kajpak obsega tudi leksiko, zven in še sto malenkosti, ki to niso, pravzaprav ni posebnih težav. Izvzemši ljubitelje izvirnika, ki te hočejo v vsakem primeru nasaditi na kol in s tabo paradirati po ulicah v opomin vsakomur, ki bi si drznil Striderja spremeniti v <TOPSECRET>.

Kako sodelujete z založbami v času prevajanja?

Po sistemu vojne, ki je prosto po izvirniku "velik dolgčas, ki ga prekinjajo trenutki neskončne groze." Dolgčas je v tem primeru sprotno delo, ki ga pomaga mastiti

čim večja količina zicledra, neskončna groza pa pride, ko dobiš vrnjeno datoteko urednice in lektorice ali, kot sta znani pri meni doma, Saurona in Witch-kinga. Šalo na stran, najprej zadevo prevedem, ponavadi brez kakih večjih sprotnih posvetovanj, saj s tem opravimo vnaprej, nato pregledam pregledano in lektorirano zadevo, sprejem ustrezne popravke in sitnarim glede neustreznih, nakar se postopek ponavlja, dokler ni vse razrešeno.

Kakšen je status prevajalca v naši družbo nasploh in kako gledajo na vas, če se lotite prevajanja fantazijske književnosti, ki velja za manjvredni žanr?

Status prevajalca je verjetno sličen statusu vsakogar, ki se v Sloveniji ne ukvarja s fizičnim delom. Ampak s tem se ne ukvarjam, ker ne prevajam zato, da bi me kdo čislal, ampak zato, da imamo v našem čudovitem jeziku najboljša dela s tega področja.

-
1. Prva izdaja knjige je bila v poljščini, angleški prevod je izšel leta 2007.
 2. Prva izdaja knjige je bila v nemščini, angleški prevod je izšel leta 1983.

Dominik Lenarčič

Čakanje na Kamnita vrata ali kratka tirada o tem, kako nas je Patrick Rothfuss vse pretental

Vladimir in Estragon čakata pred knjigarno. Zjutraj jima je zanesljiv vir prišepnil, da lahko v večernih urah pričakujeta slavnostno otvoritev tretjega dela Kraljemorčeve kronike Patricka Rothfussa v ljubljanskem Konzorciju. Končno! Po več kot desetih letih, vneto pričakovani zaključek serije! Gospoda se napotita v prestolnico in se usedeta pod drevo nasproti knjigarne. Tam preživita dopoldan ... in popoldan ... in dobršen del večera. Ljudje hodijo mimo in se čudijo nenavadnima posameznikoma pod drevsom. Ko pade noč in ko se približa ura zaprtja knjigarne, se eden od njiju opogumi in stopi do recepcije.

»Oprostite,« ta začne. »Povedali so nama, da bodo danes zvečer razkrili novo knjigo Patricka Rothfussa ...«

»Danes še ne, gospod,« mu odgovori receptor. »Danes še ne.«

S to informacijo se razočarana gospoda vrneta domov. A naslednje jutro jima tisti zanesljivi vir spet naznani prihod tretje knjige. In Didi in Gogo se zjutraj ponovno namestita pod drevo pred knjigarno in vneto pričakujeta novo knjigo.

Nekoč sem počel isto kot Beckettova junaka. Želel sem si epske fantazijske pripovedi, ki bi me prevzela, a ki hkrati ne bi obsegala več kot treh knjig, saj ne maram (pre)dolgih serij. Na mah sem kupil prvi in drugi del Kraljemorčeve kronike. Takrat sta se mi zdeli vredni tistih 40 evrov, ki sem jih zapravil zanj. Požrl sem ju. Všeč sta mi bili. In ker sta mi bili všeč, sem čakal na tretjo. Čakal sem, vneto sem čakal na *Kamnita vrata*. Tudi mnogi drugi so čakali. Počasi, eden za drugim, so začeli odhajati. Dovolj so imeli večletnega čakanja, prelomljenih obljub in lažnih datumov izidov. Tako smo tam pod drevsom ostali samo mi trije. Didi, Gogo in jaz. Kmalu sem se čakanja naveličal še jaz. Vstal sem in odšel domov. Doma sem knjigi pospravil v predal, kjer sta nabirali prah vse do dneva, ko sem ju vzel ven, da bi ju prodal. Danes nista več v moji lasti.

Za Patricka Rothfussa, nekoč zlatega dečka fantazijskega žanra, si verjetno že slišal, čeprav si vmes nanj mogoče že pozabil. O njem in vsebini njegove sage v treh (mogoče bi bilo bolj pravilno, če rečem dveh) delih zato ne bom izgubljal besed. V primeru, da bi vseeno rad izvedel več, te usmerjam na odličen esej Aljoše Toplaka¹, v katerem se avtor posveča zgodbi in pomanjkljivostim Kraljemorčeve kronike. Tisto, kar je pomembno za pričujoči prispevek, je to, da po več kot desetletju trajajočem in še vedno ne zaključenem premoru med zadnjo knjigo (*Modrijanov strah*, prvotno

izdan leta 2011) in zaključkom predvidene trilogije o tretji knjigi še vedno ni ne duha ne sluha. V tem času smo Slovenci dali skozi kar 6 vlad. Sergej Hvala, slovenski prevajalec serije, je imel čas pripraviti nov prevod *Gospodarja prstanov* in *Silmarilliona*. Mimogrede, enako dolgo na zaključek serije čaka še tistih nekaj oboževalcev Pesmi ognja in ledu Georgea R. R. Martina, še enega fantazijskega pisca, ki je nekoč užival spoštovanje bralcev in kolegov, a se danes nanj še komaj kdo spomni. Pri Martinovih delih se vsaj kažeta bogastvo likov in literarnega sveta, ki sta do velepremora vsaj do neke mere upravičevala obseg samih knjig in več let trajajoče premore med njihovim izidom. S tem bogastvom pride prestiž, česar si Rothfuss po mojem mnenju ni prislužil. Prej citirani Toplakov prispevek te bo opozoril na plitvost zgodbe in sveta v njegovi seriji, zaradi katere se bo potencialni bralec morda pri branju večkrat počutil ogoljufanega. Tretja knjiga teh težav morda ne bi rešila, a imeli bi vsaj zaključeno serijo knjig. Tako pa smo bralci med letoma 2011 in 2025 imeli dovolj časa, da smo ugotovili, da Patrick Rothfuss v bistvu nikoli ni bil *wunderkind*, prej povprečen pisec povprečne in precenjene fantazije. Leta 2023 je uspel izdati novo obstransko knjigo v seriji (se pravi, spin-off) z naslovom *The Narrow Road Between Desires*, za katero se je izkazalo, da v bistvu ni nova, ampak da gre za predelavo novele *The Lightning Tree* iz leta 2014. Po tolikem času si še nove zgodbe ne more izmisliti. Mladinska knjiga se (kolikor jaz vem) prevoda še ni lotila, niti se ni lotila prevoda zgodbe o Auri *The Slow Regard of Silent Things* (2014). Rothfussovo serijo so očitno odpisali ne samo naši bralci, ampak tudi naši založniki ...

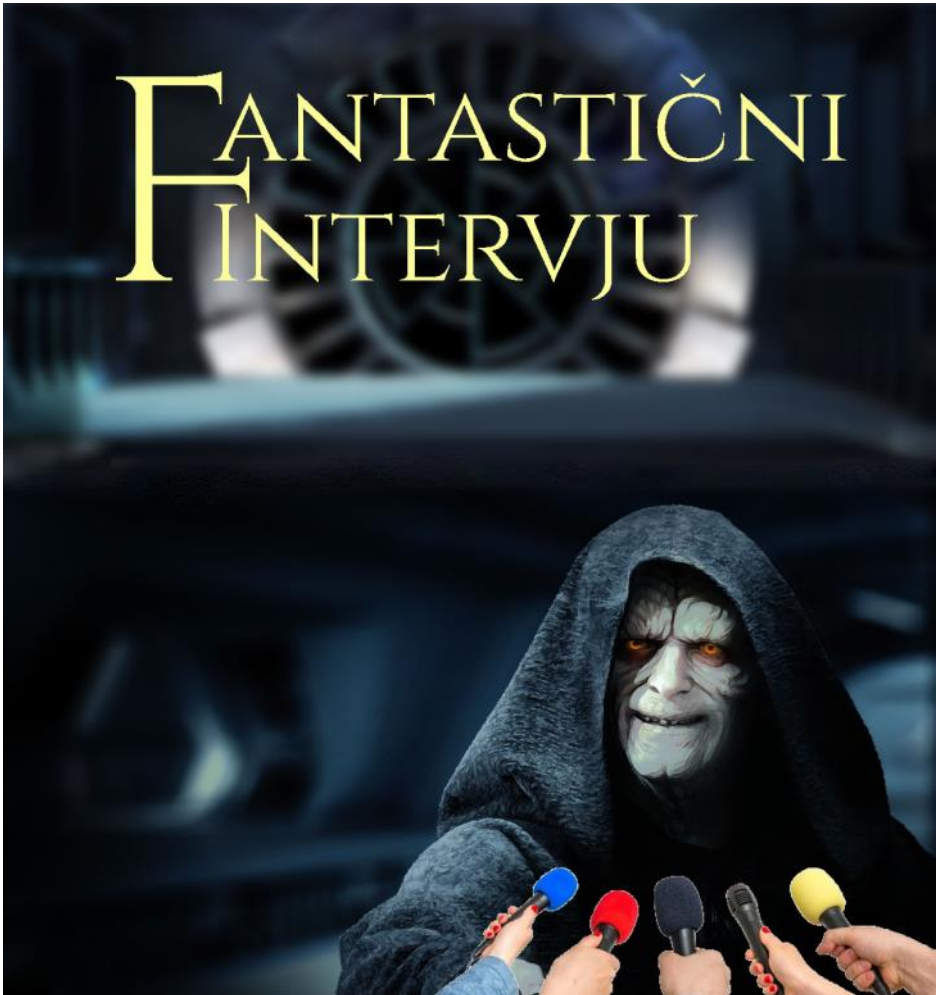
Ob pisanju sem se spomnil prispevka na blogu Neila Gaimana² (ta je resda tudi izgubil naše spoštovanje, a on vsaj nima nezaključenih serij), v katerem je ta poudaril, da je nepravilno pričakovati novih knjig od Martina. Po svoje ima Gaiman prav. Rothfuss in Martin nam ne dolgujeta novih knjig. *Mi pa njima ne dolgujemo svojega denarja*. 3 leta bi še šlo, po 14 letih pa noben izgovor ne zaleže več. Po tolikšnem času se stranke začnejo upravičeno spraševati, kaj za vraga se vendar dogaja. Nekateri imajo dovolj. Odidejo. Glede na to, kakšen odnos imata Rothfuss in Martin do svojih bralcev, je to naš edini primerni odziv.

Nek (ne nujno zanesljiv) vir mi je prišepnil, da knjiga izide do konca tega leta. Usliši moj nasvet, dragi bralec, odpravi se domov!

* * * * *

-
1. Aljoša Toplak: *Patrick Rothfuss, fast food fantazija*. Objavljeno 16. julija 2018 na spletnem blogu *Znanstvena fantastika*. <https://www.znanstvena-fantastika.si/2018/07/patrick-rothfuss-knjige-ki-potegnejo.html>
 2. Neil Gaiman: *Entitlement Issues...* Objavljeno 12. maja 2009 na spletnem blogu na avtorjevi spletni strani. <https://journal.neilgaiman.com/2009/05/entitlement-issues.html>

FANTASTIČNI INTERVJU

Dominik Lenarčič

Žiga Kastelic in Dežela dinozavrov

Gotovo se je nekdo od nas kot otrok navduševal (ali pa se morda še vedno navdušuje) nad dinozavri. Eden od teh navdušencev je Žiga Kastelic, slovenski pisec, ki jo svojo strast pretvoril v slovensko fantastično knjižno serijo *Dežela dinozavrov*. V pričujoči številki objavljamo intervju, ki ga je z avtorjem opravil Dominik Lenarčič.

Za začetek na kratko: kdo je Žiga Kastelic? Poleg tega, seveda, da je ljubitelj dinozavrov.

Kar težko vprašanje, bi rekel, zato bom odgovor razdelil na dva dela. V prvem sem pisatelj, avtor štirih knjig, urednik portala Študent, filmski kritik in novinar. To bi bil poklicni del, v katerega lahko na srečo prištevam nekaj čudovitih opravil v pisanju in branju knjig ter gledanju filmov. Če sem hitro zajel vse to, bi dodal še tisto, kar na koncu šteje največ – ljubeč in ljubljen partner in prijatelj.

Kaj meniš, kaj je na dinozavrih, da ljudi tako privlačijo? Kaj je tebi najbolj všeč pri dinozavrih?

Ker so hkrati vpogled v prazgodovino in nekaj, kar je lahko plod naše domišljije. Verjetno je bilo to vprašanje pred *Jurskim parkom* bistveno težje, ampak zdaj lahko govorim o tem, da imajo bitja, ki so nekoč živela na Zemlji, status popkulturnih

velikanov. Z njimi so obsedeni že otroci, pri nekaterih pa se to navdušenje ohrani v najstništvu in odraslosti. Le kdo si ne bi želel, da bi dinozavra videl v živo?

Kar je meni najbolj všeč pri dinozavrih, je, da so preprost način, s katerim se lahko človeštvo veliko nauči o našem planetu. Gre za bitja, ki so dejansko bivala na našem planetu, a so tako mistična in čudovita.

Tvoja najljubša vrsta dinozavra/starodavne pošasti?

Moj najljubši dinozaver je še od otroštva ankilozaver, oklepljeni rastlinojed, ki bi ga prepoznali po kladivu na koncu repa. Že takrat me je očaral in ta občutek še vedno drži, čeprav je med dinozavri in drugimi bitji prazgodovine nešteto zanimivih pripadnikov. Vse od ogleda britanske grozljivke *Pasji vojaki* so me očarali volkodlaki, od mitologije do njihovega pomena skozi zgodovino. Čeprav izmišljena, upam, bi jih vseeno dodal k najljubšim pošastim.

Kaj je zgodba *Dežele dinozavrov*? Komu je ta zgodba namenjena?

Dežela dinozavrov je svet, v katerem so se dinozavri (skupaj z drugimi prazgodovinskimi bitji) vrnili na Zemljo in prevzeli svoje mesto na vrhu verige. Kako se je človeštvo prilagodilo na to? Kako najti novo normalo in se ponovno povezati z naravo? Bodo v krizi prevladala živalska nagnjenja ali medsebojni odnosi?

Med pisanjem knjige *Dežela dinozavrov: Začetek* sem ugotovil, da so tematike in dogajanje primerne tudi za starejše bralce in izkušene mlade bralce, celotno ustvarjanje knjige *Dežela dinozavrov: Reševalna misija* pa je bilo usmerjeno v mlajšo publiko z ilustracijami, enciklopedijo in zemljevidi. Za mlade in mlade po duši, bi rekel.

Lahko na kratko opišeš svoj proces pisanja?

Zelo, zelo težko vprašanje. Rekel bi, da najraje pišem v večernih urah, a je vse odvisno od zagona, ki ga imam. Rad bi odgovoril, da imam natančen načrt pisanja in vse poteka po »reglcih«, a je slika povsem drugačna. Pišem v Wordu, ko in kadar lahko ter ko mi ideje to dovoljujejo. Vseeno pa rad rečem, da imam velik del zgodbe in likov napisanih že v glavi, treba jih je le še izpiliti, dodati posebnosti in počakati, da se dialog razvije sam od sebe. Sem pa neke vrste perfekcionista do te mere, da dogajanja ne želim postaviti v kot, ki ga hočem doseči, in tega reševati s klišeji in odsotnostjo logike. Neki zakoni narave in človeškega razuma morajo obstajati.

Ker sem obenem tudi avtor dveh biografskih knjig, lahko rečem, da se proces pri pisanju teh kar bistveno razlikuje, saj gre za življenjske izkušnje in dogodke.

Zgodba *Dežele dinozavrov* se začne v Sloveniji, v Ljubljani. Se bo od tod razširila v druge kraje in države? Nam lahko kaj razkriješ glede tega?

Dogajanje je postavljeno v Slovenijo, saj se mi je zdelo pomembno, da bralci dobijo knjižno serijo z dinozavri, ki je direktno povezana z domačimi kraji in dogajanjem. Že prva zbirka kratkih zgodb je postavljena na Primorsko, v Postojnsko jamo, Ljubljano, Prlekijo in na Dolenjsko. Nastaja druga, kjer odidemo v gore, na jezero, do morja in obrečje. Vseskozi je prisotna ideja, da bi dogajanje razširil, a iskreno ima

Slovenija vse, kar potrebujem za to zgodbo z vidika dogajalnega prostora. Gore, morje, gozdovi, jame, prostrani travniki, mesta, reke, jezera in vse drugo. Vsega imamo na pretek, kar je tudi odličen razlog za dinosavre, da ostanejo pri nas.

Bereš kaj znanstveno fantastično in/ali fantazijsko književnost? Bi rad izpostavil kakšnega avtorja/delo? Je med njimi tudi kaj slovenskih?

V zadnjih letih večinsko prebiram prav slovenska dela, a bi pred tem izpostavil vedno aktualne *Mickey 7* Edwarda Ashtona, *War with the Newts* Karla Čapka, *Leave the World Behind* Rumaana Alama, zombijske knjige Maxa Brooksa in dela paleontologa Stephena L. Brusattea. Seveda so bili velik navdih v preteklosti tudi Michael Crichton, Hugh Howey, Rick Riordan, Mariana Enríquez, Colleen Houck in J. R. R. Tolkien. Se bom tu ustavil, da ne bom našteval v nedogled.

Pri slovenskih kot navdih za *Deželo dinosavrov* vedno izpostavim knjižne serije Sebastijana Preglja (*Zgodbe s konca kamene dobe* in *Zgodbe vojvodine Kranjske*), Igorja Karlovška (*Ognjeno pleme* in *Ognjeni trije*) in Stana Dirdenyja (*Vagabundi* in *Spiritus Dei*). Ponovno sem prebral knjigo *Androidi čutijo v barvah* Jake Tomca in neznansko uživam v svetu, ki ga z Edgarjem Kaosom ustvarja Julija Lukovnjak.

Žiga Kastelic, hvala za pogovor.

Več o Deželi dinosavrov lahko izveste na spletni strani:

 <https://dezeladinosavrov.si/>

Več o knjigi v fantastični knjigarni.

PROZA

Aljoša Toplak

Kocka, ki ima vse odgovore

»S kušam te razumeti.«

»Kaj je tukaj za razumeti?« je vprašal in lovil ravnotežje, ker je hodil ritensko. V rokah je obračal kocko, od katere stranic se je odbijala svetloba sonca. »Zakaj se ne moreš preprosto veseliti? Poglej to.« Ustavila sta se. On je naredil razkorak in svečano rekel:

»V trafiki bom kupil trideset srečk.« Kocko je vrgel na tla, da se je zakotalila do njenih nog. »Dve piki,« je rekel in mignil z obrvmi. »Več bi izgubil kot dobil. Torej ni dobra ideja.«

Ona je zmajala z glavo. »Ampak to veš tudi brez tega.«

Pobral je kocko. »Zdaj ti zgolj dokazujem, da deluje. Kaj pa vse situacije, kjer ne bova vedela, kaj storiti?« Obrnil se je na petah in šel dalje. »Kocka nama bo dala odgovor!«

Ona se je zazrla čez ograjo mosta. V gladini reke se je ujela zlata svetloba, po njej so plavale race in puščale dolge sledi. Pravzaprav se je tako bleščalo, da ni mogla razločiti, ali gre za race ali labode.

Ko je videl, da mu ne sledi, je stopil nazaj do nje. »Preprosto ne morem verjeti, da mi je uspelo, a si sploh predstavljaš vse te možnosti?«

»Daj to sem,« je rekla. »Prav zdaj bom skočila iz mosta.« Po tleh je zakotalila kocko.

On je poskočil. »Vidiš! Ena pika!«

»Še ti poskusi,« je rekla, »morda jih bo več.«

Kocko je pobral. »Ha-ha. Glej, ne vidim, zakaj se ne bi veselila. Kdo drug se lahko pohvali s tem, da ima vse odgovore?«

»Fanatiki.«

»Ampak jaz imam dejansko prav,« je rekel. »Skozi življenje bova šla, vedoč da greva po najboljši možni poti. Nič več dilem. Nič več dvomov, Katja!«

»Če nočeš dvomov, jo vprašaj, ali naj greva narazen.«

»No, za tega ne rabim kocke,« je rekel in zamahnil. »Ampak delnice, stave, naložbe!« Želel je stopiti dalje, a je videl, da se ona še kar naslanja na ograjo.

»Če bi bil to začetek filma, bi bila midva v tragediji,« je rekla. »Daj, vprašaj jo, ali sva za skupaj. Kaj pa, če nisva? Ne bi bilo bolje vedeti zdaj in iti dalje?«

»Kaj?«

»Postajaš kot ta stari.« Stresla se je. »Boš temu oporekal? Kaj pa je to drugega? Če ti kaj pomenim, bi bilo najbolje, da kocko vržeš čez ograjo.«

Kocka mu je padla iz rok. Njuna pogleda sta se ustavila na vrhni stranici, ki je prikazovala eno piko. Spogledala sta se.

»Glej!«

»Saj me zajebavaš,« je rekla. »Zakaj je za vsak slučaj ne vprašaš tudi to, ali moraš sam skočiti iz mosta?«

Pobral jo je, a mu je spet spolzela iz prijema in se zakotalila po tleh.

»Ah.«

»No, tu imaš,« je rekla. »Kaj boš pa zdaj? A boš dejansko skočil?«

Vrhna stranica je kazala šest pik. Na njegovem obrazu se je izrisala dilema.

Ona ga je opazovala. »Kaj pa počneš, a o tem dejansko razmišljaš? Se ti je čist zmešalo, Andrej?« Pobrala je kocko. »Najraje bi jo res nekam zabilasala.«

Naslonil se je na ograjo in pogledal dol v prepad, ki je vodil do reke. »Ampak tako bi nama bilo lepo, če bi imela vse odgovore. Nič več skrbi, nič več težav.«

»In ne vidiš, kako je to zgolj še ena utvara? A tako zelo verjameš v svoj izum?«

»Ja, verjamem ...«

»Do te mere, da bi skočil iz mosta?«

»No, ne vem ... Ne razumem, morda gre za napako, zletela mi je dol. Jo lahko še enkrat vprašava?«

Molče ga je gledala.

»Jaz res mislim, da mi je uspelo,« je nadaljeval. »Tukaj imava kocko, ki ima vse odgovore ...«

»In jaz mislim, da bi jo bilo najbolje vreči v prepad,« je rekla in jo previdno položila na rob ograje.

»Razumem,« je rekel. »Razumem, zakaj te to tako moti.«

»Ti ničesar ne razumeš!« je vzkliknila in takrat ji je kocka poletela iz rok.

Zamrznila sta in opazovala, kako se je vrtela skozi zrak in pljusnila med race, ki so se panično razbežale. Ona je pod dihom tiho zaklela, on je zavzdihnil.

»No,« je rekel. »Vsaj to razumem, zakaj moram skočiti.«

* * * * *

Bojan Ekselenski

Razpolovna doba

Mogoče ne veste, kako je izginil naš stari svet, ki je samo še meglen spomin. Ne, mojih besed ne jemljite za čisto ali nečisto zlato. Povem vam lahko samo to, kar so mi povedali pokojni starši. Naj jim bo zemlja lahka.

Začelo naj bi se z nenadno prepolovitvijo življenjske dobe ljudi. Naenkrat so se ljudje po celem svetu na hitro postarali pri devetinštiridesetih in umirali pri petdesetih. V kaosu masovnega umiranja je skoraj sočasno prišla Revolucija in z njo Kalifat. Nihče ne ve, ali je Revolucija povezana s smrtjo pri petdesetih. Po govoricah sodeč naj bi od Revolucije in Kalifata preteklo komaj sedemdeset let, a se tega nihče ne spominja. Nihče ne pomni časov pred mračno dobo Kalifata. Samo tu in tam kdo plašno omeni stare čase zlate dobe. Za vse nas nam Kalifat vlada od vekomaj. Moj oče je bil pravi metuzalem, ko ga je pri enainšestdesetih obsodil lokalni *kadi*, ki je z veseljem sodbo izvršil lastnoročno.

Samo v skritih kottičkih smo oprezno šepetali prepovedani besedi – Slovenec ali Evropejec. Ni to smešno, govorili smo svoj jezik, ki ga je bilo prepovedano imenovati slovenščina. Kalifat je našo govorico dosledno imenoval lokalna barbarščina. Zanje smo bili suženjski barbari. Naši nekdanji, zdaj prepovedani pisavi, se reče latinica. Učili smo se je na skrivaj kot nekakšno »pisno« izročilo. Še marsikaj smo počeli tako ...

* * *

Dež je tiho močil utišano mesto in moje prazne misli so se umaknile v tišino konca. Bridkega.

Odločil sem se malce pretegniti noge. Obul sem pošvedrane čevlje, zgrabil dežnik in na prsni žep pripel ID kartico s QR kodo.

Kolonistu je prepovedan vstop na javno površino brez ID kartice!

Oblast je drakonsko kaznovala vsakogar brez nje. Zanje nismo bili ljudje, temveč inventar. Sem omenil, da je kazen samo ena? Na licu mesta jo izreče in izvede *kadi* ali njegovi gardisti.

Ogledoval sem zapuščene lokale in javni WC na ostankih ruševin. Lokalna legenda pravi, da je tam, pred mračnjaštvom Kalifata, stala Marijina cerkev. Vsi, ki ne veste, za kaj gre, cerkev je verski objekt vere, ki so ji rekli krščanstvo. Vsekakor pa skoraj vsi poznamo Biblijo, najstrožje prepovedano knjigo, ki naj bi bila sveta knjiga krščanstva, če je to kdaj obstajalo. O tem je s strahom govorila mati in mi zaupala majhno Biblijo s tako drobnimi črkami, da za branje potrebujem povečevalno steklo. Meni se zdi, da je krščanstvo nekakšen simbol upanja. O njegovem obstoju pred Kalifatom je nekaj resnice.

Pozabil sem omeniti, da se zgolj omemba besed »cerkev« ali »krščanstvo« na licu mesta kaznuje s smrtjo. Seveda tega nisem preizkušal. Kogar najdejo z Biblijo, ga z glavo navzdol pribijejo na križ na Abdulovem trgu.

Verjetno ne veste, da kolonisti ne moremo postati muslimani. Kolonisti smo neverniki, zato po šeriatu nevredni veličastnih blagov islama.

Zgolj na začetku Kalifata naj bi po govoricah sodeč sprejeli zaslužne za uspeh džihada in najbolj goreče podpornike zmage Revolucije. Šepetalo se je tudi, da so nekatere najbolj zaslužne za zmago pobili med prvimi, ker se njihov življenjski slog ni ujemal s principi Kalifata. Šeriat ni poznal izjem.

Kot neverniki nimamo nobenih pravic in nas lahko po mili volji izkoriščajo. Pravzaprav smo neke vrste stroji, saj za delovanje namesto elektrike ali olja potrebuje zgolj bedno mezdo za golo preživetje od danes na jutri. Ni dela, ni jela.

Vlažen zrak je prijal, čeprav mi je zvok dežja že malce presedal. Nekaj prvih ur po polletni suši pomirja, a po tednu dni neprekinjene moče postane nadloga. Kislo sem se nasmehnil v objektiv nadzorne kamere. Na drugi strani ceste sem zagledal Milovana. Ozrl sem se levo, desno in skočil preko prazne ceste. Prometa tukaj skoraj ni, saj je nevernikom prepovedano lastništvo prevoznih sredstev.

»Mile!« sem ga poklical.

»Aleš,« mi je odzdravil. Hitro sva prečesala ulico, saj nisva hotela naleteti na patroljo revolucionarne garde pod poveljstvom lokalnega kadijevega zaupnika. Zlasti pasji je Saleh. Ob takšnem pustem dnevu se je rad izziviljal. Najhuje so jo skupile ženske brez moškega spremstva. Novi šeriat je bil glede tega jasen. Če so jo samo pretepli, jo je poceni odnesla.

»Greva nekam s ceste,« mi je zaupljivo namignil in oprezal za morebitno patroljo.

Potegnila sva se v stransko uličico, zabasano s sprhnelimi ostanki krame iz pravadnine.

»Kako je bilo?« me je zanimalo. Mile je navdušeno odvrnil:

»Povezali smo se z vsemi **slovenskimi** celicami in organizirali širšo vseevropsko mrežo. Končno! Kalifatov nadzor je vse manj učinkovit. Mogoče so se začele kazati posledice nazadnjaštva in primitivizma.«

»Kdaj se bo začelo?« me je zanimalo.

»Ne vem. Tako je tudi prav. Če garda ujame koga od nas, ne moremo ničesar izdati. Upor, ko bo, bo uspel. Mora. Nemška izkušnja je vse streznila.«

Spomnil sem se zatrtja upora v nemških in avstrijskih kolonijah. Takrat je cena sužnjev na bagdadski tržnici padla na najnižjo vrednost v njeni zgodovini. Da bi dvignili ceno sužnjev, so jih masovno pobijali. Kolonijo Berlin so zravnali z zemljo in na mestu ruševin Brandenburških vrat že gradijo ogromno džamijo. Vsak dan v opozorilo vsem kažejo napredek pri gradnji. Nihče ne želi ponovitve tragedije.

»Ne vem, kako lahko upor uspe samo v lokalnem obsegu. V dnevu ali dveh bodo nad nas poslali pol kalifata.«

Miletu so se zasvetile oči:

»Ne bo samo tu. Mi bomo le prožilec. V vsakem primeru bomo naredili temu konec. Njim ali sebi. Bolje svobodni mrtvec kot živi suženj,« in je kislo pripomnil. »Če že moramo izginiti, storimo to s stilom.«

»Raje ne kliči nesrečo. Če naj bo kaj s stilom, naj bo to naša zmaga.«

Hitro sva se rokovala in odšla vsak po svoje. Napotil sem se proti pekarni. Pek je sicer igral prijaznega strička, a je bil njihov ovaduh, saj drugače ne bi dobil licence. Podobno je z menzami, trgovinami in drugim. Zlasti pri hrani je vse moralo biti strogo *halal*. Povsod je osebe ves čas napenjalo ušesa in poročalo kadiju. Pred leti so uporniki kakšna vrata namazali s svinjsko mastjo, a tega nihče več ne počne. Če te dobijo s svinjsko mastjo, ti odsekajo roko, s katero si jo nosil in tvojo družino prodajo v sužnost. Naj dodam, da je prašič itak izumrl že pred desetletji. Podobno je z alkoholom. Ko so predlani odkrili bar, so na Abdulovem trgu obglavili vse, ki so jih tam zalotili, lastnika pa so za opozorilo drugim pribili na vrteče kolo pri vhodu v kolonijo. Revež je nekaj dni počasi umiral. Gardisti so se izživljali tudi tako, da so takrat, ko je glava prišla na dno, urinirali po njem.

»Kako je Miha? Mu gre?« me je Mohamed vljudno vprašal glede sina s tistim vedno prisotnim nasmeškom. Nikoli ni bil nesramen.

Naredil sem prijazen obraz:

»Gre. Vzel bi bige in burek. Kako je Sinan?« sem še povprašal po sinu. Vedel sem, da je nanj zelo ponosen.

Veselo je odvrnil:

»Po medresi bi rad šel za zdravnika.«

Prikimal sem:

»Koristen poklic.«

Mohamedov obraz je otrdel:

»Zaradi telesne konstitucije in znanja šeriata ga vabijo v Gardo, a jih je zavrnil. Ker je odličnjak, mu bodo mogoče pogledali skozi prste. Kaj bi ti naredil na mojem mestu? Kaj bi mu svetoval?«

Presenečeno sem obstal:

»Jaz? Meni se ne more zgoditi sin z vabilom v Gardo.«

Zamahnil je z roko:

»Saj vem, a me zanima tvoj nasvet.«

»Svetoval bi mu, naj sledi Alahovi volji. Tako ne more zgrešiti.«

Mohamed je skomignil z rameni:

»Upam, da bo tako razumela tudi Garda. Na srečo povsod manjka zdravnikov. Lahko bi si prakso ustvaril kje blizu.«

Vedel sem, da je nedaleč stran njihovo naselje, sredi katerega je kraljeval visok minaret. Ob severnem vetru smo včasih slišali mujezina. Tam živijo v čisto drugem

svetu, urejenem, čistem in polnem udobja, ki si ga kolonisti ne znamo niti predstavljati. V skritih kotičkih skrivaj pogledujemo ostanke različnih revij in slutimo, kaj so naši predniki imeli in ... izgubili.

Pogledal sem na uro, še uro do policijske ure. Mohamed je opazil mojo zadrego:

»Raje bodi doma pol ure prej.«

Prijazno se poslovim in se stisnem pod dežnik. Neskončno deževje ... Iz stranske ulice je predme skoraj skočila patrolja. Sklonil sem glavo. Zmolil sem Očenaš in zagotovo so mi brali misli.

»Stoj!« sem zaslišal trd ukaz prevajalnika. Prepoznal sem nadležno vreščoč izvirnik. *Pa ravno nanj sem moral nabasati*. Saleh je znan po izživljanju. Pod pretvezo iskanja teroristov in upornikov vdira v stanovanja kolonistov in občasno posili kakšno dekle. V meter petinpetdeset centimetrov je zapakirano sto kilogramov verbalne svinjine enega največjih tiranov Garde.

Obstal sem. Majhna krota je izvlekel palico in šoker. Z vrhom me je sunil pod rebra in rahlo me je streslo. Nisem si ga drznil pogledati. S sklonjeno glavo sem čakal.

»Kaj imaš to?« je sunil v papirnato vrečko iz pekarnice.

»Iz pekar-« a nisem končal stavka. S palico mi je zbil dežnik, vklopil šoker in mi ga zaril v hrbet. Stresla me je pekoča bolečina.

»Neverna gnida! Kaj imaš to?« je režeče ponovil vprašanje in mi vrečko izbil iz rok. Burek in bige so čofnili na tla. Eden od gardistov je zadovoljno zbrcal mojo večerjo in zajtrk. Burek je uporabil za tarčo šokerja in se pri tem prostaško režal.

Molčal sem. Znova je padlo po hrbtu, tokrat kombinacija udarca s palico in pekočega sunka šokerja. Zvilo me je. Takoj je sledil še en udarec, tokrat po glavi. Na srečo sem izgubil zavest.

Zagotovo sem ležal vsaj dobre pol ure. Mrak se je že spuščal, dež je prenehal in začelo me je tresti od mešanice bolečine in mraza. Zaslišal sem približevanje. Silhuetta se je izostrila v Mohameda, ki me je nežno stresel:

»Pet minut je do policijske ure. Naj ti pomagam. Čez deset minut se bodo vrnili in te pretepli do smrti.«

Ponudil mi je roko, ki sem jo hvaležno sprejel in me potegnil na noge.

»Grega!« me je priganjal in brez njegove pomoči ne bi pravočasno prišel do doma.

»Bo šlo?« je zaskrbljeno vprašal. Hvaležno sem prikimal.

»Moram zapreti pekarno,« mi je v roko stisnil vrečko z dišečimi dobrotami in izgubil v mraku.

* * *

Nekaj metrov pred pekarno je naletel na Saleha s patroljo. Mali sadist ga je ustavil:

»Saj se nisi umazal s pomočjo neverniku?«

Mohamed je ravnodušno odkimal, ko je Saleh siknil:

»Življenje v koloniji marsikoga preveč zmehta in pozabi na vrednote džihada.«

»Jaz ne,« mu je odvrnil in jezno pihnil:

»Moram zapreti pekarno. Šariat velja tudi zame.«

Saleh je izvlekel palico in sumničavo premerjal za glavo in pol višjega Palestinca:

»Zakaj potem nisi v pekarni?«

»Nimam časa za tvoje štose,« je trdo nagrbančil čelo.

Saleh je pospravil palico in osorno siknil:

»Pazi se! Imam te na očeh,« kar je podkrepil s kretnjo in povedel patroljo.

Mohamed je vzdihnil:

»Nekoč ti jih bo nekdo iztaknil.«

* * *

Meglilo se mi je pred očmi, ko sem se vlekel po stopnicah. Objemal sem Mohamedov dar. Čeprav je ovaduh, ni brezbrizna ali sadistična baraba.

Zvrnil sem se na kavč. Čutil sem vsako koščico in glava se je spremenila v vulkan bolečine. Dišeče pekarske dobrote sem odložil poleg sebe. Ta čudoviti vonj po bureku ... Pospravil sem ga, potem pa svoje boleče telo spravil v banjo. Presneta smola. *Do jutri se moram spraviti v red, saj nadzornik ne bo trpel manj od brezhibnega dela.*

Banja mi je pomagala. Bolečina je popustila. V zidnem skrivališču sem hranil prepovedane knjige. Za koloniste obstaja samo šest razredov osnovne šole, ki jih fantje opravijo v zaprtih internatih. Moj sin hodi v zadnji razred osnovne šole. Deklicam je bilo prepovedano vsakršno šolanje, vključno z branjem, pisanjem in računanjem.

Spomnil se je ene od parol:

»Nevernice morajo služiti veličini Kalifata! Ženske niso sposobne branja, pisanja in računanja.«

Povsod so se bohotili napisi **»Znanost je hudičevo delo. Znanost ni od Alaha«**. Na srečo so predniki v kaosu Revolucije poskrili kar precej knjig. Za računalnike in podobno vem samo iz ustnega izročila. O večnamenskem računalniku, ki naj bi ga včasih nosili v žepu, sem prebral samo iz porumenelih prepovedanih tiskovinah. V teh ostalinah minulih časov je omenjenih še precej drugih, skoraj neverjetnih stvari, ki so jih imeli naši davni predniki.

Moreči spanec brez sanj me je pobral in sredi noči me je zbudila žeja v družbi neprijetne lakote, ki je krulila v želodcu. Razbistril sem se in odgnal spomin na neprijetni dogodek. Saleh in njemu podobni bodo morali nekega dne plačati za svoja sadistična izživljanja. Kalifat ne more obstajati za vse večne čase. Slišal sem različne zgodbe o času pred Kalifatom. Gre za resnico ali sanje o preteklem raj?

Odganjal sem misli na kruti vsakdan. Mogoče pripadam zadnji generaciji Evropejcev. Pa kaj? Evolucija nam je odredila smrt, a smrtno obsodbo so s svojim početjem podpisali naši predniki.

Navkljub brutalnim ukrepom proti izobraževanju so med nami krožili sezname knjig, priporočenih za ohranjanje starega znanja. Tako smo vedeli, da so ljudje včasih živeli tudi sto in več let in je neznana bolezen ali kaj drugega skoraj čez noč razpolovila naš življenjski vek. Tudi to smo vedeli, če verjamete ali ne, da so ljudje iz Evrope leteli v vesolje in skoraj vsakdo je po nebu lahko potoval na vsak konec sveta. Če sem pošten, ne verjamem kaj veliko v te prastare zgodbe. Kakšno letenje neki? Pa potovanja s štirikolesniki?

Kolonisti lahko potujemo samo do tovarne, kjer imamo dvanajsturni delavnik ... Edini dovoljeni prevoz so prenatrpani prastari avtobusi.

Zjutraj sem se počutil malce bolje. Na srečo lahko precej poceni kupimo protiboječinske tablete. Vsaj nekaj ...

Navkljub bolečinam sem se zvelkel do avtobusne postaje. Nihče si ne more privoščiti izostanka z dela. Če te doleti težka bolezen ali kaj drugega in ne moreš več delati, to pomeni zanesljivo smrt. Ko nekoga ni tri dni zapored na delo, na njegova vrata potrkajo kadijevi. Takšnega obiska nihče ne preživi. Povsod je obešeno:

»Kdor ne dela, naj ne jé.

Jedel boš le, če boš delal!«

V glavi mi je še vedno odzvanjalo, a sem skrival šibkost. Klemen mi je zašepetal na uho:

»Takšen ne moreš na delo.«

Kljubovalno sem odvrnil:

»Brez dela ni jela. Danes to drži kot pribito. Bom že preživel. Če sem preživel Salehov šoker, bom tudi tekoči trak.«

»Ta sadistična podlasica!«

»Bom že preživel,« sem zlovолjno vztrajal.

Najedalo mi je pomilovanje. Preživetje je odvisno od dela v tovarnah in kljubovanja tegobam. Dvanajst ur dela, vse dni v tednu.

Avtobus je odpeljal v tovarno zunaj kolonialnega geta in se izogibal urejenim naseljem, ki so nekoč, po pričevanjih, pripadala našim prednikom. Celo pot je odmevala preglasna arabska glasba. Ni se jim še zgodilo, da bi crknilo ozvočenje. V daljavi sem zagledal minaret lokalne džamije. Ostanki Slovencev, ki so nas označili za suženjske nevernike, smo bivali v kolonijah Ljubljana, Maribor, Celje, Novo mesto in Kranj. Še pred tridesetimi leti so obstajale še kolonije Koper, Krško, Velenje, Murska Sobota, Kočevje in Gorica, a to je zgodovina. Vse manj nas je in čez dve generaciji bomo izginili podobno, kot mnogi evropski narodi, tudi večji od nas. Pred

kakšnim letom je do nas prišlo šepetanje, da Kalifat načrtuje osemenjevanje naših žensk na posebnih farmah, da ne bi zmanjkalo suženjske delovne sile. Če je to res, se mi zdi ideja o veliki vstaji edina sprejemljiva rešitev. Dokončna rešitev.

Dobesedno popadali smo iz avtobusa znotraj zanemarjenih vrat neprebojne tovarniške ograje pod napetostjo. Nadzorne kamere so pokrivalo celotno pot do garderob, kjer smo se v tišini preoblekli za delo. Povil sem si skoraj odpadel podplat izdelanih čevljev, zgrabil izrabljene rokavice in odšepal do mesta za proizvodnim trakom.

Ko sem začel delati v tovarni, nas je bilo v hali skoraj dvesto, zdaj, petnajst let kasneje, pa nas za trakovi gara le dobrih sto. Stari pri petdesetih pomrejo, novih pa je vse manj, zlasti otrok. Le kdo bi rojeval otroke v suženjski svet? Verjetno je še največ novih parov rok posledica posilstev, a tega vam nisem jaz povedal. Le kdo bi želel otroka v svetu groze?

S traku sem pobiral posodo in jo vstavljal v škatle in jih prestavljal na drugi trak. Ta jih je pripeljal do novinca prejšnjega meseca, dvanajstletnega otroka, ki je vstavljal knjižice z navodili. Kalifat je zapovedoval delo otrok kolonistov ob dopolnjenem dvanajstem letu starosti. Kmalu bo to doletelo mojega sina. Sem omenil, da so ženo Anico po skupinskem posilstvu ubili pred tremi leti? Njen greh? Pramen las ji je padel izpod rute. Še danes včasih slišim odmeve krikov, ko so jo v spremstvu Salehovega režanja odtrgali od mene in odvlekli v spokorniško sobo. Raje ne pomislim, kaj so z ženskami počeli v prostoru, ki so mu oblastniki rekli spokorniška soba, a med nami se je prijelo ime »ordinacija«. Moja edina želja je, da Saleha osebno izdelam. Moj obraz mora biti zadnje, kar bo gledal med mučnim umiranjem. Zanj si bom vzel čas. Pravzaprav veliko časa. Če umrem že naslednji hip, bom srečnejši od naravne smrti.

Molče smo opravljali svoje robotsko delo, saj je bil vsakršen pogovor onemogočen zaradi glasne arabske glasbe, navodil, opozoril in rednih poročil, ki so povečevala Kalifat od Nordkappa do delte Konga. Bagdad so slikali kot pravljično mesto obilja srečnih vernikov.

Saj je najbrž bilo, a le za nekatere.

Med skromno malico mi je Vlado v roke porinil listek. Samo spogledala sva se in šla vsak po svoje. Upal sem, da nadzornik ni opazil primopredaje. Zapomnil sem si zapis, papirček razceftral na majhne koščke, jih vrgel v WC odprtino in za finale splaknil s cevjo za pranje po opravljeni veliki potrebi. Tam so bili le mikrofoni, ker se je gospodarjem zdelo odvratno opazovati naše lulanje, kakanje in prdenje.

Po delu smo se znova vkrcali v prenapolnjen avtobus, tokrat brez vrat in s popolnoma uničenimi sedeži.

Ko nas je odložil, smo se napotili v bližnji bar. Seveda tam niso točili alkohola, temveč brezalkoholne kopije brez okusa. Belo vino je bilo gotovo kakšno scanje, pomešano s kisom in sladkorjem. Tudi pivo ni bilo pivo, kot so ga poznali predniki pred džihadom in Revolucijo. Stregel je seveda Mustafa, Arabec, ki je igral dobrega

strička in na frisu mu je ves čas lebdel zaigran nasmešek. Z njim je varal in mnoge prevaral. Vedeli smo, da ni striček, še manj pa prijazen. Kar veliko jih je nasedlo na njegov šarm. Samo srečni so končali na suženjski tržnici. O manj srečnih raje ne bi ... zaradi prebave.

Okoli mize pri zamazanem oknu z zlepljeno šipo smo se posedli Vlado, Mile, Dragan in jaz, vsak smo žulili svojo brozgico, ki so ji rekli pivo. S tem so se norčevali iz pijače istega imena iz časov pred Kalifatom. Najprej smo po abecednem vrstnem redu ponovili besede z listkov. Vedeli smo, da je prisluškovalni mikrofon v nas usmerjen le omejen čas. S kratkimi frazami nismo vzbujali pozornosti.

»Mustafi nismo zanimivi,« sem rutinirano preletel zakajen prostor in podal svojo oceno položaja. Mile je prikimal. Vlado nas je naučeno ravnodušno premeril in predal besedo Miletu:

»Začelo se je.«

Zaigrali smo veselje. Vedeli smo, o čem govori.

Dragan je ravnodušno odložil kozarec:

»Zadnji čas.«

Moja naloga je bila s kotičkom očesa oprezati za režečim Mustafo. V teh letih sem se vrhunsko izuril v motrenju njegove režeče mimike. Ko je mimo nas potegnill pogled, smo preklopili na nenevarne prigode iz tovarne. Vedeli smo za konzolo za nadzor prisluškovalne naprave.

»Jutri. Pol ure pred,« nas je opozoril Vlado. Vsi smo vedeli, da misli na policijsko uro. Mile je tiho dodal:

»Takrat se bo razkril vodja za Slovenijo.«

Nisem si mogel kaj, da ne bi vprašal:

»Sploh kdo ve za njegovo ime?«

Vsi so odkimali, tudi Vlado, nekakšen neformalni vodja 'Celjske sekcije'.

»Saj ni pomembno, kdo je. Najpomembnejše bo presenečenje. Če v prvi uri ne uredimo, kar moramo, nam ostane le še skrb za hitro pot na drugo stran. Nikakor nočem končati v ujetništvu.«

Odločno sem dodal:

»Torej je napočil čas.«

Mile je kisko pripomnil:

»Vse je bolje od tega, kar preživljamo.«

Vsi smo prikimali. Vedeli smo, da imamo na ramazanski bajram največ možnosti.

»Ne smemo pozabiti na domače izdajalce,« je zašepetal Vlado in vsi smo se mr-mrajoče strinjali. Vsaka okupacija žal prinese tudi domače izdajalce.

* * *

Vsi smo čutili prijetno naelektrenost. Še nekaj ur in nastopil bo najveličastnejši dogodek v evropski zgodovini. Globoko sem občudoval organizacijo, ki je uspela

uskladiti upor po celi Evropi. Pomislite! Skoraj brez komunikacijske tehnologije je cela Evropa čakala na jutrišnje jutro. Pet let smo skrbno spremljali dejavnosti oblasti in resno priložnost imamo samo tik pred 'bajram namazom'.

Celo noč sem se premetaval. Najbrž nisem bil edini, ki je slabo spal. Mogoče je to moja zadnja noč. Naj bo tako, če mi je to usojeno. Naš načrt je bil preprost.

Za orožje sem si pripravil železno palico. Pomislil sem na svet zunaj zidov naših kolonij. Koliko so krivi ljudje na drugi strani? Zagotovo vedo za nas ... Torej so skrivni. A o njih po uspelem uporu.

Natančno sem vedel, kaj in kako moram storiti ob prvem jutranjem svitu. Če so slučajno odkrili naš načrt, najbrž nihče od nas ne bo dočakal jutra.

* * *

Ječarje smo ujeli nepripravljene. Zadovoljno sem palico uperil v malega sadista Saleha:

»Vloge so se obrnile,« sem se zadovoljno režal.

»Vse vas bomo predelali v pasjo hrano,« je kljubovalno siknil skozi prevajalnik. Vame je uperil srepi pogled. »Tebe si bom še posebej privoščil.«

Prijelo me je, da bi vreščača kresnil, a sem se vzdržal. Pripeljali so tudi našega kadija. Izogibal se je srečanju z očmi koga od nas. Še kot ujetnik je ohranjal svoje vzvišeno obnašanje. Spustili smo ujetnike, ki so se olajšano razbežali čim dlje od ječ trpljenja.

Pridružil se nam je Mile:

»V celico z njimi. Vzpostavili smo zveze z vsemi. Ukazano je, naj se vzdržimo maščevanja.«

»Saj ne bo nihče vedel, kdo je tega malega drekača sesipal,« sem vrnil Salehu srep pogled. Res me je prijelo, da bi ga kar takoj prebutal. Pomislil sem, kar je storil Anici in tudi na tisto od predvčerajšnjim. Spomnil sem se na Mohameda:

»Upam, da se ni kaj zgodilo Mohamedu. Nikomur ni nikoli storil nič žalega.«

Mile je nejevoljno prikimal:

»Danes se še ni pojavil. Kot bi slutil, da je plačilni dan.«

»Če se moramo komu maščevati, se dajmo tem psom,« sem pokazal na kadijeve nasilneže.

Zaklenili smo jetnike in se zbrali v precej velikem osrednjem prostoru Garde. Upali smo, da se bomo za nadaljevanje upora spodobneje oborožili. Zasedli smo sedež Garde in ujeli kadija z njegovimi možmi. A to je bil lažji del. Kalifat se bo zagotovo hitro in odločno odzval.

Mile je dejal:

»Zbrati se moramo v glavni dvorani, potem pa se bomo oborožili in dobili nadaljnje ukaze.«

Skupaj smo se odpravili proti glavni dvorani. Med zbiranjem smo medsebojno

delili razne scenarije o svoji nadaljnji usodi. Čeprav sem vedel, da bom verjetno do večera mrtev, sem čutil osvoboditev. Še nikoli se nisem bolje počutil. V duhu sem poletel nad zidove, ki so edino, kar poznam. Vohal sem zrak svobode in umrl bom kot svoboden človek. Največji dosežek usode je smrt za svobodo.

Vstopil je ledeno hladen Vlado z dvema neznanima tipoma. Takoj smo potihnil.

Obrnil se je proti nam in vsi smo napeto čakali. Namesto govora je oživel veliki stenski ekran.

Prizor nas je dobesedno odstrelil. Zazijali smo od presenečanja.

Na foteljih sta sedela neznana svetlolasa ženska trdih potez in naš pek Mohamed. Za njima je bila obešena modra zastava z belimi šestkrakimi zvezdami v krogu. Med nami je završalo. Vlado nas je odločno utišal. Najprej je zaigrala glasba, ki smo jo prvič slišali, potem je spregovorila ženska:

»Jaz sem Melita Vindiš, poveljnica uporniških sil za Slovenijo. Zaradi konspiracije me nihče ni poznal. A zdaj je konec skrivanja. Bog je spregovoril in naj mi bo priča, da bomo znova deležni milosti Jezusa in moči Svetega Duha. Vsi ljudje se rodimo enakopravni kot bratje in sestre, ne glede na vero, spol, raso, narodnost ali jezik. Zakoni morajo veljati za vse enako, nihče ni nad zakonom ali zunaj zakona. Danes se beseda Slovenija sliši popolnoma drugače!

Ne kot prepovedana beseda, ki smo jo šepetali, temveč kot simbol identitete, zaradi katere bomo zmagali ali umrli svobodni.

Razglašamo, da so vsi ljudje svobodni, zato je konec suženjstva, neenakosti na osnovi vere, naroda, rase ali spola!«

Besedo je prevzel Mohamed. Še vedno sem bil pretresen zaradi njegove vloge. Očitno je bil eden od vrhovnih vodij odpora.

»Kalifat je nastal,« je vstal, potegnil pištolo in dvignil glas, »zaradi šibkosti nedanje Evrope. Ta zastava zadaj,« je pokazal na modro zastavo z dvanajstimi zvezdami, »je simbol dekadence, pomehkuženosti in vsi vi ste zadnji odmev tega,« in s pištolo ustrelil zaprepaščeno Melito. Zgrozili smo se. Nadaljeval z enako hladnostjo:

»Konec je s temi kolonijami, saj potrebujemo sveže zazidalne parcele za novogradnje in čas je, da počistimo te ruševino, skupaj z neverniki!«

Potem je pištolo usmeril proti kameri, zadonel je nov strel in prenos se je prekinil.

V dvorani je završalo. Vsi so začeli govoriti en čez drugega. Valovi panike so pljusknili med nas. Vlado nas je poskušal pomiriti, a nihče ga ni poslušal. Od zunaj je prihajal hrup dronov in v daljavi so zadonele eksplozije. Vedeli smo, da prihaja protidarec. Kalifat se je odločil ukiniti Kolonije in koloniste, po njihovo nevernike.

A zame še ni končano! Še eno stvar sem moral storiti.

Odločil sem se ukrepati. Prebil sem se do Aleša, ki je imel ključke zaporniških celic, mu jih iztrgal in planil na prazen hodnik. Stekel sem proti orožarni, čeprav sem pričakoval, da bo prazna. Prav sem imel. Kako nismo tega najprej preverili? Takoj bi

vedeli, da gre za past. Kalifat je pričakoval upor in se nanj pripravil. Še zdaj sem imel pred očmi Mohameda, ki je vsem na očeh hladnokrvno ustrelil poveljnico upora. Mohamed, ki je bil vedno spoštljiv in mi je pomagal, ko so me Salehovi prebutali. Pravzaprav sem ga popolnoma razumel. Kolonisti smo zanj in njegove predstavljali umirajoči ostanek minulega sveta, ki ga ljudstvo Kalifata prezira in tolerira samo zaradi suženjskega dela. A zdaj so očitno našli produktivnejši način izrabe kolonij.

Za mano so pritekli še drugi. Razočarano sem potežkal kovinsko palico:

»Pričakovali so upor in se pripravili. Mogoče so ga še sami preko Mohameda in njemu podobnih pomagali organizirati. A preden me ubijejo, grem obračunat s Salehom. Vsaj to.«

Možje so se strinjali in skupaj odkorakamo do celic. Mnogi so imeli z njim nepravne račune. Že na vhodu zakličem:

»Saleh! Opravi še zadnje molitev pred potjo v pekel, saj Alah zagotovo ne sprejema takšnih, kot si ti!«

V celicah je završalo.

Vročično se zagledam v majhnega debeluharja. Vsaj nekaj dobrega bom storil, ko mu bom spremenil osebni opis. Saj vem, da maščevanje ni krščansko. Tako so me učili kot otroka, a na srečo so krščanstvo njegovi ukinili, torej bom umrl mirne vesti.

Odklenil sem celico in Saleh je začutil, da je zanj igre konec. Planil sem nanj in najprej razbil škatlico prevajalnika. Z rokami si je poskusil zaščititi glavo in vreščal po svoje. Zaželel sem si poslušati krike in rotitve milosti v njegovem jeziku. Do zdaj sem poslušal krike groze samo v slovenščini.

Možje so se rezali, ko sem mlatil po njem. Ves moj bes je izbruhnul v ta trenutek maščevanja. Tolkel sem in njegov vreščeci glas je ugašal. Končno se je sesedel v mlaki krvi. Ves je bil podplut in zadihan sem odnehal.

»Daj ga do konca! Dokončaj delo!« so me spodbujali tovariši. Čeprav sem ga namlatil, da je bil ves krvav in se je tresel v kotu, nisem več čutil zadovoljstva. Pod sabo sem gledal ubogo paro, ki je svoje frustracije in manjvrednostne komplekse zdravil z izživljanjem. A vedel sem. Če ga pustim, se bo krvavo in obilno maščeval nad ujetniki.

Dvignil sem palico in še zadnjič silovito zamahnil.

* * *

Stekli smo na prosto.

»Kako lepo je zadihati zrak svobode,« sem globoko vdihnil. Nismo dolgo uživali zraka svobode. Začutil sem pekoče bolečine v predelu trebuha, prsi, leve noge in naslednji trenutek mi je izbilo okrvavljeno palico. S kovinskim zvenom je padla na tla, kot bi želela izliti bolečino, ki sem jo zadal z njo. Sesedel sem se na kolena. Dvignil sem pogled proti vojakom, ki so se hitro približevali v zavetju dronov. Spogledal sem se s cevjo, uperjeno vame in ...

Moje telo je ležalo tam dol in zagledal sem svetleči tunel. Vleklo me je vanj.

Takšna je torej pot v nebesa ... Ali pekel. Uzrl sem navzdol, na svoje krvaveče telo. Hitro se je prevrtel film življenja in pred mano je zamrznila slika sina, ko sem ga zadnjič uzrl.

Obraz prestrašenega fanta se je razpršil in zadnje, kar sem videl, je bil prastari napis na steni, ki se je pojavil med bledenjem sveta pod mano:

»Še je čas! Še lahko preprečite!«

* * * * *

Borut Slokan

Ta zgodba je fikcija. Vsaka podobnost z dejanskimi osebami, živimi ali mrtvimi, dogodki ali pravnimi osebami je povsem naključna ali pa plod avtorjeve izmišljive.

Bela sestra

»Najstarejše in najmočnejše čustvo človeštva je strah, najstarejša in najmočnejša vrsta strahu pa je strah pred neznanim.«

H. P. Lovecraft

* * *

Stopnice

Bilo je nekaj let nazaj, ko sem, v poznih šestdesetih letih starosti, sklenil, da odidem zvečer malo ven in podarim svojim neobstoječim občudovalcem v naključno izbranem lokalu mojo bleščečo (in seveda skromno) prisotnost. Saj ne da bi čutil neko strašno potrebo po tem - sem pač v tistem obdobju bivanja, ko drugim zavidam pregrehe, ki jih sam ne zmorem ali ne smem več. Skobacal sem svojih prelestnih sto dvajset in nekaj kil v pokončno držo in junaško stopil na skupinski balkon naše stavbe, ki, preko štirinajstih stopnic navzdol, vodi ven iz hiše.

Odkar so naši politiki preselili svojo ritualno vleko v anus nadrejenim iz Beograda v Bruselj, so vse žarnice pod mejo normalne svetlobe. Ker evropska zakonodaja želi zamračiti pregled nad stanjem v državah članicah, je predpisala, da, bog ne daj, da bi ponoči lahko kaj zares videli osvetljeno tako, kot se spodobi. Zato povsod, tudi pri meni na hodniku, namesto razkošnih socialističnih vodometov svetlobe, medlo brlijo nekakšne evropeizirane napol žarnice, z jakostjo malo iznad kresnic – če sploh svetijo ... Žalobno pač nekaj počenjajo v mraku, ki jih neupravičeno zaliva.

V tem bedno osvetljenem torišču moje hiše sem stopil na prvo stopnico poti navzdol, ki sem jo bolj slutil kot videl; in, ki je tam, kjer bi morala biti, ni bilo. Kar je pomenilo, da sem stopicnil v prazno in zelo neolikano zletel v temo pod seboj.

Pravijo, da ko je človek v smrtni nevarnosti, se mu celotno življenje zavrti pred očmi. Če je to res, potem je bilo moje življenje popolnoma prazno in okoli njega se razprostira obsežen nič, ker nisem dobil v glavo med kotaljenjem nobene, niti najmanjše podobice. Čutil sem samo, da butam po stopnicah in, zanimivo, niti me ni bolelo. Bil sem samo zelo presenečen, da kljub temu, da se proti svoji volji vrtim navzdol, še zavpil nisem. In sem zatem obležal, takoj izza zadnje stopnice (na srečo lesene, kasneje sem izvedel za hudiča, ki bi ga pokasiral, če bi bile stopnice betonske.)

Da bom točen, naj povem, da se naše stopnice končujejo z žičnatimi vrati, ki se sama zaklepajo. Kar lahko potrdim, ker sem z vso svojo nežno tonažo štrbunknil v predmetna vrata, ki so se, pod mojim božajočim udarom, odprla in mi tako omogočila lahkoten pristanek na cementnih ploščah pred njimi. Ki ga je spremljala takojšnja bolečina v rebrih in lopatici.

Ah, rebra, tako poželenja vredna, če so svinjska in sveže pečena ali pa polnjena telečja iz pečice! In tako boleča, če so tvoja in polomljena!

Obležal sem, zavedajoč se nemoči svoje; možnost, da bi mi kdo iz hiše pomagal, je bila, kolikor jih poznam, tam nekje pod Antarktično ničlo, enaka možnosti poplave v Sahari. Vsaj eden od stanovalcev pa bi najbrž »pomotoma« stopil na moja usta zaklopivši kisik; vedno je kazal zelo nezdravo zanimanje za moje stanovanje - in mojo odnositev v prvo luknjo na Žalah.

Zato sem se kar sam nekako zvlekel nazaj do stanovanja. Ker sem, pred približno 437 leti, uspešno končal tečaj prve pomoči, sem se takoj diagnosticiral, da je z menoj vse v redu. Pač sem dobil nekaj odrgnin in bušk, kot da bi se ločeval od Primorke. Po tej samolastni anamnezi, sintezi in diagnozi sem naslednje dni porabil za ostroumno samozdravljenje, kar je pomenilo malo hrane, veliko piva in izjemno količino protibolečinskih tablet.

In moje hipokratske sposobnosti so hitro zadobile rezultate – moj želodec se je uprl vsaki hrani in je raje trpel lakoto in moja rebra in lopatica so bila čedalje bolj razbolena. Če bi tako nadaljeval, bi zlomljena rebra kmalu popestril z dodatnim čirrom na želodcu, ki ga takšna »dieta« preveč rada povzroča. Vsako novo jutro sem pričakoval z radostjo človekuljeka, ki čaka na davčno izvršbo.

Po daljšem premišljevanju, ki so ga prekinjale sikajoče bolečine, sem se modro in zeleno odločil, da se poslužim strokovnosti našega zdravstvenega sistema – ki se, seveda, začne na proslavljeni urgentni kliniki. Stavbi, katere lepoto opevajo edino in samo pesmi stanovalcev državne blaznice.

Nisem pa mogel vedeti, da je s tem pred menoj odisejada-martirologij, tako rekoč pasijon epskih razsežnosti.

* * * *

Urgenca

Odšepal sem od doma do bližnje ceste in prvi taksist se je, ko me je zagledal, enostavno obrnil in odpeljal. Dnevi čemenja brez sposobnosti ali volje, da se premaknem, so povzročili, da sem izgledal kot divji mož. Naslednji, manj modno zasvojeni taksist, pa se na to ni oziral in me je potegnil do vsem znane ulice, kjer je legendarna urgenca.

Odklobasal sem do sprejemne pisarne in sredi potne gneče v meglici bolečin potrjeval administratorki, da sem jaz res jaz. Po končanem zasliševanju mi je s širokim

zamahom roke nakazala na nekaj prostih sedežev v čakalnici. Brez težav sem našel svojo mesto in, glede na svoj značaj, lahko zganjal »schadenfreude« - veselost, ker je drugim huje, kot je tebi. Lepo ni, ampak čas mine.

Vendar je to vsaj pomenilo, da sem napredoval. Urgenca namreč sestoji iz dveh kaosov, prvi, najhujši je pred sprejemno pisarno in spominja na stampedo. Drugi, veliko bolj umirjeni, pa je na čakalnih hodnikih pred ordinacijami, kjer je vsakdo otožno potopljen v lastno bolečino. Če kdo meni, da te kaose obvladujejo doktorji, je v hudi zmoti. Celotno poplavo obupanih ljudi vodijo, usmerjajo, sprejemajo, povijajo in jim izročajo dokumente sestre in nekaj bratov; doktorji pa medtem čepijo v svojih koticčkih in čakajo, da je vse razen pregledov in diagnoz, urejeno brez njihovega truda.

Še nekaj: vsakogar v bolnišnici morate najprej pogledati pod brado, tam nekje v vrat, kjer se začne obleka. Namreč, če je ta obleka bele barve imate verjetno opravka z zdravnikom, če je pa modre barve, pa s sestro ali strežnikom; če pa ni niti modro niti belo, potem je to raja – in v bolnišnici to pomeni nekaj podobnega kot redovi v srednjem veku: plemstvo, meščani in trgovci, in tamo daleko nekje kmetje, tlačani, mi in ostala prezirana družčina.

Sestre na urgenci morajo po mojem uživati veliko železa, ker brez te sestavine bi se jim živec morali sesuti. Tako pa z izurjenostjo vlakovodje urejajo reke ljudi v potoke, ki jih je lahko usmerjati in nadzorovati. Seveda so sestre tudi pedagoško naravnane, ker so me tisti dan podučile:

- ⇒ da sicer sem na vrsti, vendar nisem na vrsti, ker so sprejeli v obdelavo nekega otroka in
- ⇒ zatem, da sicer sedaj sem znova na vrsti, vendar nisem na vrsti, ker so sprejeli starostnika na robu smrti in
- ⇒ da sedaj pa za prmejduš sem na vrsti, vendar šele ko bodo obdelali pacienta za meno, ker on potrebuje operacijo jaz pa ne.

In ko sem, vdan v usodo, čakal na naslednje pojasnilo, zakaj moram še čakati na čakanje pred čakalno sobo, sem naenkrat zaslišal svoj priimek. V trenutku sem se znašel v jeklenem primežu sestrih rok, ki so me nezmotljivo usmerile v notranji tempelj.

Tam je, vsega sit zdravnik vzdihnil in mi po par minutnem pregledu sporočil, da moram na rentgen. Po nepričakovano hitrem rentgenu je Dottore ugotovil, da imam zlomljeni dve rebri in nalomljeno lopatico. Takoj sem dobil ročno nosilnico/oporo, ki mi je zmanjševala bolečine, anamnezo, diagnozo, recept za tablete in – odhod na hodnik; ter, če sem jih prav razumel – domov. Na urgenci so svoje končali in vsaka jim čast, bolj profesionalni, učinkoviti in nevtrarno vljudni skorajda ne bi mogli biti.

* * * *

Labirint

Pa sem se spet znašel na hodniku in naenkrat se je od nekod prikazala čemerna sestra, sodeč po njenem odnosu do ljudi, sveža iz klavnice ter mi začela trmasto dopovedovati, da se moram uleči na voziček, ki ga je tesno pritiskala k meni. Ker sem lahko, sicer z bolečinami, ampak vseeno, hodil, nisem razumel, zakaj moram sedaj ležati. Želel sem samo domov, kjer bi se zavlekel v kot in se smilil samemu sebi ter svoji dieti dodal nove, predpisane tablete. Pa ni šlo tako zlahka.

Naletel sem pač na medicinsko logiko, ki divja med našim zdravstvenim personalom, čeprav ni niti logika in tudi medicinska ne-da, več kot je potrebno pojasniti, manj povedo.

Ves besedni zaklad čakajoče sestre, ki je škilila, kot da ji gre za Guinnesssov rekord je bil »morate se uleči,« kar je ponavljala s trmo čistokrvne mule, ne glede na to, karkoli sem jo vprašal. Zakaj se naj bi ulegel, kam nekam greva in podobno, ji je bilo totalna neznanka ali pa je bila zavezana s krvno prisego, da tega ne sme izdati, ne glede na stopnjo mučenja.

Nasploh me naše zdravstvo v nekaterih potezah spominja na tabornike ali skavte. Tam si recimo tekmoval za značko za »veščino molka«, kar je pomenilo, da 24 ur nisi smel spregovoriti niti besede, pa tudi, če so te dražili do konca ali vrgli v morje. Na enak molk naletim vedno, kadar želim kakršnokoli pojasnilo od kogarkoli v našem ljubem zdravstvu, kjer, kot kaže, velja dogma, da naj se ovčice nikar ne utrujajo s pojasnili o tem, kar jih muči, ker to za čredo ni zdravo, ne glede na to ali gre npr. za smrtno bolezen. Bolnik, po mnenju naše medicinske stroke, naj se rodi, živi in umre v najgloblji zdravstveni nevednosti, ker je to baje za njega edino zdravilno.

In, ker so edini svečeniki in razlagalci religije zdravstva doktorji, katerih unikatnost in vsezmožnost sta nedvoumni, je zato potrebno ohraniti preprečevanje razumevanja medicinskih postopkov s strani neumitih množic, pa čeprav ta želi samo pokukati v bežni delež podatkov. Zato me to mulasto ponavljanje »uleči se morate«, pri čemer je mala sestra našpičila oči in očala ter zavračanje najmanjšega pojasnila, kam za božjo voljo greva, niti ni presenetilo. Ker bolj utrujeni prvi odneha, sem se končno ulegel na njeno ne preveč ugledno, načeto in barvo odpadajoče plovilo. Je že tako, da med slepimi vlada škilavi.

Na koncu koncev sem se vdal v nezmotljivo medicinsko trmo in se ulegel na ta presneti voziček.

In sem zaplul v moro brez meja ...

V nevednosti svoji sem bil, po kakšne četrt ure, začuden, kam neki me tako dolgo moja namrščena voznica pelje. Zato sem se malce vzdignil in začel vsrkavati edinstveno ozračje okoli sebe.

Okrog mene je namreč vladalo razsulo z občasnimi oazami groze. Kot da bi bilo

načrtno namenjeno strašenju ali grozi. Čeprav je res, da kdor strah v glavi nosi, mu je vsaka senca pošastna, je bilo vseeno vse nedoumljivo moteče in depresivno. In neverjetno obširno - vse zgrajeno v stilu Neue Slovenische gnus - manjkala je samo še glasba Laibacha, Rammsteina ali Mansona. Tudi ustvarjalci filma »Poroka med zombiji in goblini, z ljudmi kot slavnostno pečenko«, bi vrešče dezertirali od tu.

Bilo mi je do tedaj neznano, da se, med posameznimi deli našega prevzvišenega centra, pod cesto vije kača oziroma konglomerat hodnikov, predorov in tunelov, tako rekoč v vse smeri in v vse bolnišnice, klinike in tako naprej. Za ta labirint prometni zastoji niso problem, saj so kakih osem metrov pod cesto. In za njih tudi večina drugih pravil ne velja. In so strašljivo zapuščeni in prazni.

Nihče ni v tem zdravstvenem labirintu kdaj obnovil sobe, zamenjal okna, razsvetljava in elektroinstalacije. Prostori niso klimatizirani in so zatohlo zaudarjali. Že zaradi smradu bi bilo lepo, če bi imeli več sanitarij in kakšno dodatno klimo, da ne bi bilo vroče. In čeprav se ponavljam, sem videl, da so puščale cevi, vrata so bila slaba, kot tudi higiena stropov in podov neobstoječa. Vsepovsod so namesto beljenja ali fresk blesteli primitivno skracani grafiti.

Ta podhodna zmes je črevasto razmetana pod sicer večno polnimi hodniki centra, urejena pa tako, da je Gordijski vozec ničla proti temu sistemu. In ker rezultati dela v tem Hadesu nikoli ne bodo ugledali luči dneva, je tu vse narejeno napol. Vozil sem se mimo oddelkov brez vrat, malomarnih stažistov, ki so viseli pred vrati in naskrivaj kadili, v popolni tišini po površini, ki je odmevala kot grobnica in kjer so le sem ter tja visele deske z neznanim namenom, običajno na enem žeblju.

Celotna scena je bila idealna za novi spot za »Quiet Place 4« ali pa za nadaljevanje The Walking Dead. Tega prostora pač nihče ne ureja, ker za razliko od nadzemnega dela centra, podzemnega nihče ne obišče, poslika, slavi, prinaša pomaranč in podobno.

Zato so vsa dela tu nepopolna, vzdrževanje praktično neobstoječe in dejstvo, da obstaja nepregledna masa nekontroliranih tunelov, se enostavno prikriva, kot kakšno nezakonsko dete, za katerega vedo vsi, govori o njem pa nihče. In tudi zato je v tem konglomeratu vse, strop, razsvetljava, okna, postelje, tla in elektroinstalacije in tako naprej ali odsluženo, napol narejeno ali pa neobstoječe.

Glavna angažiranost delavcev centra tem podzemlju, pa je izogibanje kakršnekoli delu ali nadzoru.

Nihče ni v tem zdravstvenem labirintu kdaj izboljšal sobe, izmenjal okna, razsvetljava in elektroinstalacije. Prostori niso klimatizirani in so zatohlo zaudarjali. Že zaradi smradu bi bilo lepo, če bi imeli več sanitarij in kakšno dodatno klimo. In čeprav se ponavljam, sem videl, da so puščale cevi, vrata so bila slaba, higiena stropov in podov neobstoječa. Vsepovsod so namesto beljenja ali fresk blesteli primitivno skracani grafiti jako nazorne seksualne narave v slogu novega primitivizma.

Umor tu, po mojem, nikoli ne pride na svetlo dneva.

Stopinje sestre so odmevale v slogu mrliške pesmi. Sredi tišine, ki jo je prekinjalo občasno cviljenje nenaoljenih vrat raznih sob in sobic, ki, kar se mene tiče, služijo za protizakonite medicinske eksperimente, je z odločnostjo buldoga vlekla voziček naprej do cilja. In to najmanj uro, skozi to domovanje Babe Jage in Bedanca.

Prehoda ni hotelo biti konca. Vrata z odpadajočo barvo, zarjaveli železni tramovi, stare cevi za klimo ali ogrevanje, tla, ki so me premetavala kot vrečo krompirja. In pa hudobna tišina, v kateri je odmevalo edino ropotanje mojega vozička. Vse je bilo kot v grozljivki, ki te prestraši do boga milega. In navdajati me je začelo občutje, da sem v veži pekla in na poti k nečemu še hujšemu ...

Počutil sem se, kot da nekdo vleče moje ljubko stoinvečkilsko trupelce na izkoščičenje. Koračenje sestre je sekajoče odmevalo. Otrplo sem zijal v okolje in sestra Svetega Molka je rinila voziček in končno prisopla do cilja.

* * * *

Stara groza

Kam me je zavlekla usoda v liku besne medicinske redovnice, sem spoznal takoj. Štiri brezobzirne roke so me zagrabile in po krajšem potovanju po zraku, zabrisale na ostro posteljo; kot zaklano svinjo. Ko sem zaradi bolečin, imel sem pač dve zlomljeni rebri in nalomljeno lopatico, javsknil, sem takoj dobil nepoklicano lekcijo o tem, da naj bom piano. Hotel sem opozoriti, da vpijem le, če me prevračajo kot svinjsko polovico, toda penasto bitje nad menoj je zadavilo moj protest s pridigo, ki je bila popolno monotona - zaradi pogostega ponavljanja bolnikom, najbrž.

Jasno mi je bilo, da sem v popolnoma novem okolju. Priplul sem, ne da bi vedel, v verjetno najbolj morečo kliniko centra. Kliniko, ki jo tisti, ki so pravočasno ubežali z nje, med stresom in trepetom, imenujejo »Stara groza«. Vendar v primerjavi s stvarnostjo te ustanove, je ta njen naziv laskav.

Ta zelena zgradurina razpada namreč tam, kjer je bila v našem mestu zgostitev starih grobov - kar ustrezno vpliva na moralo in obnašanje bolniškega osebja. Srčkana klinika, kot sem spoznal takoj, ni dosegala standardov džungelske zasilne zdravstvene izpostave.

Med ugotavljanjem, kaj vse je tu napak, se mi je začelo vrteti v glavi in naenkrat sem na stenah naokoli zagledal nekakšna plazeča bitja, ki so s svojimi pajčevinastimi in paličastimi telesi tvorila besede, ki jih nisem dognal.

To je bilo svarilo, ki ga še nisem razumel. Da tu niso samo ljudje ...

Zaprl sem oči, da te okultistične ali okulistične prikazni preženem, pa so se pokazale nove, v materialni obliki zdravstvenega osebja Stare groze.

Glavno besedo v tej razpadlini je imelo blond bitje, z jezikom, ostrejšim od britve, ki je posedovalo jako obilno pojavo z dvema izrazitima hlebcema zadaj. Ta pekovsko izgledajoča carica je suvala mojo novo posteljo in ni nehala vrešče diktirati, kaj vse ne smem. In za tem vodila zborovsko donenje sester o žrtvah osebja za ne-hvaležne bolnike.

Napol vidne roke so strgale z mene vso obleko, z zgražajočim vzklikom »kako ste tako umazani«, kar se je verjetno nanašalo na moje spodnje hlače.

Želel sem pojasniti besni plavolasi redovnici, da, če bi vedel, bi oblekel troje novih, belih spodnjih hlač samo za njo. Toda pomanjkanje videnja v prihodnost, da se bom namreč znašel pri njej, mi tega ni omogočilo. Pa je bilo vse jalovo.

Za njih je bilo vse, kar sem izjavil, kratko malo nenormalno. To je tisti odnos, da biti neodvisen pomeni biti nenormalen, kar je za njih pomenilo sovražen. Na tem oddelku je samo popolna pokorščina zagotavljala, da bi imel mir, možnost smrti in upanje v pekel.

Ko so me zamračeni anonimni »zdravstveni delavci«, pod posmehljivim vodstvom napihnjene blondinke, dovolj ponižali, so mi za slovo še zabrusili, da je nekakšna cev s trikotnikom nad menoj, na katero sem priklopljen, tudi za protibolečinska zdravila, kot tudi za pomoč, samo pozvoniti moram.

To dejanje zvonjenja je izzvenelo kot nekaj, kar je bolje, da se ne lotim (kje je ta zvonec so mi pokazali šele sotrpini naslednje jutro). Sredstva proti bolečinam so začela delovati in pomiril sem se z vsem, tudi s tem, da so me oblekli v nekakšen dirndl, ki je bolj odkrival kot skrival mojo neprivlačno pojavo in postavo. In takšen sem omahnil v omamljen sen.

In celotni zdravstveni zbor, ki je slavil samega sebe, me je končno milostno pustil na miru. Odritali so vunkaj, na čelu z blondo.

Takrat sem dojel, na koga me spominja: na sadistično sestro v SS ustanovi, iz nekega poceni nemškega porniča. Schwester porno Elsa se je, kot je kazalo, utelesila v Stari Grozi.

»No, stavba se torej ujema s sestro,« sem si dejal in pri tem me je streslo. Mukoma sem omahnil med smrčanje in ga povečal.

* * * *

Sosed

Iz mojih blodenj me je zbudil glasen razgovor, za katerega sem, zaradi neprižganih luči in ker je bilo sredi noči, samo slutil, da poteka med strežnim osebjem in novim pacientom.

«Ne, ne, ne sem, prišla bo» je kričal pacient, ko so ga vrgli na posteljo poleg mene. Silhueta mi je dala vedeti, da je strežnik zapičil vanj debelo iglo. Pacient se je v

nekaj trenutkih umiril in začel smrčati. Strežniki, zadovoljni nad novim uplenom klinike, so izginili, kamor pač izginejo strežniki, in znova je sobo napolnilo, kot vedno, strahotno smrčanje vseh ležečih, ki jih je bilo okoli osem. Pa sem spet poskusil zaspati in sodelovati pri nosnem hrupu.

»Bog«, in ponovno »O Bog«, je vztrajno butalo v moj rahli spanec, nakar sem se zavedel, da bolnik s sosednje postelje besno moli. Injekcija mu je, kot je kazalo, popustila in iz meni neznanega razloga se je obrnil točno na mojo stran.

»Daj že mir, hočem spat,« sem ga skušal odpraviti. Toda tip se je obnašal, kot da je sam na svetu in je bleдел naprej. Tako hitro je govoril, da sem ga težko razumel, ampak jasno je bilo, da moli sto na uro.

Nekaj sem celo razumel:

»Naj nam pomaga, prosimo te, Gospod, zasluženje ženina tvoje presvete Matere Marije, ...

Stoj mi ob strani, o sveti Jožef, vse dni mojega življenja. Skrbi zame, kot si skrbel za Božjega Sina.

Varuj tudi mene vseh sovražnikov in ne dopusti, da bi umrl v nesreči smrtnega greha. Amen.«

In nato ponovno, kot pokvarjen gramofon. Skratka, odločil se je, da me bo držal budnega s serijo molitvic in kaj pa vem še česa. Seveda sem bil ustrezno slabe volje, ampak v gluhi noči, sredi vsesplošnega smrčanja, preprosto nisem mogel zagnati preplaha samo zato, ker nekdo zraven mene moli. Vdano sem sem se preusmeril na drugo stran in zaprl oči in upal, da ga bo odnesel spanec, noč ali vrag, meni vseeno.

Pa to ni prav nič zaleglo. Posteljni mejak je le dvignil glas in ko sem se ponovno obrnil proti njemu, je vročično nadaljeval svoj monolog.

* * * *

Zgodovina

Podatki so vreli iz njega.

»Bedak, ali sploh veš, kje si? To je Stara groza, ja, prav ta stavba. In stoji na bivšem prostoru mrtvašnice in secirnice. Ki jo, ko je bila še kamnita koča, hotel svojčas, v času Rimljanov, kupiti Grk Korintodorus; pa je bil previden, saj je hiša bila preveč poceni. Med spanjem tiste noči pa ga je obiskala figura, vezana v verige. In nato izginila na dvorišču; naslednji dan so našli dva neoznačena groba. Ja, že od tedaj je to kraj zla.

In za tem je bilo tu polje gobavih, ja. Ja, vse to, v srednjem veku ali prej. In potem so prišli templjarji. Ja, tisti templjarji, ko so jih kasneje prepovedali in prekleli, da so zbežali po celem svetu in tudi sem in se skrili med nemške križarje - v križniški cerkvi, ki je bila tam že od trinajstega stoletja.

In kaj so vse ti kasneje pregnani in prekleti templjarji počeli, se samo šepeta. Namreč, da so, ti z zlom okuženi templjarji, ki so se zaobljubili temnim silam, vodili na tem hudičevem polju gobavcev mračne in zle rituale in poskuse na ljudeh. In nihče jih ni kontroliral, saj so si izgovorili izključno uporabo polja gobavih, ki so se mu izogibali tudi najbolj pogumni, razen njih. In tu so postavili svoj zasilni center, ja, tukaj. Po prihodu leta 1166.

In se družili z demonskimi silami, dokler jih niso čez trideset let pregnali.

In čez sto let jih je cel svet razpoznal kot služabnike pekla in so se poskrili povsod, tudi pri nas.

Kaj so počenjali tam, ne vem. Nihče tudi noče o tem govoriti, od srednjega veka naprej. Imeli so svoj lasten, ločen vodnjak, tako velik, da so lahko izginili ljudje v njem. Tudi dokumenti o templjarjih so izginili. Ampak kasneje se pojavlja ona ...«

In je spet začel glasno moliti:

»Sveti nadangel Mihael, brani nas v boju, bodi nam v pomoč zoper zlobnost in zalezovanje hudobnega duha. Ukroti naj ga vsemogočni Bog, ponižno zato prosimo. In ti vodnik nebeške vojske, satana in druge hudobne duhove, ki hodijo po svetu v pogubo duš, z Božjo pomočjo v pekel pahni. Amen.«

Spanec me je minil, in sosed je mlel dalje:

»Iz roda v rod gre zgodba o krasni deklici, beli nuni, ki je ponoči šla v templjarsko središče in je zatem ni nihče več videl. Ni baje vedela, da se templjarji posvečajo demonom smrti, na pogubno življenje, zlo in nedoumljivo. Ta pričevanja se kažejo v njihovih čaščenjih bitij, kot so demoni, čarovnice, vampirji, volkodlaki in duhovi, Bafomet maliki in več.

Baje so belo nunsko pripravnico templjarji povabili, da jo posebej posvetijo z ritualom, znanim samo njim, in reva ni vedela, da so templjarji znani perverzneži, pogreznjeni v najgloblje grehe.

Morda je pa vedela in načrtno odšla v greh, le da je templjarje preveč obsedel demon. Kar bi pojasnilo, zakaj jo Bog noče vzeti k sebi in ostaja kot priča zla na zemlji tej. Ljudje pripovedujejo, da so naslednji dan templjarji pokazali staršem, ki so iskali hčerko in zahtevali ogled stavbe, ker so ljudje videli deklico pred njo, na hitro neko truplo, ki ga pa ni mogel nihče prepoznati, ker je bilo brez obraza.

Ja, nekdo mu je odrezal obraz, ugibaj, kdo, ah? Mati dekleta jih je preklela in naslednje jutro so jo našli obešeno na polju gobavih, pred bivališčem templjarjev. In od takrat se pojavlja bela sestra ... Vesel bodi, da molim tudi zate. Pa čeprav vidim, da si pogan. Ampak nihče ne zasluži, da jo sreča ...«

Bilo mi je jasno, da se človek resnično strašno boji, in to tako zelo, da je bledel in se tresel zraven. Groza je pogosto razdeljena na psihološko grozo in nadnaravno grozljivo podzvrst. In sosed je govoril, kot da je obseden z obema.

»Samo v obraz jo ne smeš pogledati, ker ga nima, je le bela ploskev smrti name-

sto njega, pravijo. Če jo je kdo videl in preživel ... in v Stari grozi se zato pojavlja ... ker so jo tu, na tem zemljišču, umorili in ji odrezali obraz... prav tu, ja in samo Bog ve kakšne razuzdanosti so z njo zganjali pred tem. Ja.

Ali ne vidiš, da je tu vse zanemarjeno, skoraj razpada. Vodstvo namreč ne ve kaj bi, te prostore rabijo, ampak nihče noče sem, noben doktor, sestra, strežnik, niti vrtar.«

Vsi se po tihem bojijo, vsi verjamejo v belo sestro, pa naj imajo še toliko doktoratov, in zato je dejstvo, da stalno trikrat trkajo po lesu, vrtijo gumbe, če zagledajo črno mačko, prebledijo, če kdo razbije ogledalo in tako naprej. Zato tako razpada ta klinika, ki je podedovala to prikazen.

Doktorji in sestre bežijo od tu ali pridejo samo v skupini in takoj odidejo. Ostali, ki morajo biti tu zaradi službe, se pa, čim pade noč, skrivajo skupinsko po sobah. In javno ali na skrivaj vroče molijo. Na eni strani tudi slučajno nima nihče želje, da bi se s Staro grozo ukvarjal, na drugi strani pa se jo bojijo porušiti. Ker bi se bela sestra lahko vrnila, pa karkoli tu postavijo. In to vrnila mogoče za stalno!!! Vzemi to molitev, bo tudi zate rešilna!«

Pa sem jo vzela, da ga ne užalim. Še prebral sem jo.

»Sv. Benedikt, mogočni očak, ki si znal odbiti skušnjave tega sveta in izvojevati zmago nad sovražniki svoje duše, k tebi se zatekamo, k tebi molimo in te prosimo, da po tvojem zasluženju, po zasluženju tvojih učencev Placida in Maura, tvoje sestre Sholastike in vseh tvojih svetih redovnikov in redovnic razžariš v nas sveti žar, da se bomo lahko uspešno borili proti telesnim in peklenskim skušnjavam. Veličastni sveti Benedikt, vzvišeni vzor kreposti, čista posoda Božje milosti!

Milostno mi pridobi tiste usluge in milosti od Boga, ki jih potrebujem pri preizkušnjah, bedah in trpljenju življenja. Tvoje srce je bilo vedno polno ljubezni, sočutja in usmiljenja do tistih, ki so bili kakorkoli v težavah katerekoli vrste. Nikoli nisi odpustil od sebe nikogar brez tolažbe in pomoči. Zato kličem tvoje izredno posredništvo, v upanju, da boš uslišal mojo molitev in pridobil zame posebno milost, ki jo resno prosim, milost ki je, da me ščiti pred prikaznimi in duhovi, ki prinašajo smrt. Pomagaj mi, veliki sveti Benedikt, živeti in umreti kot zvest Božji otrok, ki se kopa v sladkosti Njegove ljubeče volje in doseči večno srečo nebes ... Pomagaj mi, veliki sveti Benedikt, živeti in umreti kot zvest Božji otrok, živeti v sladkosti njegove ljubeče volje in doseči večno srečo nebes. Amen.«

Tu nekje sem končno zaspal, molitev znam pa še danes pa na pamet, ker sem se jo s ponavljanjem naučil kasneje, v situaciji, v kateri sem se znašel in ki je zahtevala, da se soočim z nečim, o čemer nikoli ne bi rad razmišljal.

* * * *

Dokumenti

Zbudil sem se ob nečloveški peti uri zjutraj in si končno lahko ogledal soseda. Visoka postava, suhe roke, klecajoče noge in obraz, na katerem so prevladovali ogromni podočnjaki. Le ko se je nasmehnil, je bil prijeten. Takoj me je nagovoril:

»Poslušaj, jaz zdajle grem, pa če počí cel center. Povem ti, popolnoma resno še enkrat, da je Stara groza na prekletem kraju, ki ga obiskuje bela nunska sestra brez obraza. In kogar obiše, ta tisto noč umre. Verjemi ali ne, jaz ti želim le pomagati, ker vidim kako delajo s tabo.«

Brskal je po svojem nahrbtniku in mi vrgel v naročje kopico papirjev.

»Ker imaš čas, preberi to in si sam ustvari lastno mnenje. Pač pa pazi na tole, ker te lahko reši.« V roke mi je izročil medaljo in majhen karton.

»To je edina zaščita pred njo, to je Sveti Benedikt,« je vzkliknil in je takoj začel:

»Sveti oče Benedikt. Z milostjo in imenom blagoslovljeni Sv. Benedikt, božji človek. Mož poštenega življenja. Biser svetosti. Ljubitelj samote. Služabnik Jezusa Kristusa, pravega kralja. Častilec Kristusovega križa. Ljubitelj molitve. Preziratelj vsega posvetnega. Zmagovalec hudobnih duhov.

Nato se je odločil, da zaključí.

»Če me boš rabil, moje ime je Jalen Sodnik in živim v hiši sester usmiljenk svete Marije Poret, tam me najdeš« (za »svetnico« sem kasneje ugotovil, da je bila v srednjem veku sežgana kot heretik).

Po tem se ni oziral več name; bil je bežni znanec, oseba, ki jo poznamo dovolj dobro, da bi si od nje izposodili, a premalo, da bi ji posodili. Še manj ga je brigalo za sestre, ki so kot ose brnele okrog njega in ga prepričevale naj ostane v tem koncentracijskem rajú.

Možakar je moral imeti tudi neke zveze, ker sta po njega prišli dve moški omari in hrup je zatem takoj zamrl. Brez besed je odšel in za njim je ostala le prazna postelja.

Pa sem si rekel, preberi to njegovo versko čtivo, pa če je še tako dolgočasno. Pa niti ni bilo. In tudi ni bilo samo versko.

Najprej sem pogledal Vprašanje templjarjev in hudiča, leta 1166 so res prišli v tedanjo Kranjsko, Štajersko in Karantanijo ter Belo krajino. Naselili so se tudi na področju, kjer je v času rimskega mesta pri nas bila Hiša umirajočih, o čemer pričajo dokumenti.

Nato se je nekaj moralo zgoditi, ker so bili templjarji leta 1200 izgnani, kar pomeni, da je moralo biti nekaj hudičevo resnega z njimi, verskih redov niso kar tako izgnali ... Eden hujših očitkov templjarjem je bil, da v svoje vrste sprejmejo vsakogar, celo iz cerkve izobčene in zavržene osebe, znane po hereziji, nemoralnostih in skrivnih ritualih.

In njihovo premoženje so prevzeli križniki - Hospital Beatae Mariae Teutoniarum in Hierusale, ki so nato zgradili prvi hospital. Žal na njivi gobavcev, templjarjev, secirnice in umirajočih, zakaj, ne vem, je pa bilo to nora izbira. Hospital je nenavadno hitro osamel in mesto je zato zgradilo svoj, Meščanski špital, ki je dobro deloval, le daleč proč.

Problem pa je nastal, ko so med letom 1307 in 1314 ponovno pribežali izobčeni in prekleti templjarji, tedaj že prekleti od papeža, sodstva in koncila in so jim križniki (Nemškega viteškega reda) ponovno izročili polje gobavcev s stavbo vred.

Tu pa se nahaja pas škrljja, ki so ga templjarji dogradili. Tako je nastal Gosji otok sredi reke in plitvina, ki je omogočala prestop reke in prehod v druge kraje z drugimi vladarji, kot tudi čudne rituale z vodo. Od tu naprej so samo legende, tudi tista o beli sestri. Dejstvo pa je, da so po domnevnem incidentu z belo sestro templjarji ponovno izginili in to v enem mesecu zatem, leta 1316, kam, ne ve nihče - baje celo k muslimanskim kraljem.

Nekateri so templjarje kasneje videli pri nevernikih, kako so vodili nečastne obrede, pravi pripoved. Templjarsko premoženje so spet prevzeli križniki in ga podarili mestu (verjetno z olajšanjem).

Ko so templjarji izginili, je mesto postavilo novo kliniko na isto mesto. In ta klinika je doživela isto usodo – nihče ni hotel prostovoljno vanjo. Pokopališče naokrog je ohranjalo njivo gobavih, legende o secirmici, mrtvašnici, beli sestri, ritualih prekletih templjarjev pa so storile svoje.

Ker je mesto presenetil potres, so z gradnjo še ene, nove bolnišnice močno pohiteli, ne glede na predpise. In v tem reliktu, ki je nastal tedaj, v hitro zmazani stavbi, sem prebival tudi jaz. Tu je vse odslužilo svoje. Puščale so cevi, okna se niso zapirala, zato je bilo pozimi mraz, higiena stropov in podov je bila neobstoječa. Prav bi prišel še en oddelek in več kot zgolj ene sanitarije in kakšna dodatno klima, da ljudje poleti ne crkavajo. A tega ni v načrtu, saj ni denarja.

In tu je kleč. Vodstvo centra enostavno ne ve, kaj bi s Staro grozo. Če jo podrejo, in zgradijo na zakletem ozemlju nekaj novega, preti stalna prisotnost bele sestree (o čemer vodstvo seveda ne govori, kot ne govori o sestrah in strežnikih, ki ponoči bežijo iz Stare groza).

Skratka, ni rešitve, razen, da pustijo, da Stara groza propade. Pa tudi v tem primeru: kam z zakleto zemljo?

* * * *

Schwester Elsa

Tako ne delajo za vzdrževanje klinike nič. Moja postelja je morala biti iz časov bolnišnice Franje, ker se ni dalo vzdigniti zglavnika, niti postelje same. Vrgli so mi par blazin, z neokusnimi opazkami, kako da kažem genitalije. Ja, bog te nima rad, na

sebi imam opornico, slekli ste me do golega, oblekli preko opornice v nekaj, kar je navadna cunjica, ki ne skriva nič, in sedaj sem kaj, ekshibicionist?

Počasi sem začel spoznavati hierarhijo klinike. Na dnu je bila približno tretjina sester, večinoma pripravnic ali na začasnem delu. Same niso smele nič, vedno so se odpravile po »pravo sestro«. Tretjina sester, tiste, ki so najbolj pomagale, so bile tudi tihe, vendar so nam dajal blažila, pomirila, prevezovale in podobno, skratka profesionalke - te so res skrbele za paciente - ker pa niso bile »na oblasti«, so se izogibale vladajočemu sloju ali pa molče ubogale ... In zanimivo, da so bile le-te skoraj vse izven Slovenije: včasih zaničevalno imenovane »južnjakinje« so najbolj skrbele za ležeče, trpeče in kričeče Slovence. Vsaka jim čast in slava za njihovo težko delo pod SS komando Dolenjk.

Tretji del sester pa je bil sestrski dvor. Imele so svojo sobo, razdelano hierarhijo, v kateri je žal prevladovala blond ritasta Dolenjka, Schwester porno Elsa, brez smisla za delo z živalmi, kaj šele z ljudmi. Ostale njene častilke pa so se razvrstile za njo in se vedno strinjale ali vsaj vljudno molčale. Glavna sestra me je spominjala na zalito in ritasto blond SS sestro Elso iz zelo slabega nazi porniča, ki sem ga gledal, ko so bili še kasetarji, kakšnih trideset kil nazaj. In s sestro Elso sva se takoj počila. Kar ni bilo težko, ker so bile vse sestre na robu živčnega zloma in agresivne, kot da imajo psihično ali fizično menopavzo. In Schwester porno Elsa je bila že preko te meje.

Po osmi uri sem zapazil, da strežba leze iz svojih izb in si popravlja obleke. Sestre so postale še bolj živčne in Schwester porno Elsa je dobila rdeča lica od napetega pričakovanja.

Napočil je čas vizite. Nato so se odprla vrata in prišla sta dva zdravnika z veličavostjo, kot da sta Višnu in Šiva. Glede na božanske časti, ki so jima izkazovale sestre in osebje in na njuno obnašanje, ju drugače ne morem imenovati.

Sestre so lahko letale pred njima in govorile posplošene puhlice o bolnikih, Višnu in Šiva pa sta molčala in delala nič, razen da sta bila božanska. Šprical je Brahma, on, ki je ustvaril Hinduje, ki jih ohranja Višnu in uničuje Šiva, kar je precej bolj urejena delitev dela, kot jo najdemo med božanstvi druge.

Pogrešal sem še svečenike, ki bi, leže na tleh, poljubljali njuna brezčasna in nedoumljiva stopala. Pa namesto sester tiste bujne plesalke, z ozkim pasom, ki z veseljem nosijo čim manj obleke na sebi.

Zraven mene na drugi strani je ležal gozdar, ki sta mu ista Višnu in Šiva zajebala nogo. Nanjo je namreč padlo drevo, Višnu in Šiva pa sta vanjo napačno vgradila prekratko železno opornico, ki mu je sedaj onemogočala delo in zaradi rjavenja pretila s tetanusom.

In Višnu, ki je, vsaj po Googlu najvišje bitje, ki ustvarja, ščiti in preoblikuje svet in sta ga obkrožali vsaj dve boginji sestri, kot da sta njegovi ženi Lakšmi in Devi, je človeku, ki je trpel zaradi njegove napake, zastavil genialno vprašanje:

»Kako ste kaj?« Gozdarski revež, ki ni vedel, da bi ga lahko tožil za sto tisoče evrov, je komaj odjecljal, da je v redu in Višnu je milostno prikimal ... Šiva, ki je upodobljen kot vsevedec, ki spi na tuljavih kače Adišeše in je poklicni uničevalec, je bil verjetno tiho zato, ker ni bilo potrebe po ustrahovanju bolnika.

Nato je prišla na vrsto moja bedna postelja. Višnu je že hotel mimo nje, ko sem na glas izjavil, da hočem domov. Odaliske okrog Šive in Višnuja so prenehale s plesom in buljile vame, kot da sem nag pogan sredi jezuitskih nun.

Višnu, ki se je odločil, da me bo tikal, da me postavi, kamor spadam, je izjavil:

»Ti, to je nemogoče.«

»Zakaj nemogoče?« sem mu dejal, »ti ne boš z menoj počenjal nič. Šiva tudi ne, ležim pa lahko doma, v boljšem udobju kot v tej Treblinki.« Dedec seveda ni vedel, da to je izvirno ime Auschwitza in je med ogorčenim mrmranjem sester zahteval, da sem tu, v tem prizorišču grozot še dva dni.

Moj odgovor je bil jasen:

»Tu mi ni všeč, preveč se sprehaja naokoli, zlasti ponoči.«

Višnu je malce pobledel in se nato debelo zlagal.

»Moraš na še en pregled, preden greš, glej, tu piše.« In tudi božanstvo Šiva je modro prikimalo. Bil sem še zelenec in sem mu verjel ter na to pristal, namesto, da bi se držal izreka, da v majhni cerkvi je majhen svetnik velik. Raje sem pomislil na slovenki rek: »Vsak po svoje, je dejal tisti, ki je s svedom kravo drl.«

Opazoval pa sem naprej procesijo, kako se je vlekla po sobi in ni ustvarila nič, razen ogromne količine toplega zraka iz puhlic in trepeta pred božanstvoma ...

Ko sta bogova, ob spremljavi nečujnih cimbal, odletela iz sobe, se je Schwester porno Elsa spravila name:

»Kako ste mogli biti tako nehvaležni! Mi tu skrbimo za vas, vi pa nas obrekujete! Sram vas bilo.«

»In kako se ga drznete tikati!« je pristavila neka njena ugodnica.

»Hja, najprej on tikal mene.«

»To je hotel biti samo prijazen do vas!« sem izvedel od valptke.

»No, jaz sem bil pa prijazen do njega.« sem skušal končati debato.

»Prijazen!! Vi ste najbolj nehvaležen in aroganten bolnika, kar smo ga kdaj imeli!«

»Što na umu, to na drumu,« sem dejal. »Če vas kličem, vas ni. Cele ure se zbirate v eni sobici in pijete kavo, namesto, da bi delali. Da o kliniki ne govorim.«

Klinika je potrebovala popolno prenovu. Nova okna, opremljena z žaluzijami in komarniki, beljenje in prenova poda. Od časa mostiščarjev bi bilo to prvič, da bi ta klinika končno dočakala začetek obnovitvenih del. Obnovitev bolniških sob, zamenjava oken, razsvetljave in elektroinštalacije (in ne samo za gašenje požara).

V bolniških sobah bo še vedno po okoli šest do deset bolnikov, kar je daleč od evropskega normativa. Prostorji niso klimatizirani, ker to, kot kaže, to ni za bolnike.

Opogumljeno sem nadaljeval.

»Ta klinika ne dosega standardov kongoške zasilne zdravstvene begunske postaje. O vaši skrbi pa ne bom izgubljal besed, ker ne vem, kako skrbite za mene, če ste ves čas v svoji sobi ...«

In namesto odgovora, ker upora bolnika pač ni pričakovala, je Schwester porno Elsa stisnila svoje ličnice in verjetno svoje ritnice in oddijala iz sobe, medtem ko je na glas bebljala o nekakšni nehvaležnosti in nesramnosti.

Med pomilovalnimi pogledi bolnikov, ki so vedeli, kakšno maščevanje me čaka, sem se prvič usedel na posteljo. Prej zaradi reber in lopatice še tega nisem mogel. Ena od normalnih sester je tiho prišla k meni in mi zašepetala:

»V eni sobi so zato, ker jih je strah. Vsaka sestra, preden odide k bolniku, ponoči najprej moli k sv. Benediktu. To je preklet kraj, še dobro, da imam medaljon sv. Benedikta. Ali ste videli za prazno sobo na koncu hodnika, ki je vedno zaklenjena? Nihče noče vanjo, ker ljudje pravijo, da se bela sestra pojavi najprej prav tam, na kraju umora, in nato odide do najbližje žrtve. Ne preveč kritizirati sester, niso vsega krive, pol dneva se morajo tresti v tej stavbi ...« Nato mi je za kamuflažo dala nekakšne tablete, mene pa je začelo skrbeti. Malo preveč je bilo vsega tega ... Duhovnega ali karkoli že ...

* * * *

Revež

Začel sem spet brati Jalnovo dokumentacijo in ni hudič, da nisem takoj naletel na dejstvo, da so templjarji res tudi drugič vse zapustili križnikom, ki so sedaj Ordo Teutonicus, le-ti so zapustili zemljišča mestu, mesto pa zdravstvenemu centru. In tako je center obvisel kot lastnik najbolj prekletega kraja, kot si ga lahko zamislite.

Tudi molitve so mi bile sedaj bolj jasne, kajti sv. Jožef, nadangel Mihael in sv. Benedikt so vsi zaščitniki pred silami pekla in teme, poganstva, herezije in zlih duhov. Tudi Benediktova medalja in molitev sta imeli ogromno podrobnosti, večina o borbi proti zlu. Spravil sem jih v žep dirndla, ki so mi ga dodelili. Priznam pa, da sem se počutil nekam neprijetno ...

Na hodniku je nastala nekakšna zmešnjava z vpitjem vred in ni hotela prenehati. Počasi sem razložil, da nekega hudo poškodovanega reveža spravljajo v posteljo. Ampak tokrat so se ušтели.

Bolnik, kasneje sem izvedel, da je duševno bolan, je točno vsako minuto zavpil, da je odmevalo po celem hodniku klinike. Napolnili so ga s pomirili do nozdrvi, pa ni nič pomagalo. Vsako minuto, brez izjeme, je zavpil, kot da je narednik ali javni nastopač. Sestre so letale okrog njega in ga mirile, toda brez haska.

Kar nekaj ur je trajalo, da so vsi vzdignili roke; dedec je bil nepremagljiv. Predstavljajte pa si, kako lahko počivaš ali spiš, če točno vsako minuto nekdo zatuli na ves glas!

Pa človek se tudi tega navadi. Kot na primer na trkanje na les. V časih, ko so bili prepričani, da obstajajo zli duhovi, ki ne marajo hrupa, je bilo pač pametno potrkati, da jih preženeš. Predvsem takrat, ko je nekdo govoril o svoji lepi prihodnosti in ni želel privabiti temnih sil nadjno. Les je bil še posebno učinkovit za obrambo, ker je utelešal pokojnega Kristusa konec. In danes vsi veselo trkajo na les. Vse vraže imajo nek svoj razlog, pa če je še tako prismuknjen.

Nastopil je čas kosila. Sestre so svečano delile naokrog zaudarjajoče pladnje, na katerih se je neužitno izmenjevalo z nepopisnim. Jaz imam lastno teorijo, kako izbirajo glavnega skrbnika za hrano na centru. Vse kandidate pošljejo v taborišče, kjer so stekli rotvajlerji. Nato ti izbranci, večinoma nedokončani osnovnošolci, psom vsak dan kuhajo čimbolj neokusno hrano. In, ko najbolj ogabnoiden kandidat doseže, da njegovega zmazka niti stekli pes ne povoha, je ta zmagal. Dajo mu diplomo in naziv vodje prehrane v centru in on nato nadaljuje svoje kuharske grozomornosti po celem centru. Le tako lahko obrazložim hrano centra, katere smrad je tekmoval edino z njegovo zunanjo podobo.

S hrano so lahko tudi tekmovali edino sestre, ne sicer vse. Take agresivnosti, dominantnosti, napadalnosti, brezbriznosti do bolnikov še nisem srečal.

Samo nekaj biserov: na moje vprašanje, če mi lahko nazaj povežejo nogo, na kateri imam odprto rano, je bil odgovor – povežite si sami.

In ko sem odvrnil, da je to nesramnost, so name planile tri sestre naenkrat, da še odgovoriti nisem mogel. Ko sem zaprosil, če mi lahko popravijo posteljo, sem dobil podoben odgovor, kot da sem mehanik, in to jaz, ki ne ločim med kladivom in žeb-ljem.

In ker sem, vsaj za njih, postal razredni sovražnik številka ena, so me vse svečeni-ce Brahme in Šive ali ignorirale popolnoma ali pa poskusile zganjati agresijo nad menoj z nekakšnimi zdravstvenimi papirji.

Rinile so vame z osebnimi vprašanji, kot kakšen podivjan krt. In to z vprašanji, na katera sem že 17-krat odgovoril. Najhujša je bila Schwester porno Elsa, ki, po mojem, nujno potrebuje dedca, ali pa velik vibrator ali pa pomirjevalne tablete; verjetno pa vse naenkrat. Če bo to pomagalo, kajti slovenska modrost pravi: »Roža, ki je uvela, se ne bo nikoli več vzdignila.«

* * * *

Hodnik

»Duhovi niso s tega sveta, z onega pa tudi ne.« – John Dee

Ko sem ponovno odrinil od sebe neopisljivo čobodro na jedilnem pladnju, je cela soba počasi potonila v običajni smrčalno smrdeči ambient. Potopil sem se v Jalnovo dokumentacijo.

Kmalu sem znal kar nekaj besedil na pamet, ne da bi to načrtoval. Kot tudi naslednjo litanijo sv. Benedikta:

»Sveti oče Benedikt, z milostjo in imenom blagoslovljeni, Sv. Benedikt, božji človek, mož poštenega življenja, biser svetosti, ljubitelj samote, služabnik Jezusa Kristusa, pravega kralja. Častilec Kristusovega križa. Ljubitelj molitve. Preziratelj vsega posvetnega. Zmagovalec hudobnih duhov, zaščiti mene in moje v Božjem imenu.«

Medaljo in molitev sem obdržal v levi roki, sam ne vem zakaj. Vse je bilo ... čudno, nenavadno in nelagodnost vzbujajoče.

Revež v sosednji sobi je še vedno, kot ura, vsako minuto divje zavpil. Kot, da bi ga čakalo nekaj nedoumljivega in da je on to slutil ...

Enostavno nisem mogel zaspati. Cela soba je vlekla gromovito dreto in smrdela, z menoj vred. Povrhu vsega je revež v sosednji sobi nadaljeval s svojim berserkerskim kričanjem. Pa še zlomljena rebra in lopatica so se razboleli.

in sestre mi niso hotele ponovno dati zdravila proti bolečinam, češ da o tem odloča Njihovo Doktorstvo in naj lepo počakam na božanstvo. Samo ubogih deset ur, to bom pa ja zmoget. In so izginile v svojo sobo, ker je že nastopila noč.

Pa sem izvedel finto v levo (vem, da je izraz star, ampak to sem tudi sam). Preko dneva sem ugotovil, da je na hodniku klinike osamel invalidski voziček. Ko sem se poskusno usedel vanj, naenkrat nisem čutil bolečin. Izgleda, da je bil voziček naravnano natančno pod tistim kotom, pod katerim me je najmanj bolelo. Kar nekaj časa sem užival na njem življenje brez bolečin, dokler se ni pojavila ena od valptov Schwester porno Elsa in me nagnala z vozička, češ »da je samo za invalide« (ki jih na oddelku sploh ni bilo).

Pa sem si sedaj rekel, če že ne morem spati, me vsaj bolelo ne bo. Odtihotal sem se iz bolniške sobe in se z olajšanjem usedel na voziček.

Bilo je skoraj temno, ker v Stari grozi pač nič ne dela, kot bi moralo, še najmanj žarnice. In neprijetni zvoki iz sob so postali pridušeni, razen reveža, ki je še naprej kričal. Drugače je vladala je ljuba, čista tišina.

Naravnost prijetno je bilo. Nadaljeval sem z branjem Jalnovih dokumentov, čeprav sem se pri tem mučil zaradi svetlobe. Kaj pa vem, morda je bilo prav to krivo ... Sredi branja sem, ne da bi se zavedal, začel kinkati. Oči so postajale težke in prijetna toplota je pomagala k sprostitvi. Skratka, zaspal sem, ne da bi vedel, kdaj.

Naenkrat sem se začel počasi prebujati. Verjeto zaradi luči, ki so začele neprijetno utripati. Hodnik je bil prazen kot obljube politikov. Vladala je tišina, kot še nikoli. Svoj čas smo temu dejali gluha noč.

Naval adrenalina me je celega zajel. Moje srce je tolklo kot pri kovaču, hitreje sem začel dihati in si nekam megleno predstavljati, da se stvari ne bodo dobro končale. Vzdignil sem glavo in ker sem sedel na hodniku, v smeri zaprte sobe na koncu hodnika, sem seveda najprej pogledal v tisto smer. In se zdrzil. Občutil sem teror, da kot da se bo nekaj strašnega zgodilo in da se vse sedaj le dogaja pred tem dogodkom. Dušo, če jo imam, mi je ožilo in čuti so se mi začeli zapirati.

Pred zaprto sobo je stalo nekaj belega, nekaj, česar nisem mogel razpoznati, brez oblike, iz meglene, zračnega ali podobnega materiala. In po hodniku je začelo odmevati ihtenje, za katerega nisem vedel, od kod prihaja. Reveževo vpitje je popolnoma ponehalo. Ali sem imel prisluhe ali pa je nekaj začelo šuštet kot dolga halja po podu. In to bela ...

Priznam, da sem zagrabil medaljo Sv. Benedikta z obema rokama in jo stiskal, kolikor sem le mogel. Zraven sem jaz, prepričani agnostik, vročično molil njegovo litanijo in za njo še njegovo molitev. Glavo sem sklonil na prsi, da ne bi slučajno zagledal nekaj, kar bi me zaznamovalo za vse čase. In molil naprej: tako zavzeto nisem še nikoli počel ničesar. Razen šuštenja, ni bilo nobenega drugega zvoka. Le groza, občutek dogajanja nečesa, nad čemer nimam nobenega vpliva.

Razen svojih molitev, zaradi katerih sem se začel potiti po celem telesu, nisem zaznaval skoraj nič. Bil sem, kot pravijo zlasti športniki, »v conii«, kot pod steklenim zvoncem, kjer običajni človeški in naravni zakoni ne veljajo. Le da sem namesto metov na koš burno pridušeno molil in v sebi preživljal občutenje, ki ga ne znam opisati.

Lahko, da sem imel privide, ampak jih nimam nikoli in tudi diagnoza ni zaznala nič takšnega. Lahko, da sem bil še vedno napol v spancu, ampak od kod šuštenje, pojava in ihtenje in zakaj je revež obmolnil?

Podobno grozo, tresenje in pričakovanje takojšnje smrti sem svoj čas doživel pri napadih panike (hvala medicini za Xanax, ki sem ga naskrivaj imel pri sebi in vzel takoj dve tableti).

Z robom oči sem megleno zaznal, da je nekaj belega, odšlo v reveževo sobo – ne da bi odprlo vrata. Po telesu so me spreletavali mravljinici, ker sem čutil, ali pa mislil, da čutim, strahotno nelagodno prisotnost nečesa neznanega. Še nikoli me ni bilo tako groza in čedalje bolj občuteno sem molil – ter držal glavo navzdol. Skozi priprta očesa sem opazil belino, kot del srednjeveške obleke sestre, ki je švignila mimo.

Spomnil sem se Jalnove trditve, da kdor vidi njeno glavo brez obraza, bo takoj umrl. Seveda, če je to bila Bela sestra, ne pa moje blodnje. Imel sem občutek prisotnosti zla, čutenje grožnje, ki je resnična grožnja, uničevanje življenja in posledično moja smrt. Da tam tu, tam, nekaj stoji, nekaj z belo haljo, videl sem samo spodnji rob. In ledenel.

Koliko časa sem molil, ne vem, moralo pa je biti nekaj ur, ker, ko sem si upal vzdigniti glavo, se je že danilo. Prišla je nova »smena« sester, ki so mi hotele na začetku pridigati, ko pa so videle, kako izgledam ter Benediktovo medaljo in molitve, so utihnile kot kamen, ki pade v vodo.

* * * *

Dom

Šele ko so prišle sestre, sem si upal vstati in začel v sobi urejati oblačila. Niti s konji niti z voli me ne bi mogel nihče prepričati, da ostanem v tem kombinatu groze.

Medtem pa je v sosednji sobi nastala nekakšna zmeda in to tako huda, da so sestre poklicale Višnuja in Šivo. Tokrat sta bila oba izjemno resna. V sosednji sobi je nekaj zaropotalo, vrata sobe so se potihoma odprla in zagledal sem voziček, na katerem je ležala popolnoma pokrita, nepremična oseba. Glavne sestre in oba bogova so voziček vestno spremljali na poti po hodniku. Eno od redkih simpatičnih sester sem vprašal, kaj se je zgodilo z revežem v sosednji sobi in vse, kar je odvrnila, je bilo:

»Če si premožen, umreš, če si revež, te vzame Bog.« Za tem je umolknila in ni z menoj hotela več govoriti. Meni pa začelo goreti pod nogami, da zbežim od tod, ker toliko sem pa sem še razumel medicinski protokol, da sem vedel, da sem opazoval odpeljavo mrliča iz klinike. In to reveža, ki ga je obiskalo nekaj, česar ne znam opisati.

Čakala me je samo še debata z bogovoma, ki pa je bila kratka. Držal sem se pravila, da če je že beg sramoten, je pa meni koristen. Ko mi je Višnu začel pontificirati o nekakšnih medicinskih pravicah, sem mu mirno dejal:

»Spoštovani doktor, vem, da imaš medicinsko diplomu, specializacijo in dolgo prakso. Zato, če mi boš dal medicinske nasvete, jih bom spoštoval in ubogal. Če mi boš pa začel razlagati medicinske pravice, imam jaz diplomu pravne fakultete, zato je bolje, da o pravici pacienta, da odide kadar hoče, in to iz teh prostorov, kjer se dogajajo čudne reči ponoči, ne govoriva več.«

Višnu je zardel, Šiva pa me je samo grdo gledal, Schwester Elsa pa se je skoraj zadušila od besa. In bogova sta pristala na moj odpust ter odšla.

Začel sem se oblačiti, ko sem za svojim hrbtom zaslišal neprijetni glas Schwester Else.

»Kam greste?«

»Kam greste pa vi?« je bil moj odgovor. In tako se je nadaljevalo:

»S kom greste?«

»S kom greste pa vi?«

»Kdaj greste?«

»Kdaj greste pa vi?« In tu ji je prekipelo:

»Kar izginite, da vas ne vidim nikoli več!! Jaz bom pa šla, s komer bom hotela, magari s helikopterjem!!« In tu me je prešinil Bog ali višja sila, ker sem ji, brez razmišljanja, bliskovito, v trenutku, odvrnil:

»Če vas bo helikopter lahko vzdignil!« Pa je za trenutek okamenela in nato sredi tihega smeha sobe oddivjala ven, in hvala bogovom nad oblaki, da je nisem srečal nikoli več. Čeprav mi je nehote s tem izjemno popestrila dan.

Nato sem samo še počakal taksista, ki me je povrnil v moj ljubi, osamljeni in razmetani dom, ki pa, čeprav je v stari Ljubljani, pozna samo ene vrste duhov, alkoholnih namreč, ki buhtijo iz turistov in nepopravljivih pijančkov in občasno iz mene. Poleg obvezne trave seveda.

Le postopoma sem se nehal v sebi tresti in začel logično, razumsko, kognitivno presojati o tem, kar sem doživel.

Groza nas namreč na ta način opozarja, da nič ni tako varno, kot se zdi. Ne morem trditi, da sem videl duha, toda ponoči se priplazi, kot zvita kača, v to kliniko neka prisotnost – tuja prisotnost.

Kako jo dojemamo, je verjetno odvisno od našega psihičnega in fizičnega stanja, vsekakor pa je ta prisotnost tuja, grozeča in strašljiva.

Podnevi je bila stavba dovolj odbijajoča, da se ne bi vrnil na kliniko, ponoči ne bi hodil po tej Stari grozi za noben denar. Precej kasneje sem govoril z bivšo sestro od tam, ki je dejala, da je takšnih nedoumljivih prostorov na centru še več: inštrumenti sami padajo na tla, vrata se odpirajo brez ljudi v bližini, hrana v se trenutku pokvari, slišiš zvoke, ne da bi vedel za njihov vir in, najhuje, da uzreš nekaj, česar se ne da opisati ...

Vsi zaposleni to vedo in bežijo s teh krajev kot hudič od križa. Tudi sama je dala odpoved na Stari grozi in odšla k samoplačniškemu doktorju: in pred njo je bil cel val odpovedi na kliniki, še posebej, ko so razširili naokrog mojo, sicer močno spremenjeno zgodbo.

No ja, pa sem postal nekakšna medicinska posebnost brez vsakršnega napora.

Postopoma sem, preko nekaj tednov, celotno dogajanje odrinil v podzavest in počel mirno spati (najprej sem zaspal nekaj noči pred računalnikom). Redno sem uničeval tablete in si lagal, da ne čutim nikakršnih posledic.

Preživljam se kot vedno sam, torej v slabi družbi. Moje življe se je vrnilo v imenitno neurejeno upokojevsko brezdelje, ki so ga motili le glavoboli, kadar sem s pivom preveč zdravil pomnitev na kliniko.

In, če sem pošten, še danes ne vem, niti ne dojemam, kaj se je tisto noč, ko je revež umrl, v resnici dogajalo v Stari grozi.

* * * * *

Mini slovarček

Crux Sacra Sit Mihi Lux (Naj bo sveti križ zame luč).

Non Draco Sit Mihi Dux (Naj hudič nikoli ne bo moj vodnik).

Crux Sancti Patris Benedicti (Križ svetega očeta Benedikta).

Vade retro Satana; nunquam suade mihi vana (Izgini Satan! Ne preizkušaj me s svojo nečimrnostjo).

Sunt mala quae libas; ipse venena bibas (Pijača, ki jo ponujaš je zlo; izpij ta strup sam).

EIUS IN OBITU NOSTRO PRAESENTIA MUNIAMUR (ob času svoje smrti bomo zaščiteni z njegovo prisotnostjo).

Benedikt je med drugim zaščitnik Evrope in pred zlimi duhovi.

* * * * *

Dominik Lenarčič

Nesmrtni glasbenik

»J e že nared?« je rekel Stoakes z jasnim odtenkom neučakanosti v njegovem glasu.

»Počasi gre proti koncu,« je odvrnil patolog. »Čez kako minuto bo že nogah.«

»Dobro, čez pol ure ima koncert. Želim, da je pripravljen.«

Patolog je pokimal in preusmeril svojo pozornost k zaslonu. Stoakes se je medtem zazrl v regeneracijsko komoro. V moža, ki je ležal v njem. Njegovo odrsko ime je bilo EZ Goin'. Stoakes je bil njegov menedžer že od takrat, ko sta oba moža praznovala petindvajseti rojstni dan. Potrkal je po steklenem ščitu komore s svojo palico in se nasmehnil. *Ta regeneracijska tehnologija pa res ni slaba*, je pomislil. *Moj poba še pri petinosemdesetih izgleda kot dvajsetletnik*.

»Je že!« je vzkliknil patolog. »Začenjam odvod tekočine.«

Kratek pisk. Črpalka je z dolgimi, glasnimi požirki začela goltati regeneracijsko tekočino. Telo po imenu EZ Goin' je bilo počasi, milimeter za milimeter, izpostavljeno zraku. Stoakes je odstopil v pričakovanju piša vročega zraka ob odprtju komore. Ko so odtekle še zadnje kaplje tekočine, se je zgodilo ravno to – komora se je odprla in izpustila gost oblak pare, pod katero je ležal glasbenik. Dihal je težko, a enakomerno. Patolog je stopil k njemu in mu odstranil dihalno masko. EZ je momljal. Stoakes ga ni razločno slišal, a je iz izkušenj vedel, kaj njegov varovanec govori: »Prosim ... smrt.«

»Ne, ne,« mu je nežno rekel Stoakes. »O tem sva se že pogovarjala, EZ. Podpisal si dosmrtno pogodbo; delal boš zame, dokler ne umreš. Seveda pa, ...« Stoakes si je dovolil hudoben nasmešek na ustih, »... boš umrl takrat, ko bo meni po volji. Zdaj pa vstani, koncert te čaka.«

S tem se je Stoakes obrnil in se s počasnim korakom odpravil iz laboratorija.

* * *

Čez pol ure je bil EZ Goin' v zaodrju. Iz pregrade so prihajali vznihani vzkliki njegovih oboževalcev. EZ je bil pripravljen: pomočniki so ga že posušili in oblekli, zdaj so mu v žilo vbrizgavali še poživilo, da bo lažje skakal po odru.

»Dame in gospodje!« je pel napovedovalec na odru. »En bučen aplavz za našo pop zvezdo večera!«

EZ v svoji glavi ni imel več svojih mislih. Tu je bil le oder.

»To ni nihče drug kot nesmrtni ...«

Le oder in občinstvo. Daj jim vetra, poba.

» ... EZ Goin'!«

Občinstvo je ponorelo. Spremljevalni band se je ogrel in zaigral prve note. Na oder je mladostno priskakljala zvezda večera.

* * * * *

Ujetniki preteklosti

Miran si nikoli ni predstavljal, da se bo dan takole obrnil. Pred pol ure je stal pred mikrofonom, pripravljen, da na srečanju Krščansko-demokratske stranke Slovenije predstavi rezultate raziskave o pobojih povojnega socialističnega režima. Zdaj je stal v vrsti ljudi, obkroženih z oboroženimi vojaki v sivih uniformah z našitkom modrega orla. Vojaki so prišli iz časovnih vrat, ki so se med Miranovim predavanjem iznenada odprla na bližnjem travniku.

»Postroj!«

Skozi taista vrata so zdaj prisilno marširali on in njegovi strankarski kolegi. Kam, niso vedeli, vojaki so jim sporočili edino to, da so vpoklicani za boj za domovino.

Na eni strani vrat je bil travnik. Na drugi strani je bila notranjost velikanske kraške jame. V njej sta stala dva moža, prav tako oblečena v imenitni sivi uniformi z modrim našitkom in spremljala prihod skupine. Nedaleč stran je rohnel bencinski motor, ki je časovna vrata ohranjal odprta.

»In stop!«

Miran in ostali so se ustavili. Vojak na čelu kolone je dal znak in nekdo je ugasnil motor. Nato je stopil proti čakajočima postavama.

»Heil Hitler!« je salutiral in postavi sta vrnila pozdrav.

»Narednik Nowack,« se je oglasil eden od dveh mož. To je bil poročnik Paulitsch. »Kaj imamo tu?«

»Gospod, rekrute iz leta 2025 po Kristusu, gospod!«

»In kje ste jih dobili, narednik?«

»Gospod, na srečanju predstavnikov politične desnice, gospod!«

Mož poleg Paulitscha – major Marhold – je bil tačas tiho. S strogimi očmi je premeril skupino ujetnikov. Nato je strogo pogledal narednika in ga nagovoril: »Je to vse?«

»Gospod?«

»Me niste slišali? Vprašal sem vas, ali je to vse!«

»Gospod, ne razumem, kaj me sprašujete.«

»Povejte mi, narednik,« je zarohnel Marhold in mu stopil pred nos, »koliko rekrutov si nama pripeljal?«

»Gospod, po mojih ocenah je rekrutov tu.«

»Ne kliči me 'gospod' kot nekakšna papiga!« je vzkipeł Marhold. »Povej mi številko!«

»35,« je rekel Nowack in se ugriznil v jezik, preden bi lahko stavek zaključil z »gospodom«.

»35!« Marhold je bil rdeč v lica. »Poslušajte me, narednik. Medtem, ko se midva pogovarjava, banditi v hostah z isto napravo, kot jo imamo mi, iz prihodnosti prinašajo bistveno več rekrutov, kot je tvojih pičlih 35. Če želimo zmagati v tej vojni, mi moraš pripeljati več mož, kot si mi jih pripeljal zdaj. Jasno?!«

»Da, gospod!« je vzkliknil Nowack in se nakremžil, pričakujoč še en verbalni napad, ker je Marholda zopet naslovil z usodno besedo. A major se na to ni odzval.

»Izvrstno,« je ta odgovoril. »Pelji jih v barake. Jutri grejo na bojišče.«

Nowack je salutiral in se obrnil k rekrutom. »Postroj!« je zavpil in skupina vojakov jih je obkročila. »Marš!«

Miran je tiho ubogal in marširal naprej. Spomnil se je očitkov svoje pokojne mame, češ, da se on in ostali politiki igrajo »partizane in domobrance«. Kar je rekla, je seveda bila prispodoba, a Miran si nikoli ni predstavljal, da se bo to kdaj dobesedno igral.

* * * * *

Majda Arhnauer Subašič

Bila je prava pot

»Mami ... mami ... mami ...«

Nato tišina. Pričakujoče zgovorna. Vedela je, da bo naslednji »mami« še daljši in glasnejši. Preden si pomane oči in se dvigne, spet zasliši klic. Tokrat s še bolj očitnim prizvokom tesnobe. Odpravi se v sinovo sobo, da ga potolaži in umiri. Prizor, ki ga zagleda, ko odpre vrata, zmede tudi njo. Ob soju medle svetlobe nočne lučke zgrbljen sedi na postelji, njegove oči begajo po prostoru, z rokami pa krčevito stiska rob odeje.

»Jurček, kaj te je prestrašilo? Se ti je sanjalo kaj hudega?« ga vpraša v tolažečem tonu in poboža ter privije k sebi. Zdi se ji, da bi tisti hip tudi sama rabila nekoga, da jo pomiri. Utrip srca čuti v vsakem delčku telesa in nekaj časa se ji zdi, da se zliva z udarci zvona, katerega zvok prihaja z bližnjega zvonika.

»Kača ... tam na steni ...«, slednjič pokaže s prstom.

»Ničesar ni videti, kače pa še najmanj. Ubožec, kakšne neprijetne sanje. Se zgodi včasih. Kar sprosti se. Semkaj zagotovo ne more priti nobena žival, razen morda kakšne muhe, komarja ali pajka. Ampak teh se nikoli nisi bal, sploh pa ne zdaj, ko si že velik fant.«

Materine pomirjujoče besede ga niso povsem prepričale. Nekoliko tišje, kot bi govoril sam sebi, nadaljuje:

»Pa je vseeno bila ... zvita v klopčič ... kot bi jedla svoj lastni rep. In imela je krila. Čisto majhna. Ni se mi sanjalo. Res. Prišežem, da sem jo videl.«

»Glej, Jurček, pozno je že. Zjutraj moraš zgodaj vstati. Čas bo, da zaspiš. Sanje se ne bodo več vrnile. Pusti prižgano svetilko, da te ne bo strah. Boš morda kozarec mleka ali vode? Če želiš, lahko prideš tudi v najino spalnico.«

Zazdi se ji, da prigovarja sebi, nemiru, ki se jo polašča brez pravega razloga. Ničesar oprijemljivega ni, kar bi jo lahko vznemirjalo.

»Saj me ni strah. Kača mi ni hotela nič hudega, če pomislim. Le tam je bila.«

»No, vidiš, saj vem, da si pogumen in razumen fant. Tudi sama imam včasih čudne sanje. Se bova jutri pogovorila o tem.«

Poljubi ga je na čelo, mu popravi nagajivi šop las in mu ob vratih pomahala. Čez nekaj minut previdno pokuka v sobo in pomirjena ugotovi, da je utonil v sen.

Napetost v njej je popustila. Ampak – le od kod glas zvona, ki ga je slišala prej? Saj v bližini ni nobene cerkve, sploh pa ne take, kjer bi zvonilo ponoči. In to točno ob polnoči.

Minilo je nekaj dni, ko je do njenih ušes ponovno priplaval znani »mami«. Tokrat

tišji, obotavljajoč. Zazdelo se ji je, da prihaja čisto od blizu. V soju lunine svetlobe, ki je osvetljevala spalnico, je zagledala sinov obraz. Zdel se ji je tako nestvaren, skoraj prosojen, da bi zlahka prisegla, da sanja.

»Spet je tu,« je mirno dejal z glasom, ki jo je prepričal, da je deček res tu.

»Kdo?« so se ji po zaspani glavi zapodile misli.

»Kača. Tista od zadnjič, ki grize svoj rep. Pridi pogledat, če mi ne verjameš.«

Da bi ga pomirila, sta se skupaj odpravila v njegovo sobo in prižgala lestenec, ki je v hipu razsvetlil vse koticke sobe. Vse je bilo na svojem mestu. Predvsem pa nikjer niti sledu o kakšnem nočnem obiskovalcu.

»Jurček moj, kot vidiš, nikogar ni, še najmanj pa kakšne kače. Lahko si brez skrbi in zaspíš nazaj.«

»Ne verjameš mi, kajne?« je razočarano odvrnil. »Pa je bila. Prisežem. Luč jo je prestrašila in je pobegnila. Ali pa se je kar razblinila.«

»Zelo žive sanje imaš in bujno fantazijo. To ti bo kasneje v življenju prišlo še prav, ampak zdaj rajši pomisli na kaj lepega, da boš lahko mirneje zaspal. Povsem varen si in veš, da sva z očkom blizu, če je kaj treba. Sedaj pa hitro nazaj v posteljo ali pa pojdi z menoj, da zaspíš v spalnici, če ti bo tako lažje.«

Najraje bi videla, da bi se stisnili vsi skupaj, tako kot še nekaj let nazaj, a se je odločil, da bo junaško zaspal v svoji sobi. Sama je še nekaj časa zatem strmela v luno, ne da bi se zavedala svojih misli, dokler je ni prešinilo, kaj vse je že videla nema spremljevalka noči. Ah, kako zanimive bi bile njene zgodbe, če bi ji bilo dano, da spregovori.

Popoldne je mimogrede omenila možu, da se je mali že dvakrat zbudil zaradi sanj o nekakšni kači. Prej se nikoli ni zbujal niti ga niso tlačile more. Tudi ni videti, da ne ve, da bi ga kaj težilo, kar bi mu kratilo sen.

»Ah, verjetno vpliva sprememba okolja. Selitev, nova šola, drug krog prijateljev - čeprav se tega ne zaveda, je to tudi za otroka stresno. Ponoči njegova podzavest predeluje vse, kar se mu dogaja čez dan, pa tudi kaj takega, kar se mu je nakopičilo od prej. Gre za stvari, ki jih otrok ne razume in si jih interpretira svoji stopnji primerno. Niti ni nujno, da so kakšne travmatične zadeve. In prej kot jih predela skozi sanje, bolje je. Manj 'prtljage', ki bi ga težila, bo tovoril s seboj v odraslo obdobje.«

Strinjala se je z njim. Res so bili napeti zadnji meseci. Za vse. Veselili so se, da bodo končno zaživel čisto na svojem. Manjšo vilo v predmestju, ki je bila v precej slabem stanju, jim je končno uspelo obnoviti in jo spremeniti v prijeten dom, kjer se bodo dobro počutili. Vsaj kazalo je tako.

Konec poletja so priredili piknik na vrtu, da bi v krogu prijateljev in novih sosedov proslavili vselitev. Zavlekel se je pozno v noč, saj se vesela družba kar ni mogla raziti. Glasba je odmevala, celo manjši ognjemet so priredili, da bi čim bolj atraktivno proslavili dan, ki so ga dolgo načrtovali. Kar nekaj odrekanj, veliko dela, skrbi,

tudi sprva nepremagljivih težav je bilo treba prebroditi, da je stara dama, ki se je včasih celo kitila z napisom Vila Sibila, lahko oživila v novi podobi. Menda je bil njen prvotni lastnik čudaški mož, o katerem se je širil glas, da poleg latinščine obvlada še druge stare jezike in se v njih pogovarja sam s seboj. Bolje poučeni so celo vedeli, da v določenih nočeh opravlja čudne rituale, katerih namen ni bil nikomur znan.

Ker je bila hiša dovolj na samem in bližnji sosedje prisotni na zabavi, so si res dali duška. A naenkrat se je kdo ve od kod v njihovi sredini znašel čudno oblečen mož, ki je s predirljivim pogledom, vzbujajočim srh, da so se vsi okoli njega hipoma umaknili in utihnili, premeril okolico in zagodrnjal:

»Kdaj bo že končno mir! Človek v tem hrupu ne more niti delati niti spati, kaj šele razmišljati.«

Nato je s počasnim korakom odtaval proti vratom in pustil osuplo množico brez besed. Kot bi vsem vzel dar glasu, se nihče ni oglasil. Šele ko je izginil, je gostitelj Andrej zmedeno pojasnil: »Sem se mu hotel opravičiti in ga povabiti, da se nam pridruži, pa kar nisem našel besed.«

»Tudi mene je očitno hipnotiziral, da nisem mogla odpreti ust,« se je sama sebi čudila Damjana, njegova žena.

»Čudna pojava. Le od kod se je vzel? Ga kdo pozna?« so ugibali. Bližnji sosedje so vsi po vrsti odkimali. Tudi sicer v okolici ni bilo nobenega posebnega, vsaj do zdaj ne.

»Meni je deloval kot nekakšen menih. In stavila bi, da že dolgo ni videl belega dne. Njegova polt je bila skoraj prosojna. Kot vem, v bližini ni nobenega samostana ali cerkve.«

»Zaradi daljših las bi ga mogoče označila za klošarja, a deloval je urejeno. Celo malo sofisticirano. In njegova izgovorjava je bila šolsko popolna.«

»Sliši se noro, mogoče sem tudi malo preveč popil, a prvi hip sem pomislil, kot da je ušel iz nekega drugega časa,« se je obotavljajoče zaslišalo še neko mnenje, ki pa ga je hitro prekinil nestrpen glas:

»Spet ti in tvoje večne fantazije! Cele dneve buljiš v monitor in prebiraš čudaške knjige, da ti neumnosti silijo že iz ušes, ne le iz ust. Rajši se oprimi kakšnega resnega dela. Celu pomlad sem se sama ubadala z vrtom, ob štihanju te je bolel hrbet, za plekje ti je bilo vedno prevroče ali pa vlaga ni bila prava, motike se bojiš kot hudič križa, polži se ti smilijo, bi se po tvojem lahko kar pasli po solati ...«

Vdano je skomignil z rameni in utihnil. Morda ima ženska celo prav, a kaj ko ne more iz svoje kože. Svet je na prelomnici, vse pogostejši so znaki, da se bližajo usodni dogodki, trudi se, da bi jim sledil, bil pripravljen, ko bo prišlo do razkritja starih resnic, ki bodo v temeljih zamajale stvarnost, kot jo poznamo, ona pa je zaverovana le v svoj peteršilj in korenček, največjo nevarnost pa ji predstavljajo polži in občasno voluhar.

Smeh prisotnih. Tako pač je, če se vzameta sanjač z glavo v oblakih in praktična ženska, z rokami in dušo vrtnarice, ki prisega na zemeljsko realnost.

»Kam pa je izginil Jurček?« je malo zaskrbelo očeta.

V tistem se je prikazal na vratih in pojasnil, da je bil utrujen in se je šel spočit, a zaspati ni mogel, saj je bilo preveč hrupno. Zadnje čase ni bil več tako razigran in nagajiv. Rad se je držal zase in začel posegati po knjigah, tudi zahtevnejših, kot bi bilo pričakovano za fanta njegovih let. Namesto igranja iger je več časa posvetil raznim poučnim vsebinam na spletu. Ko sta starša spoznala, da ne gre le za trenutno muho, ju je skoraj malo zaskrbelo. Po pozornem opazovanju pa sta prišla do spoznanja, da je njun edinec zadovoljen in se je v tudi dobro vživel v družbo vrstnikov.

Šola mu nikoli ni delala težav, a učiteljica v novi šoli že na prvih govorilnih urah ni mogla skriti navdušenja nad njim:

»Jurij je bister fantič, ki ga zanima veliko stvari in o njih tudi precej ve, sploh s področja naravoslovja. Znanje različnih področij dobro povezuje in postavlja zelo smiselna vprašanja, ki so včasih izziv tudi zame. Le malo zasanjan je včasih in hitro ga odnese v svet fantazije.«

Na poti domov je Damjana razmišljala, v kakšno idilo se je končno sestavilo njeno življenje. Zdrav, uspešen in zadovoljen otrok; mož, v katerem je našla dobrega sopotnika; hiša z obilo zelenja, ki je pomenila uresničitev njenih mladostnih sanj. Le Ona, ki je mnogo prezgodaj odplavalala med angelce, ji je na trenutke nepotešljivo manjkala.

Celo čiščenje jo je pričelo veseliti. Kako lepo je biti »na svojem«, kjer se počutiš kot gospodarica! Hkrati občutiš ponos, da si svojemu otroku omogočil lepše in bolj brezskrbno življenje, kot si ga imel sam. Brisala je prah po njegovi pisalni mizi in na kupu porisanega papirja so ji v oči padle nenavadne skice. Šele ko si jih je ogledala pobliže, je v njih prepoznala palice, okoli katerih se na različne načine ovijajo kače. Mar ni to simbol umetnosti zdravilstva – palica grškega boga Asklepija? Le od kod otroku zanimanje zanj?

Zvečer je – kot mimogrede – vprašala sina, kaj naj bi pomenile njegove skice. Pojasnil ji je, kar je že vedela, nato pa dodal: »Bi te mogoče zanimalo kaj več?«

Nekoliko presenečena je pokimala.

»Ta moja risba ima več pomenov. Palica je simbol drevesa življenja. Kača, ki jo ovija, predstavlja modrost. Dviga se, kar pomeni, da povezuje spodnji in zgornji svet. Telo in um. Podzemlje in nebo. Strup ubija, toda tudi zdravi. Vse mora biti v ravnovesju.«

So to res besede desetletnika? Njenega navihanega fantiča, ki se je še pred kratkim najraje podil za žogo in gledal risanke? Kakšna razlika v le nekaj mesecih! Tudi izraz na njegovem obrazu se je spremenil.

»Jurček, od kod ti to znanje?«

Skomignil je z rameni.

»Kaj preberem, nekaj pa enostavno vem. Kot bi bilo to od nekdaj v meni.«

Ni več drezala vanj. Zamišljena je zapustila njegovo sobo. Ko je kasneje pokukala vanjo, je že spal. Gledala je speče telesce, toplo in mehko, a hkrati jo je spreletel občutek, da je nekje daleč. Morala se ga je dotakniti, da se je prepričala, če je res tu. V soju lunine svetlobe je kot privid zagledala modrikaste pare in ko je odprla okno, se ji je zazdelo, da vonja česen. Čudna kombinacija, ki si je ni znala razložiti. Preden je zaspala tudi sama, jo je prešinila misel, da med spanjem morda odplavamo iz telesa in se vanj vrnemo šele ob prebujanju. Ali pa morda zares živimo v času spanja, doživljanje tega, čemur pravimo resničnost, pa so le sanje? V razmišljanju, od kod ji te zanjo nenavadne misli, jo je objel spanec.

Prebudila jo je svežina zimskega jutra. Čas teče tako hitro, da sprememb sploh ne opaziš. Ni dolgo, ko je bilo drevo pod oknom še bogato odeto v škrlatne barve, kjer so v jesenskih nalivih našli zavetje vrabci in sinice, zdaj pa kot zapuščen okostnjak sameva z golimi vejami. Drevo ... mar ni mali prek kratkim omenjal drevo življenja? Nekaj je že brala o njem. Čudno, to ni ravno tema, ki bi zanimala fante v začetku najstniških let.

Ni ji dalo miru in še istega dne ga je povprašala, kaj ve o tem.

Nič kaj presenečeno ji je razložil:

»To drevo predstavlja povezanost vsega z vsem. Ima korenine, ki segajo globoko v zemljo, od koder pridobiva hrano. Listi in veje se raztezajo proti nebu in soncu, ki ga prav tako oskrbujeta s hranili, da lahko preživi. Prav tako kot drevo tudi mi potrebujemo različne vire energije za svoj obstoj, le da se večina ljudi tega še vedno ne zaveda in vidi le hrano, ki jo zaužije skozi usta.

Korenine in veje so pravzaprav dva pola iste celote. Med njima mora biti povezovalna, pretok, če ne drevo odmre. Kakor je že pred tisočletji povedal veliki učitelj človeštva: kot je zgoraj, naj bo spodaj; kot je spodaj, naj bo zgoraj.«

Ni o tem nekoč že nekaj brala? V mlajših letih, ko se je nekaj malega spogledovala z ezoteričnimi znanji in tudi kasneje, ko ji je usoda vzela Njo. Da, to so besede Hermesa Trismegista, mistika, katerega izvor ni čisto pojasnjen.

Mali je z umirjenim in samozavestnim glasom nadaljeval:

»Je pa drevo življenja tudi simbol ponovnega rojstva. Jeseni drevesa izgubijo liste, toda spomladi požene nove poganjke in ponovno zacveti, da rodi plodove in se nato spet umakne k počitku. Tudi krog človeškega življenja je tak.

Pa še nekaj se mi je kar utrnilo. Tudi človek raste kot drevo in kot le-to z vejami, ki segajo vse višje, tudi sam sega k novim spoznanjem.«

Ob poslušanju se ji je zazdelo, da pred seboj ne vidi otroka, temveč odraslega človeka z izkušnjami in znanjem modreca. Zato je spregovorila:

»To védenje o krogu življenja, rojstvu, smrti in ponovnem rojstvu si verjetno dobil tudi s sanjami o uroborosu, kači, ki požira svoj lastni rep?«

»Res je. Tistih sanj, za katere težko rečem, da so bile le sanje, sem se najprej ustrašil. Kasneje pa so me vzpodbudile, da sem začel razmišljati o tem. Kača, ki se levi, še na ta način kaže, da odvrže staro in se prerodi v novo življenje.«

»Prava zakladnica znanja si,« ga je občudujoče pohvalila.

Za hip je pomolčal in zazdelo se ji je, da pred seboj spet vidi malega dečka. Kot v rahli zadregi je nadaljeval:

»Ampak jaz velikokrat sploh ne vem, kako vse to pride do mene. Saj berem, gledam, razmišljam, a zdi se mi, da so te informacije enostavno že vtisnjene v moj um. Ko nekaj preberem, vidim ali slišim, se mi vse skupaj ne zdi nič novega. Kot bi nekaj ali nekdo le pritisnil na gumb in bi me le spomnilo na to, kar že vem.«

»Kot bi nekdo aktiviral tvoje speče znanje, kajne?« je povzela.

Oba sta pomolčala. In pomislila, da v mozaiku manjka še precej koščkov, a obrisi končne slike se že dajo slutiti.

Rahel pok. Nato še močnejši. Kot bi prihajal nekje iz globin. Sredi noči. Prebudil je vse tri. Jih dobesedno vrigel pokonci.

Jurček je še na pol v snu zmedeno opravičujejoče začel:

»Ne vem, kaj se je zgodilo. Kar naenkrat je počilo. Pa ne bi smelo. Beli prah še nikoli ni tako odreagirjal, tudi če sem ga mešal z drugimi praški. In delal sem čisto po zapiskih, natančno odmerjal, preveril izvor, tudi lunina mena je bila prava, vse, čisto vse ... prisežem.«

»Kakšen prah? Kakšni zapiski, vendar, kaj ...?« se je Damjana prestrašeno sklonila k sinu.

»Beli. Arzen, se mu reče. Zdravi skoraj vse. Tudi Hano bo pozdravil. Mora jo, da bo spet imela rdeča lica kot nekoč in bo lahko hodila, ubožica.«

Starša sta se presenečena spogledala.

»Blede se mu. Previdno ga poškrupi s hladno vodo, da pride k sebi,« je objemajoč sina zaskrbljeno zašepetal Andrej.

Damjana pa je stala kot vkopana. Hana - le kako naj bi vedel zanjo? Nikoli nista omenila njegove sestre, ki je odšla, še preden se je rodil. Bolečina je bila prevelika, potisnjena globoko. Nista ga hotela obremenjevati z njo.

»Ljubček, sanje so bile. Vse je v redu. Nič se ni zgodilo.«

Tudi sam ni verjel svojim besedam. Nemogoče, da bi se zaradi Jurčkovih sanj vsi zbudili. Pok je bil jasno slišen. Kdo je tu nor? Se nam vsem meša? Kaj, za vraga, se dogaja? Misli nikomur od njih niso dale zaspati.

Naslednjega dne je Damjana previdno začela pogovor s sinom. Pričakoval ga je. Kot je zaznala, je celo komaj čakal, da spregovori o tem.

»Ne vem, kaj točno se je zgodilo. Morda so bile res le sanje, a nenavadno žive. Ne gre le za dogodek, ko je v mojem laboratoriju pod zemljo prišlo do nepričakovane eksplozije, ampak sem se točno zavedal svojega celotnega življenja, ki sem ga preživljal v telesu nekoga drugega.«

Vprašujoče jo je pogledal. Odleglo mu je, ko je opazil, da njegovim besedam pozorno sledi in jih jemlje resno.

Opogumljen je nadaljeval:

»To občutenje mi pravzaprav ni bilo nič novega. Že lep čas se mi zdi, da se v meni prepletata dve osebi. Težko pojasnim kaj več, saj tudi sam tega ne razumem dobro.

V te kraje sem prišel od daleč, nekje z obmorskih krajev z bolj pojočo govorico. Tukajšnjega jezika sem se težko privadil, a ga tudi nisem veliko potreboval. Latinščina mi je bila veliko bližje in tudi z ostalimi možmi sem se večinoma pogovarjal v tem jeziku. Mnogi od njih so - prav tako kot jaz - prišli od daleč, saj smo se morali skrivati. Bogu smo bili zavezani s čistočo duše, kar se je odražalo tudi v našem življenju. S postom, odpovedovanju mesu, delom, učenjem in zglednim moralnim življenjem smo mu zvesto služili. Precej znanja smo imeli, ki smo ga iz roda v rod prejeli tudi od skrivnostnih mož temnejše poti, ki so govorili in pisali v večini nerazumljivem jeziku. Pravili so jim Arabci. Ta znanja naj bi sami pridobili iz še starejših virov, menda prav iz časov začetka nastanka sveta, kakršnega poznamo. Mnogo tega se je porazgubilo, izgorelo v požarih, redke dragocene listine so potonile v morjih, a drobci so se vseeno prenašali dalje, večinoma naskrivaj.

Naši predniki po veri so imeli kar nekaj dragocenosti, ki so bile povod, da jim je oblast začela očitati krivoverstvo ter jih vse bolj preganjati. Hotela se je polastiti zakladov, ki so bili v njihovi lasti. Dogajali so se pogromi in po enem izmed njih so se razbežali na različne konce tedaj znanega sveta ali pa navzven zatajili svojo vero. Sledil sem tradiciji prednikov in želel ostati čist, pravi katar. Le peščica nas je še ostala. Zaslutil sem, da nas utegnejo kmalu razkrinkati. Zgodovinski spomin in z njim povezan strah me je pregnal iz rodne dežele. Še sam ne vem, kako sem po bivanjih v različnih samostanih dokončno pristal v mestu pod gradom, ki me je spominjalo na utrdbe na gričih moje domovine. Že prej sem slišal, da je bila tu rojena žena tedaj pomembnega vladarja Sigismunda. Imenovala se je Barbara in bila je nenavadno učena za žensko tedanjega časa. O njej se je govorilo tudi v krogih alkimistov, v katerih sem se vedno bolj gibal. Imel sem skrivne zapiske raznih receptur, še več tega pa v glavi, saj so bili to časi, ki znanju niso bili naklonjeni. Kaj hitro si se znašel v nemilosti, ki te je lahko spravila na oni svet.«

Damjana je požirala njegove besede. Čudila se je njegovemu nekoliko drugačnemu izražanju, besednemu zakladu, ki ga sicer ni uporabljal. Zazdela se ji je, kot da je v nekakšnem transu, ko je skozi otroka res spregovorila druga oseba. Celo melodija in ritem govora sta bila spremenjena. Ne, to ne more biti le fantazija na podlagi prebranega. Tudi pogled in lesk v očeh ni bil le stvar igre, prevare ali zgolj domišljije.

»Ponoči si omenjal Hano ...« ga je skoraj nehote prekinila.

»Ah, ja. V Celju sem se sprva nastanil pri minoritih. Skušal sem biti čim bolj neopazen, a oči sem imel široko odprte in ušesa našpičena. Nekoč sem opazil, da je starejši frater na hitro naččekal meni znani simbol rožnega križa in me pri tem pomenljivo pogleda. Ob mojem zmedenem in prestrašenem pogledu se je blago nasmehnil in komaj opazno prikimal. Torej me je prepoznal. In očitno tudi sprejel. Na nek način sem občutil olajšanje. Zdel sem se mu pravi, da mi zaupa. Tudi sam sem se mu previdno odpiral in mu po koščkih, sprva nepovezanih, predajal svoje znanje. Dolgo je trajalo najino tipanje drug drugega. Neke noči mi je slovesno oznanil, da me bo uvedel v skrivnost, ki je tudi za ceno življenja ne smem izdati. Z zavezanimi očmi me je vodil v klet in priznam, da sem v strahu mrzlično premišljeval, da me vodi v past, ki bo moje pogubljenje. Obžaloval sem svojo morebitno preveliko zaupljivost, a poti nazaj ni bilo, saj bi se v labirintu hodnikov gotovo izgubil.

Ko mi je slednjič odvezal oči, sem ostrmel. Znašla sva se v kar veliki podzemni sobani, osvetljeni z baklami, v kateri je nekaj mož stalo ob brbotajočih posodah, možnarjih in drugi opremi, ki mi je bila že znana. Pojasnili so mi, da je mesto prepredeno s skrivnimi rovi, od katerih nekateri izvirajo še iz časov, ko naj bi bila tu naselbina starih Rimljanov. V enem od njih, ki so ga še dodatno povečali, so tako našli svoj prostor in mir za raziskovanje tudi iskalci kamna modrosti in eliksirja življenja, v katerih krog sem bil povabljen.

Marsikatero noč sva se tako s starim fratrom pretihotapila v klet in skozi na videz zapuščena vrata v svet, ki je živel pod mestom. Alkimija me je posrkala vase. Užival sem v pogovorih z ljudmi, s katerimi smo imeli podobne poglede na življenje in strast do proučevanja narave in sveta. Dopolnjevali smo znanje drug drugega, si včasih tudi nasprotovali, a družila nas je skupna skrivnost in cilj.

Skozi čas sem spoznaval, da ljudje bolj kot zlato, ki naj bi ga pridobili iz manj plemenitih kovin, potrebujejo zdravje. Že v stari domovini pod Pireneji sem naletel na izročilo o zdravilnem belem prašku, ki ga je s praženjem rud, vsebujočih arzen, že pred stoletji pridobival arabski učenjak Jabir. Takrat še nisem slutil, kako prav mi bo kasneje prišlo to znanje.

Preprosti ljudje so vedeli, da menihi radi priskočimo na pomoč tudi pri težavah tuzemskega sveta. Poznali smo zdravilne zeli, tudi moč vode, sonca in lune. Še zlasti bolniki ali njihovi bližnji so se v stiski zatekali k nam. Nikogar nismo odslovili, ne da bi dobil vsaj toplo besedo.

Sivel sem že, ko je na vrata samostana potrkala ženica, ob kateri se je nerodno prestopalo mlado dekle in povešalo pogled. Ko sem jo uzrl, nisem mogel odvrniti pogleda od njenih oči, v katerih se je zrcalilo nekaj, česar doslej nisem poznal in me je navdalo s hrepenenjem. Stal sem kot uročen in skoraj preslišal proseče besede matere, naj se usmilimo hirajočega dekleta, ki ji jenja moč. Bi se morda našlo zdravilo zanjo?«

Ob teh besedah je Damjani pričelo srce hitreje utripati. Dotaknila se jo je bolečina matere, s katero se je lahko poistovetila, saj je bila tudi del njene usode. Njena nikdar pozabljena Hana, ki ji jo je bolezen krvi iztrgala iz rok. Le s težavo se je spet ujela v sinovo pripoved.

»Do tedaj sem bil zavezan telesni čistosti in se nisem dotaknil nobene ženske. Tokrat pa se je dlan kar sama sprožila k licu dekleta in ga pobožala z vso nežnostjo, ki jo je premogla. Zmrazilo me je, ko sem takoj ugotovil, da bleda, skoraj prosojna polt, hladna na otip, ne pomeni nič dobrega. Slaba kri po telesu ne more več pošiljati hranil, zato vedno bolj vene. Najraje bi zajokal, a sem stisnil ustnice in opogumljajoče obljubil, da bomo naredili vse, kar se bo dalo. Na sebi sem čutil hvaležen pogled dekletove matere. Tudi njo bi najraje objel in poljubil.

Po tem dogodku sem se še bolj zakopal v raziskave, ki pa mi jih niti ni bilo treba več skrivati, saj so bratje vedeli, s čim se ukvarjam. Na tihem so moje delo celo odobraval in mi po najboljših močeh pomagali. Mnogo dni in noči sem prebil ob žganju rude in plin lovil v ohlajeno cev ter lovil beli prah. Arzenov trioksid bi moral pomagati, a kaj ko je meja med koristnim in strupenim tako tanka. Bal sem se, da bi dekletu povzročil še več težav, kot jih ji prinaša že bolezen sama. Preizkušal sem različne kombinacije z drugimi kovinami, zelmi, celo vrtninami, olji iz čezmorskih dežel. Tudi molil sem zanjo in prosil vseмогоčnega, toda moja goreča želja ni bila uslišana.

Tistega dne, ko jo je zapustila duša, je iz mojega življenja odšlo več kot le skoraj neznano dekle z imenom Hana. Zaobljubil sem se, da bom vse svoje dni, kolikor mi jih bo še dano preživeti, posvetil iskanju zdravila za zlo, ki jo je pokopalo. Kmalu zatem mi je bil dan uvid, da bi morda pomagalo, če bi ji zdravilo lahko kar vbrizgali v telo, da bi doseglo vse najmanjše delce, ki ga sestavljajo in jih niti ne moremo videti. Vsak od njih je svet zase in prispeva k temu, da telo lahko živi. Prav tako se v vsakem od njih odraža zdravje celega telesa. Toda o tem nisem nikoli govoril, niti nisem zapisal teh misli. Preveč nerazumljive bi bile za tedanje čase.

Neke noči sem spet iskal napoj, ki bi bledim sencam nekdam cvetočih deklet prinesel žar na lica in sij v oči. Nenadoma je počilo ...

... in znašel sem se tu ...«

Tišina. Šviganje zmedenih misli v glavah matere in sina, ki jih skušata urediti v smiselno celoto. Spet sta tukaj in zdaj, a z delčkom sebe še vedno v nekih drugih časih. In povsem drugačnih vlogah.

»Veš, neke skrivnosti ti nikoli nisem razkrila. Nisem te hotela obremenjevati s tem, saj si se mi zdel še premajhen. Pred teboj sva z očkom imela deklico. Prav tako ji je bilo ime Hana, le da je bila še otrok. Tudi njej niso mogli pomagati, ko je njena kri začela slabeti.«

Diagnoze, ki je takrat kot britev zarezala vanjo in ji spodnesla tla pod nogami, ni mogla izgovoriti, a oba sta vedela, za kaj gre.

»Le nekaj mesecev zatem, ko nas je zapustila, je bilo registrirano zdravilo, ki je veliko obetalo in se uporablja še danes. Citostatik Trisenox, katerega glavna učinkovina je ravno arzenov trioksid.«

»Torej sem bil na pravi poti in noči, prebite v podzemnem laboratoriju, niso bile zaman,« je skozi solze izdaval deček.

Tesen objem in sproščujoč jok obeh, ki odplavlja bolečino, nakopičeno skozi leta, celo stoletja. Skozi solze izteka nemoč in obup, zasidran nekje globoko, kamor zavestni um ne prodre.

»Glej, mami, vrnila sva se, vsi se vračamo. Tudi Hana se bo, verjemi mi in zaupaj«, jo potolaži. Osvobodjena težkega bremena mu z nasmehom prikima. Verjame.

Zvečer sta vsak zase razmišljala o tem, koliko neznank v svojih nedrjih še čuva staro mesto. Koliko zgodb bi lahko še potom naključij privrelo na dan! Le kakšne usode so se še odigravale v skrivnostnih labirintih prostora in časa, ki čakajo, da se razkrijejo in nam dojemanje našega sveta prikažejo v luči novih spoznanj?

* * * * *

Matjaž Marinček

Izvidnica

Rezka svetloba prvih oranžnih žarkov na obzorju jo je pognala v beg. Zlezla je pod komajda pognali list modre praproti. Obe veki njenega očesa sta se hermetično zaprli. Elektronika je samodejno preklopila na senzorska tipala. Vklpila je program za zaščito in iz šob na levi strani njenega telesa je začela brizgati sluz, ki jo je kmalu čisto zalila in prevzela barvo praprotnega lista.

Ni ji bilo jasno, zakaj morajo biti na tej nevtronski zvezdi stvari tako salamensko predimenzionirane. Kot da ni dovolj, da jo je veliki Őrgljýjur sámó poslal v izvidnico. Racionalizacija pa taka! Res ne morejo šparati kje drugje?

Sestavila je prvo poročilo.

»Svetloba v valovni dolžini od 560 do 590 nm. Uporabljati bi bilo treba prilagoditvene ščite. Izračun o umestnosti porabe energije za njihovo uporabo pošljem čez daljše obdobje.«

Pisk zaslona jo je zdramil iz varčevalnega programa. Svetloba je izginila. Črpalka je posesala vso sluz okrog nje. Vklpila je nevidnostni ščit in odlebdela na ogleda.

Podatkovni modul je ves čas snemal in sproti analiziral, kar se je znašlo v njenem vidnem polju. Nevarnostim svetlobe so se pridružile številne roparske živali, nepredvidljive jedke nevihte in zvoki v frekvencah, ki bi zahtevale dodatno zaščito.

»Svetloba je prisotna 84 odstotkov časa. Izračun daje negativen izid. Pripenjam posnetke in analize.«

Čakajoč na odgovor se je spet zasluzila. Ne more si privoščiti, da bi ji zaradi dolgotrajne uporabe ščitov zmanjkalo energije za vrnitev.

Trikrat je šla čez odgovor. Saj niso resni! Kako je lahko nevtronska zvezda obetavna, če bi za preživetje porabili za dobro četrtno več energije, kot bi je lahko iz okolice počrpali?!? To je še enkrat poudarila v sporočilu.

»Ne dojemajš širše perspektive. Pošlji specifikacije po priloženem seznamu.«

Očitno se ne bo mogla prav kmalu otresti te negostoljubne zvezde. Tudi prav. Naredila je podroben načrt s potrebnimi grafi optimizacije porabe energije. Ob prvem intervalu brez svetlobe se je premaknila na območje, kjer se je počutila najmanj ogroženo.

Preveč je bila zatopljena v analiziranje dodatno zahtevanih specifikacij, da bi lahko opazila, da jo opazujejo. Podatkovni modul jo je opozoril na to. Ampak kako, ko vendar uporablja nevidnostni ščit?! Postala je in na zaslonu opazovala opazovalca. Tako kot sama je lebdel meter nad tlemi in strmel vanjo.

Je možno, da jo vidi? Še enkrat je zagnala diagnostiko nevidnostne zaščite, ki je

delovala brezhibno. Kaj pa, če je to zgolj naključje? Švignila je pet metrov stran, opazovalec tudi. Ni naključje.

Zdaj je bilo vseeno, zato je vklopila raziskovalne aplikacije. Bitje je bilo v devetdesetih odstotkih enako kot ona! Kako je to mogoče? Poslala mu je miselno sporočilo.

»Sem izvidnica in na zvezdi sem po nalogu velikega Örglÿjura.«

Takoj je zaznala vprašanje.

»S kakšno nalogo?«

»Kdo pa si ti?« ga je začudeno vprašala.

»Izvidnik.«

»Zakaj si spremenjen?«

»Moral sem se prilagodit. Pošiljam podatke.«

Tudi njega je poslal veliki Örglÿjur, le da pred dolgimi triindvajsetimi obdobji. Na začetku mu je pošiljal poročila, ki so, tako kot njena, pričala o tem, da zvezda ni primerna za kolonizacijo. Dobival je nove in nove zahteve po podrobnejših raziskavah. Šele po zaključku prvega obdobja se mu je posvetilo, da ga nima namena odpolicati z zvezde.

»Postal si eksperiment velikega Örglÿjura,« je razmišljala in odprla obe veki. Tudi on ju je.

»Sčasoma sem se moral začeti prilagajati, če sem hotel preživeti. V tem času sem trikrat mutiral. Podatkovni modul mi je ogromno pomagal, čeprav je, v primerjavi s tvojim, stoletje pred leseno žlico.«

»Vidim, da ti program za humor še deluje.«

»V tem obdobju sem se moral naučit programirati, da sem lahko sproti odpravljaj zastaranja. Nekaterih algoritmov mi vseeno ni uspelo razvozlati. Se lahko priklopim na tvojega?«

Odprla je zaščiteno frekvenco in ogromne količine podatkov so se pretočile z njenega na njegov podatkovni modul. Dolgo jih je pregledoval.

»Kako si rešil težavo s potrebnimi količinami energije?«

Poslal ji je program.

»Zvito,« se je zamislila. »To pomeni, da bi dejansko lahko obstali ...«

»Aha.«

»Pa veliki Örglÿjur to ve?«

»Ne.«

»Kdaj si mu pa nazadnje poročal?«

»Pred sedmimi obdobji.«

»Mu sporočiva?«

»Midva zagotovo ne. Sem prepričan, da me je že odpisal in zato poslal tebe. Če se zdaj oglašim, bo sranje. Po mojem si tudi ti eksperiment.«

Ni mu čisto verjela, ampak črv dvoma se je vseeno razbohotal po njej. »Kaj predlagaš?«

»Uživajva. Če se jih bo 19 milijard nagnetlo na zvezdo, bo postalo precej kaotično.«

Naučil jo je programirati. Skupaj sta dodelala parametre mutacij. Sproti sta si izmišljevala razloge, zakaj ne bo sporočila. Jasno jima je bilo, da ju je veliki Őrglŷjur dobil na finto. To je bilo zdaj njuno maščevanje.

Obdobja so minevala. Razvila sta program za reprodukcijo. Zdaj sta res uŷivala, se prilagajala, mutirala. In upala, da ju ne najdejo.

Po enainštiridesetih obdobjih sta na zvezdi zaznala bitje njune vrste. Kljub mnogo sodobnejši tehnologiji ju ni opazilo, ker sta v tem času druŷno ustvarila zvezdi lastne frekvence. Čeprav se je veliki Őrglŷjur očitno ŷe zmeraj ŷel svoje igrice, sta bila zdaj končno svobodna.

* * * * *

Eric Johansson (Hrvaška)

Zabeležka o avtorju

Eric Johansson, pravo ime Leontin Čapo Milenić, je hrvaški književnik, lektor, prevajalec in glasbenik. Piše in objavlja romane ter zgodbe z elementi fantastike, humorja, satire in groteske na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Srbiji in Severni Makedoniji. Po poklicu je profesor hrvaškega jezika, književnosti in zgodovine.

Doslej je objavil knjige: **Kordina šaka** (avanturistični satirični roman, Edicije Božičević, Zagreb, 2011, digitalna izdaja – Media Art Content, Novi Sad), **Izlet smrti** (satirični horor roman, Udruga Krug knjiga, Zagreb, 2019), **Kraljevstvo nade** (humoristični fantasy roman, Hangar 7, Zagreb, 2020; izdaja v angleščini - Amazon, 2020), **Djeca crnih očiju** (zbirka SF in horor zgodb, Planjax Komerc, Tešanj 2021),

Kordine kronike: Magija alkohola (humoristični fantasy/SF roman, Zagrebačka naklada, Zagreb, 2022), **Posljednji princ Lire** (humoristični SF roman, Planjax Komerc, Tešanj 2022). Več o njem in njegovih delih lahko preberete na njegovi spletni strani:

<https://ericjohanssonwriter.com/>

Z njim lahko pridete v stik tudi na uradni Facebook strani Eric Johansson – Fantasy Writer.

* * *

Objavljamo prva tri poglavja njegovega zadnjega romana Zadnji princ Lire. Predvidoma bo leta 2025 izšlo v samostojni izdaji Bojana Ekselenskega, prevajalca besedila.

* * * * *

Zadnji princ Lire

Posvečeno vsem Liranom, levjim bojevnikom v nas in borcem proti vsaki obliki tiranije, zatiranja in nepravčnosti.

* * *

Levji obraz, imenovan Leokont

Leokont je bil prepričan, da se bliža njegova zadnja ura. Čeprav je srce govorilo drugače, mu je razum jasno dal vedeti, da je brez izhoda. Poskušal je bežati, poskušal je nekako prevarati in se izogniti na videz zelo verjetni usodi ter se izogniti smrtonosnim laserskim žarkom dveh krvoločnih kuščarjev, ki sta ga lovila. A je vedel, da ga bo na koncu eden od njiju vseeno zadel in zbil na prašna tla.

Krvoločna stvora, eno debelo kot dobro zamašen prašič, drugo shujšano in suho kot tisočletja staro okostje dinozavra, sta tekla za njim in v svojih dolgih krempljih držala vsak svojo tanko srebrno puško, ki sta nenehno bruhali zelene žarke, da iz samo njim znanih razlogov zapečatijo usodo mladega levjega človeka po imenu Leokont.

Krvoločna stvora, eno debelo kot dobro zamašen prašič, drugo shujšano in suho kot tisočletja staro okostje dinozavra, sta tekla za njim in v svojih dolgih krempljih držala vsak svojo tanko srebrno puško, ki sta nenehno bruhali zelene žarke, da iz samo njim znanih razlogov zapečatijo usodo mladega levjega človeka po imenu Leokont.

Njegova zasledovalca, Reptilijanca, sta na prsih nosila lahke škrlatne oklepe z narisanim grbom bojvniške rase Drako (zato so bili znani tudi kot *Dracos* ali *Draconiens*) – široko odprto kačje oko rumene barve in črne zenice v obliki mandljev.

Tekel je, tekel je vse do zadnjega diha, vse do obnemoglosti, a je vedel, da tega ne more početi večno in da se bo vse končalo, tudi njegovo življenje na domačem planetu Vega. Ta je bil del nekdanjega velikega kraljestva v ozvezdju Lire, ki je dobilo ime ravno po najsvetlejši zvezdi ozvezdja, kateremu je pripadalo.

Toda ali je to res konec zanj in za njegovo dušo? Ali bo dovolil, da mu tiste pošasti, ki že leta izkoriščajo njegov planet, kar tako končajo življenje? Ne, njegov čas še ni prišel. Boril se bo, pa čeprav bo šlo za zadnjo odločitev v njegovem življenju!

Dva Drakosa, suh in krepak, sta ga kmalu dohitela in mu z zmagoslavnim nasmehom uperila svoje smrtonosno orožje v prsi.

»To je konec tvojega potovanja, levček. Oprosti, da se je tako izkazalo fant, ampak to ni naša krivda. Nama je to samo služba. Našemu ljubljenu cesarju ne bi smel stopiti na žulj,« je posmehljivo dejal debeli Reptil v rdečem oklepu, ki je komaj skrival zajetni trebuh.

»Lahko si predstavljam, debeli kuščar, da ti je žal!« je pogumno zarenčal mladenič. »Reptili imate srca, trša od najdebelejše skale! Nimate sočutja niti do lastne matere, kaj šele do nas Liranov, ko nas stoletja neusmiljeno izkoriščate!«

»Glej, glej, sploh se ne moti! Ta maček ima v glavi več soli kot polovica idiotov, ki jih redno rekrutiramo v svoje enote,« je pripomnil prvi, precej suhljati Reptil.

»Res je, kolega, in prav je uganil tudi glede moje mame. Res nisem mogel biti in

njeni strani, ko je prevarala mojega očeta in pobegnila s Ptičarjem. Delal je v našem kokošnjaku in smo ga uporabljali kot petelina, da nas je zbujal ob zori. Nikoli si ne bom mogel odpustiti, da stari ni tistega petelina zaklal takoj ob prihodu na našo kmetijo in iz njega pripravil fino kokošjo juho,« je vznemirjeno potrdil njegov debelušni kolega.

»Hej vidva! Sta se izgubila? Zakaj blebetata med sabo in se delate, kot da me ni? Nista tu, da mi prerežeta vrat?« je Leokont nestrpno prekinil njun pogovor.

»Oh, prav imaš! Oprosti, malo nas je zaneslo. Se ti tako mudí umreti, levček?« ga je debelinko začudeno vprašal.

»Ravno nasprotno! Sicer ne skačem od veselja, da bom v naslednjem trenutku zapustil ta svet, a me zanima ena stvar, in sicer, iz katerega razloga me želite poslati v neko drugo dimenzijo bivanja k mojim prednikom? Rekel si, da sem tvojemu dragemu cesarju stopil na žulj. Zakaj? Kolikor vem, moja družina vašemu cesarju redno plačuje vse vrste davkov, od tistih na prodajo blaga do tistih na vodo, elektriko, nafto, zrak, 10G internet, toaletni papir, meso, domače živali, hišne ljubljence ...« je bil radoveden levji človek.

»Kot da je to zdaj pomembno! Nimam časa za podrobno razlago! Poleg tega te bova zdaj tako ali tako lepo razkrojila z svojima laserskima puškama. Od tebe bo ostal le goreči pepel in oddaljeni spomin,« je suhljati kuščar zlobno siknil, nameri puško v levji obraz in položil prst na sprožilec.

»Počakaj, Kring! Ne streljaj!« se je nenadoma vmešal drugi Reptil na veliko presenečenje suhca in mu preprečil izstrelitev smrtonosnih žarkov.

* * *

Prinesite mi glavo mačjega princa!

»Kaj za vraga je narobe s tabo, Grong?« ga je z nejevero vprašal Kring. »Šef je bil jasen, ko je izrekel željo, da mu prineseva glavo tega mačkona.«

»Pametnjakovič, kako mu boš to prinesel in dokazal, da smo ga usmrtili, če ga z laserjem spremeniš v prah in pepel?« mu je debeluh odgovoril s protivprašanjem.

»Uh, prav imaš, kolega. Če ga razgradiva, ne bova imela nobenih materialnih dokazov, da sva se ga res znebila. Šef naju bo nagradil tako, da bo dal odsekati najini glavi! Svoje mu ne dam kar tako, kolega, četudi bi bil vladar imperija! Dobro veš, kako zelo jo imam rad!« je potožil nesrečni suhec. »Toda kako bova?«

»Ne razburjaj se prosim, na vse sem pomislil! Za vsak slučaj sem s seboj prinesel bodalo. Ne bo šlo tako na lahko kot z mečem, a kar se mora, ni težko. Bova že neka-ko ...« ga je tolažil debelinko.

»Hej, kuščarja nadležna! Spet se prepirata in čvekata med sabo, kot da me sploh ni!« ju je prekinil Leokont, ki je imel dovolj njihovih prepиров. »Mi bo končno en od vaju, za božjo voljo, povedal, zakaj me hočeta pokončati?«

»No ... res ne vem, to je strogo zaupno, ukaz z vrha ...« je okleval suhljati Reptil.

»No, Kring, poteši njegovo radovednost, saj naju to nič ne stane. Naštej mu vse strašne zločine, ki so mu očitani. Saj veš, da se vedno uresniči zadnja želja obsojenca na smrt,« je kolegu posmehljivo rekel Grong.

»Hmmm ... V redu. Kakor hočeš,« je suhljati prikimal in se obrnil k Leokontu. »Torej, naš dobri nesrečnež, osebno nimava nič proti tebi, toda do našega ljubljenega gospodarja, Velikega Iztrebljevalca, so prišle čudne govornice o neki vaši neumni, da ne rečem vraževerni prerokbi, ki pravi, da se bo nenadoma pojavil zadnji, davno izgubljeni princ Lire, ki bo našega ljubljenega Velikega Iztrebljevalca skrajšal za glavo ...«

»To legendo sem slišal že stokrat. Mama mi jo je povedala pred spanjem, tako kot nešteto drugih mater svojim otrokom širom Lire. Toda kaj ima to opraviti z mano?« ga je levji človek prekinil sredi stavka.

»Oh, še kako ima, dragi moj!« je z veselim glasom nadaljeval debelinko. »Ker naš cesar ničesar ne prepušča naključju, je naročil svojim najboljšim znanstvenikom, da analizirajo podatke, pridobljene iz vseh vzorcev DNK prebivalcev Vege, rojenih po tragični smrti zadnjega liranskega kralja, Vandraxa Miroljubnega. Vsi ti podatki so shranjeni v glavnem superračunalniku na cesarskem dvoru.«

»In, glej si čudo, do kakšnih zanimivih rezultatov so prišli! Njihova temeljita raziskava je pokazala, da si **ti** po materini strani daljni in edini potomec kralja Vandraxa Miroljubnega. Z drugimi besedami, **ti si** zadnji princ lirske krvi,« je Kring nadaljeval zgodbo. »Kar se nikakor ne ujema z načrti našega šefa, ki nama je ukazal, da te usmrtimo. Genetika je res zajebana stvar, kajne?»

Stalo je glave tvojega nesrečnega prednika Vandraxa in bojim se, da te čaka enaka usoda.«

»Me vlečeš za nos?! Kako to, da o tem ne vem ničesar?! Moji starši mi nikoli niso omenili česa tako neverjetnega!« je mladi Liranec nejeverno razprl čeljust.

»Ne laževa, priseževa na mamino življenje! Častna reptilska!« je Grong dvignil krepelj visoko v zrak.

»Pih, kakšna mama, debelinko? Tista, ki je prevarala tvojega starega s pernatim hlapcem? Misliš, da ti bom kar tako verjel na besedo?« je Leokont zamahnil s šapo. »Daj no, če bi prisegel na šefovo življenje, bi ti mogoče verjel!«

Besede mladega leva so močno prizadele šokiranega debeluharja, ki je jezno zavrnil na ves glas:

»Si me moral spomniti na mojo družinsko tragedijo in travmo iz otroštva?! Ko se samo spomnim, kako je tista pretkana zmajevka ves čas vlekla mojega starega za nos in delala hopa-cupa s tistim ptičjim hlapcem v kokošnjaku. Enkrat sem jih kot kuščarček celo zalotil pri dejanju! Te grozljive podobe si bom zapomnil do konca življenja!«

Kmalu zatem je prej strašni zmajski sin začel jokati in cviliti kot novorojenček, da

je moral njegov kolega pospraviti lasersko puško in mu ponuditi ramo za jok.

Iznajdljivi Leokont je deloma računal na svojo psihološko strategijo, ki jo je že večkrat uspešno preizkusil na svojih prijateljih (in sovražnikih) in se razveselil tudi tokratnega uspeha. Seveda ni bil povsem prepričan, ali jo bo lahko uporabil tudi zdaj, saj še nikoli ni videl Reptila jokati. A je vsaj upal, da ju bo nekako zmedel, kar se je na koncu tudi zgodilo.

Medtem ko je sočutni Kring tolažil raztresenega in objokanega debelega kolega in ga s toplimi besedami poskušal odvrniti od obujenih težkih spominov iz otroštva, je Leokont izkoristil trenutek njune nepazljivosti. Počasi se je oddaljil od njiju za kakšnih deset korakov, nato pa švignil v levo, kolikor so ga nosile noge.

* * *

Poveljnik s Plejad

Ko sta kuščarska suhec in debeluh končno opazila, da je izginil, je bil mladi Liranec že vsaj petsto metrov stran.

Tekel je in tekel je nekaj časa, zadihan, po poljih in dolinah rodne Vege, ne da bi imel pojma, kam naj teče. Če bi bilo res, kar sta govorila tista zmajska idiota in bi bil res potomec zadnjega vladarja Liranskega kraljestva, potem ne bo varen nikjer, še najmanj pa pri svojih starših. Ni jima želel ogroziti življenja.

Nekaj časa je brezciljno krožil in švigal naokoli, dokler ni nenadoma na nebu zagledal ogromnega kroglastega srebrnega letečega krožnika, ki je krožil visoko nad njegovo glavo, poraščeno z gosto grivo.

Leokont ni bil prepričan, kateri galaktični rasi pripada ta vesoljska ladja, vendar je bil prepričan, da ni Reptiljska. Samo upal je, da ni sovražna. Karkoli se zgodi, ni imel česa izgubiti. Odločil se je, da bo na vso moč mahal s tacami gor in dol v upanju, da ga bo ladijska posadka opazila in se spustila na tla.

Na njegovo začudenje je iz krožnika nenadoma švignil modrikast žarek, ki ga je na mestu ohromil, ga kot peresce nežno dvignil v zrak in odnesel v notranjost skozi odprta ladijska vrata.

V naslednjem trenutku se je mlademu Lirancu približalo nasmejjano humanoidno bitje v bleščeči srebrni uniformi, ki je v predelu prsnega koša nosilo značko s simbolom modrega trikotnika z dvema neenakomerno dolgima in širokima krakoma, pod njima je v univerzalnem jeziku svetlobe pisalo: ASHTAR GALACTIC COMMAND.

Neznanec je bil videti v svojih tridesetih, visok čez dva metra, z zelenimi očmi, dolgimi svetlimi lasmi, ki so mu segali čez široka ramena, in nežno milim obrazom. Zdel se je zelo prijazen in dobre volje.

»Lep pozdrav, mačji prijatelj, sem poveljnik Telion, pripadnik Plejadske rase in odposlanec Galaktične federacije svetlobe. Dobrodošli na moji skromni medzvezdni

ladji!« ga je pozdravil plavalasec in dvignil roko v zrak, nedaleč od njegovega obraza in ločil prste na sredini pesti. To je bil medgalaktični pozdravni znak miru.

»Plejadec? Slišal sem za vašo raso, čeprav vas, tukaj na Vegi, še nikoli nisem videl, saj so se z vzponom Drakonov na oblast tukaj začeli naseljevati samo najhujši izmečki iz cele galaksije. Rečeno je, da ste Plejadčani zelo prijazni in pogosto nesebično pomagata drugim rasam. Potem sem imel res srečo, da sem naletel na vas!« je rekel mladenič z olajšanjem v glasu in se rokoval z visokim poveljnikom ladje. »Potrebujem vašo pomoč. Ti nagnusni kuščarji hočejo mojo glavo in ...«

»Ni ti treba več govoriti fant, že vse vem. Pri najinem srečanju ni šlo za srečno naključje, Leokontes,« ga je prekinil Telion s skrivnostnim nasmehom na obrazu.

»Čakaj malo, kako veš moje ime? Saj nisi na strani Reptilov in Velikega Iztrebljevalca, kajne?!« je bil presenečen levji človek. »Glede na to, kakšne sem sreče, me ne bi presenetilo, če bi me prav zdaj vozili v njegovo palačo!«

»Kje pa! Sprosti se! Galaktična federacija se dobro zaveda vseh zlorab in grozodejstev, ki jih počnejo ti gnusni kuščarji, in naša naloga je, da jim to preprečimo, kolikor lahko in je v naši moči. Po drugi strani pa se ne smemo neposredno vpletati v medgalaktične konflikte. Na vrsto je prišla Lira in tragedija, ki je doletela tebe in tvoje rojake. Zato so moji šefi natančno preučili vaš primer in me poslali sem, da vam pomagam,« mu je pojasnil Telion.

»Hm, razumem. Torej so vas poslali, da mi boste nekakšna varuška ali telesni stražar?« je vprašal levji človek.

»Recimo temu raje kot nekakšen zaščitnik ali vodnik, če želite. In ja, še ena pomembna stvar, ni ti treba več dvomiti. Resnično si zadnji princ Lire, o tem ni dvoma. Tisti na vrhu so preverili podatke, ki so jih dobili plazilski znanstveniki. Tvoj vzorec DNK se popolnoma ujema z vzorcem vašega daljnega prednika Vandraxa,« mu je sporočil Plejadec.

»Preklete! Globoko v sebi sem nekako upal, da to vendarle ni res,« je razočarano zavzdihnil levji mož. »In kaj bomo zdaj?«

»Zagotovo ne bomo pobegnili. Ne glede na to, v kateri kot galaksije se zavlečeš, sluge Velikega iztrebljevalca te bodo našli in zagotovo bodo za tvojo glavo razpisali visoko nagrado. Ne, moramo biti bolj zviti od njega in udariti tam, kjer najmanj pričakuje. Pripni se z varnostnim pasom in se pripravi na avanturo življenja. Odpravljamo se na razburljivo potovanje,« mu je poveljnik navdušeno razložil.

»Kje je to?« ga je Leokont pogledal izpod nosu.

»Na Nibiru, znanem tudi kot Planet norosti. Vse ti bom razložil na poti,« mu je pomežiknil Telion, potegnil ročico na nadzorni plošči in s tem potrojil hitrost vesoljske ladje, ki je hitro zapustila Vego in zaplula v brezmejno vesolje.

* * * * *

Frank Roger (Belgija)

Dekle v kavarni Mirage

(prevod: Dominik Lenarčič)

Pogledal sem na žepno uro in opazil, da sem zgoden. Pred deveto me v pisarno niso pričakovali, zato sem imel še 15 ali 20 minut časa. Le zakaj se nisem ustavil v tistem novem lokalu?

»Ulico stran je nova kavarna,« mi je rekel prijatelj in sodelavec Justin. »Krasna, visokotehnoška. Všeč ti bo in to ne samo zaradi kave.«

»Kaj pa naj bi to pomenilo?« sem vprašal, a dobil sem le nagajiv nasmešek.

»Boš videl,« je rekel.

Tako sem se sprehodil po ulici, šel za vogalom in jo opazil, kavarno Mirage. Bila je dokaj majhna kavarna, na prvi pogled čisto navadna. Vstopil sem in pri pultu naročil espresso, plačal in poiskal prosto mesto. Usedel sem se, vzel tablico in začel pregledovati novice. Mlada ženska mi je prinesla kavo. Srebnil sem, res je bila odlična. Moj prijatelj je imel glede tega prav. Kaj pa glede visoke tehnologije? Ozrl sem se, a nisem videl ničesar, kar bi lahko označil za visokotehnoško.

Potem sem opazil dekle, ki je pripravljalo naročila. Medtem, ko so ostala dekleta stregla strankam, je ona ostala za pultom. Bila je čudovita, da si dol padel. Za trenutek sem pozabil na kavo in na tablico in zrl vanjo. Vitka postava, fino odeta v temno rdečo. Gibala se je elegantno, kot da bi mislila, da jo snemajo. Po polti in izgledu sodeč bi morala biti z Afriškega roga. Etiopije, morda. Somalije? Morda Eritreje? Obrnila se je, kot da bi zaznala moj pogled in mi prikazala nasmeh, ki me je spravil na kolena. Nerodno mi je bilo, odvrnil sem pogled proti tablici, ne da bi kaj bral. Naslovnice me niso zanimale več. Pretvarjal sem se, da brskam po novicah, a s kotičkom očesa sem še naprej zrl vanjo.

Videla me je strmeti, a ji ni bilo mar. Nihče drug zgleda ni vedel za mojo nerodno situacijo. Spil sem kavo in odšel. Nisem razumel, zakaj se mi je to zgodilo. Videl sem že lepa dekleta in nisem ravno obračal pogleda za njimi, nikoli pa še nisem občutil take hipnotične privlačnosti, da bi me popolnoma ohromila.

Z veseljem sem se vrnil v pisarno, kjer mi noben grozen prizor ne bi pokvaril vzdušja. Ko sem pri kavomatu srečal Justina, sem mu povedal za svoj obisk v novem lokalu.

Zasmejal se je. »Si opazil kaj posebnega?« je vprašal.

»Rekel bi, da sem,« sem odvrnil. »A rekel si, da je visokotehnoška. Jaz nisem opazil nobenih visokotehnoških značilnosti. Samo kavarna je bila. Priznam, z kavo vrhunske kvalitete.«

»Boš že ugotovil,« je vztrajal. »Vsake toliko časa jo obišči in imej peclje na očeh! Boš videl.«

»No, prav,« sem rekel. Vrnil sem se za mizo, a čez nekaj časa ugotovil, da se nisem mogel zbrati. Še vedno sem imel dekletov obraz pred sabo. Strašila me je do konca popoldneva. Kot, da bi se mi njena podoba zarisala na mrežnice in tam ostala. Zmrazilo me je. To ni bilo normalno za moškega mojih let. Všeč so mi lepe ženske, a te nikoli nimajo tako intenzivnega učinka name. Skušal sem jo odgnati iz misli, a sem imel s tem kar nekaj težav.

Potreboval sem večino dneva, da je njen obraz zbledel v ozadje.

*

Naslednje jutro sem šel spet naravnost v kavarno Mirage, kot da bi me vlekel magnet. Običajno si pred delom privoščim samo espresso, a tokrat sem si želel več kot samo dobro kavo. Moral sem vedeti, ali bo tisto deklet danes spet tam in ali bo imela isti učinek name kot včeraj. Trdno sem bil odločen, da ne bom strmel vanjo, da ne bom podlegel njenemu čaru. Ogleдал si bom prostor, užil svoj espresso in odšel. Upal sem, da bom ohranil nadzor nad položajem.

Vstopil sem v kavarno, se z očmi izognil pultu in poiskal prosto mesto. Naročil sem svoj espresso in se šele takrat obrnil proti pultu. Čudovito deklet je bilo res spet tam in pripravljalo naročila. Še vedno je bila oblečena v rdeče – v prav isto obleko, ki jo je nosila včeraj. Ni bilo to čudno?

Kot da bi se zavedala moje prisotnosti, je obrnila glavo in mi pomežiknila. V tistem trenutku sem se zavedal, da bodo moji poskusi ohranitve nadzora zaman. Preostanek dneva bom videl njen obraz, ne bom se mogel popolnoma posvetiti delu in bom ostal nemočna žrtev očaranosti s to usodno žensko.

Iskreno! Počutil sem se nesrečno, nisem imel pojma, zakaj se mi to dogaja, zakaj nisem imel nadzora nad tem. Počutil sem se kot sedemnajstleten fant, ki se je prvič zaljubil. Komaj sem deloval.

Rekel sem si, da naj se temu kraju raje izognem, a ko sem šel ven na kosilo, me je privabil nazaj. Niti nisem bil presenečen, da je bilo deklet spet tam. A je imela dvojno izmeno, ali kaj? Spustil sem kosilo, si privoščil dve kavi in požiral deklet z očmi. Njej je to očitno prijalo. Natakarkjem in natakarkicam v kavarni ni bilo mar ali pa niso opazili.

V pisarni sem srečal Justina na poti proti računovodstvu.

»Nekaj je na tisti novi kavarni,« sem mu povedal.

Pokimal je in se navihano nasmehnil. »Tista Azijka je, kajne? Deklet s popolnim videzom, ki je vedno tam in si ji vedno všeč?«

»Ni Azijka,« sem mu nasprotoval. »Črnka je.«

»No, moja je Azijka. Očitno je vse prilagojeno. Tvoje preference so seveda drugačne od mojih.«

Hotel je oditi, a sem ga zgrabil za roko.

»O čem, za vraga, govoriš?« sem vprašal. »Gotovo še nekaj več o tej popolni puncici, kajne?«

»Nisem prepričan,« je odvrnil in skušal osvoboditi roko. »Imel sem pečlje na očeh in prišel do nekaterih sklepov. Nimam konkretnih dokazov. Vem le to, da različni ljudje vidijo različna dekleta, odvisno, kaj jim je všeč. Jaz vedno vidimo tisto lepo Kitajko. Ti vidiš drugo, a učinek je zgleda enak za vse. Vračaš se tja in zapravljaj več časa in denarja, kot si načrtoval.«

Nekaj trenutkov je bilo tiho, medtem ko se je on še vedno skušal rešiti mojega prijema.

»Čakaj,« sem rekel. »Rekel si, da je visokotehnološka kavarna, je tako? Kaj točno si mislil povedati s tem?«

»Kot sem rekel, nimam konkretnih dokazov, a mislim, da je ta prilagoditev popolne sanjske puncice proizvod vrhunske tehnologije. Ne more biti resnična. Nobena od njih ne more biti resnična. Samo premisli. Naslednjic, ko greš tja, in zagotovo boš, ker se ne moreš odtrgati od tistega kraja, poskusi na podlagi tega, kar sem ti povedal, razumeti, kaj se dogaja.«

Popustil sem prijem. »Ta tvoja Kitajka,« sem rekel. »Se ji lahko upreš? Ima nadzor nad tabo?«

»Naučil sem se shajati s situacijo,« je rekel. »To je vse, kar lahko naredimo. Zdi se mi, da je mene prizadelo manj, kot je tebe.«

»Kaj, če bi šla skupaj,« sem predlagal. »Primerjala zapiske? Kaj praviš na jutri zjutraj?«

Pomisлил je in nato pokimal. »Velja. A ne upaj preveč! Mogoče so to predvideli.«

»To mi zveni kot teorija zarote,« sem rekel.

»Prej teorija potrošnje,« je kontriral in odšel ter me pustil z več vprašanji kot odgovori.

*

Naslednje jutro sva z Justinom pohitela v kavarno Mirage, naročila espresso in cappuccino in se postavila na položaje v kotu, kjer sva imela dober razgled nad krajem.

»Tam je,« mi je šepnil Justin. »Kitajka.«

Stresel sem z glavo. »Jaz vidim črnko. V isti obleki kot prej. In glej, pravkar se mi je nasmehnila. Ve, da sva tu.«

»Misliš, da je zaznala najino prisotnost,« me je popravil Justin. »Očitno je, da dekle ni resnično. Ne Kitajka, ne črnka. Ne katerakoli druga njena različica, ki jo morda vidijo druge stranke.«

»Kaj, če natakario preprosto vprašava, kaj se dogaja tukaj? Poveva ji, da sva odkrila nekaj nenavadnega in ...«

»Pred kratkim sem to poskusil. Veš, kaj so mi rekle? Rekle so: *'To je kavarna Mirage, kaj ste pričakovali?'* in nato odhitele streč drugi stranki.«

Spil sem svoj espresso in rekel:

»To je smiselno. To pomeni, da je personalizirano dekle namerno. Ne vidiva napake v sistemu. Kdo oz. kaj je potem zaznalo najino prisotnost? Nekakšen skener?«

»Sliši se razumno,« je potrdil Justin. »Nekakšna naprava, ki zazna najino prisotnost in naju prepozna, da nama lahko prikaže nama prilagojeno punco.«

»Čakaj malo, kako ve, kakšne so najine sanjske punce? In kako mu jo uspe prikazati?«

»Prav to morava ugotoviti,« je rekel in spil svoj cappuccino. »A mislim, da osebje pri tem ne bo pomagalo. In saj veš, kaj se zgodi z ljudmi, ki zdrvijo proti fatamorgani, da bi si jo ogledali?«

»Pričaka jih veliko razočaranje,« sem odvrnil. »A to naju ne bi smelo ustaviti. Morala bova delati počasi in previdno. Obstajati mora način, da odkrijeva resnico.«

»Resnico,« je ponovil in odkimal medtem, ko sva se odpravila nazaj v pisarno. »To je kavarna Mirage, se spomniš?«

»Preprosto bova morala razpihati dimno zaveso,« sem rekel.

V pisarni sem skušal po najboljših močeh preživeti jutro, čeprav mi je manjkalo koncentracije in sem povsod, kamorkoli sem pogledal, videval tisti čudoviti obraz. Vesel sem bil, ko sem lahko šel ven na kosilo, si privoščil pico in pohitel v kavarno Mirage na espresso.

Črnka v rdeči obleki je bila še vedno tam, to me ni presenetilo, obrnila je glavo proti meni, ko sem se usedel in mi namenila svoj najtoplejši nasmešek. Takrat sem že vedel, da je vse narejeno in sem jo skušal prezreti, kar pa je bilo težje kot sem si predstavljal. Pogledal sem naokoli in videl ljudi, ki so srebali kavo, delali na prenosnikih, brali časopise. Nekateri so strmeli predse – so zgolj razmišljali oz. sanjarili ali pa so se zazrli v punco oz. fanta njihovih sanj za pultom? Je sistem za »fatamorgano« deloval za vse, ali je bil omejen na določene dovtetne osebe, kakršen sem jaz?

Srebnil sem espresso in se skušal spomniti strategije, s katero bi razkril resnico za iluzijo. Sistem je moral imeti strojno in programsko opremo, kamor bi bilo mogoče vdreti, jo pokvariti, pretresti, odklopiti. A mogoče, čisto mogoče, je do takih poskusov že prišlo ali pa so jih pričakovali in je bil sistem nedvomno zaščiten s požarnim zidom.

Zrl sem v črnko. Tudi, če ni bila resnična, nekdo je moral pripravljati naročila. To dekle, ali ona kitajska, je torej bila podoba, preslikana na osnovi podatkov, pridobljenih s pregledovanjem misli strank. A to ni pojasnilo učinka, ki so ga imela ta popolna dekleta. Morda je skener skupaj s programsko opremo nekaj naložil v možgane, scvrl ali spajkal nekaj sinaps in tako stranke, vsaj tiste dovolj dovtetne, spremenil v poželjive občudovalce svojih sanjskih punc in jih tako prisilil, da se redno vračajo in tu

veliko zapravljajo za kavo. Kajti to je nedvomno moral biti namen vsega tega. Ta kraj je potreboval redne stranke, ki zapravijo veliko denarja. Sanjska dekleta so bile le vaba, s katero so jih privabljali.

Vprašanje pa je bilo: kako bi lahko prekinil urok, videl resničnost za fatamorgano in prišel sem samo na dober espresso?

*

V pisarni sem imel težave zaradi pomanjkanja koncentracije in zato je moje delo res trpelo. Šef me je prosil, naj se zresnim, ali pa bodo posledice. Poskusil sem, pa ni šlo. Še vedno sem povsod videval njen obraz in se vračal v kavarno Mirage. Jasno mi je bilo, da je obsesija odšla izpod nadzora in da me bo pokopala. Jasno je bilo tudi, da je bila ta zatreskanost »naložena« v moj um in da je ne morem »izbrisati«. Namenoma uporabljam to računalniško terminologijo.

Na deževno petkovo popoldne pa se je nekaj zgodilo. Požrl sem hitro kosilo in odhitel v kavarno Mirage na espresso. Bila je nabit polna. Ob petkih je bilo običajno več strank in mogoče je dež še več ljudi povedel vanjo na suho. Da so lahko podlegli čarom osebja.

Naročil sem espresso in ostal blizu pulta, saj ni bilo več prostega mesta. Črnka je bila zdaj pred mano in tako kot vedno nisem mogel odvrniti pogleda. Potem pa se je zalesketala, kot da bi bila hologram, ki se prižiga in ugaša in megli njeno postavo. Ko je bilo tega učinka konec, se je pokazal stara bela gospa. Črnka je izginila. In verjetno tudi Kitajka, ki jo je videl Justin, in nedvomno ostale njene manifestacije. Ostalo osebje je prav tako zdaj pokazalo svojo pravo podobo.

Neznanski val začudenja, nejevere in celo panike je preplaval kraj. Nejevera se je takoj umaknila razumevanju, čemur so sledili glasni in jezni ugovori, ko so stranke spoznale resničnost, ki jim je bila prikrita. Hitro sem spil espresso in zbežal ven pred situacijo, ki bi se lahko sprevrgla v nasilje in kaos. Vreščanje in lomljenje stekla sta ustvarila jasno sliko.

Predvideval sem, da je bil sistem »deklet fatamorgan« preobremenjen zaradi velikega števila prisotnih strank, da se je sesul. To je le potrdilo mojo teorijo, da je šlo le za vprašanje vrhunske strojne in programske opreme, ki je skenirala ume ljudi in jim nekako posredovala podobe, preslikane čez resnične, in jih spreminjala v odvisnike, ki se bodo vračali po novo dozo. Bil je nov visokotehnološki program zvestobe kupcev. Nisem bil prepričan, ali je bil ta zakonit ali ne, ampak to bom mogoče še izvedel.

*

Naslednji dan sem kavarno Mirage našel »zaprto zaradi nepredvidenih okoliščin«, kot je pisalo na vratih. Nisem bil presenečen. Espresso sem dobil drugje. Presenetilo me je, da sem nenehno oprezal za svojim sanjskim dekletom, četudi sem dobro vedel, da ni zares obstajala in da se zagotovo ne bo pojavila v drugi kavarni.

V pisarni sem mislil, da se mi bo povrnila koncentracija, a še vedno sem bil v primežu svoje sanjske punce. Zjutraj mi ni uspelo veliko narediti. Na kosilo sem šel z Justinom, prva stvar, ki mi jo je povedal, je bila: »Izgubil sem svojo Kitajko. In zgle-da, da so ti izgubil svoje dekle, tako kot vsi drugi. Le upam lahko, da bo učinek mi-nil. To bo morda še trajalo.«

»Vidim, da si tudi ti bral novice,« sem rekel.

»Sem,« je potrdil. »Izkazalo se je, da gre za novo obliko obogatene resničnosti. Očitno še vedno prototip, to pojasni nezaželene stranske učinke. Prepričan sem, da bomo kmalu videli nadgrajene in izboljšane različice.«

»Česar jaz ne razumem, je, kako jim je bilo dovoljeno uporabiti to nepreverjeno različico.«

»Dvomim, da so prosili za dovoljenje,« je odvrnil. »Morda so hoteli biti prvi.«

»Mogoče bi moral vložiti pritožbo,« sem rekel. »Še vedno se ne morem znebiti tistega dekleta, tudi če zdaj vem, da je bila predmet moje domišljije.«

»Fatamorgana,« je rekel Justin. »Dvomim, da je smiselno vlagati kakšne pritožbe. Lokal je zaprt, vodje pa so pobegnili in zabrisali svoje sledi. Ne gre samo za tožbe, ampak tudi za sovražne komentarje na družbenih omrežjih. Ničesar ne bodo prepusti-li naključju.«

»Torej smo sami,« sem rekel. »Upam samo, da se mi bodo zbistrile misli. Ne vem, kaj so mi naredili, a to bom očitno moral rešiti sam.«

Justin me je lopnil po hrbtu. »Jaz se ne bi preveč obremenjeval. Prebolel boš. Boš videl.«

*

Minil je teden.

Odpustili so me. Šef je izgubil potrpljenje z mano, saj nisem kazal napredka. To me niti ni presenetilo.

Kavana Mirage se nikoli več ni odprla, a to ni rešilo moje težave. Scvrte sinapse v mojih možganih niso nikoli okrevale in nisem se mogel soočiti s svojimi težavami.

Razmišljal sem o terapevtu, zdravniku ali nevrologu, a sem pozabil nanje. Dvo-mim, da bi mi lahko pomagali.

Še vedno vidim tisti obraz pred sabo, kamorkoli pogledam. V vsaki kavarni po-skušam brez prestanka najti tisto, ki uporablja nadgrajeno različico tega sistema obo-gatene resničnosti. To je edini način, od katerega pričakujem, da bom spet skupaj s tisto popolno punco.

Vem, da je to izgubljena bitka, a ne smem obupati. Jasno je, da je ta skener po-škodoval ali trajno spremenil vezja v mojih možganih in mi tako ni prepustil druge možnosti, kot da se odpravim na ta neskončni lov za dekletom, za katerega vem, da ne obstaja.

Še naprej bom iskal. Moram jo najti. Našel jo bom.

Delal bom vse potrebno, kolikor dolgo bo treba.
Ali vsaj, dokler moje scvrte sinapse ne bodo ugasnile.

* * * * *

Gareth D. Jones (Anglija)

Psi, plazilci in ostale biološke anomalije

(prevod: Dominik Lenarčič)

Yorick je bil kot otrok na čolnarskem oddihu s svojo družino na Norfolk Broads in je imel lepe spomine na drdranje skozi kanale, opazovanje divjadi s palube in na spanje ponoči ob spremljavi nežnega pljuskanja valov ob premec.

Njegovi občutki o Norfolku so se v zadnjih štiriindvajsetih urah malo spremenili. Sijajna bela mesečina, ki je prodrla iz počasi premikajoče-se gmote oblakov in se je lesketala na poplavljenih poljih, bi se v nekaterih okoliščinah zdela čarobna. Njegove zdajšnje okoliščine žal takih predstav niso omogočale. Cmokal je skozi mokra polja, skušal je teči, kolikor hitro je mogel. Voda mu je že zdavnaj poplavela škornje, kar glede na to, da se je že dvakrat spotaknil čez nevidene korenine in dodobra zmočil, ni bilo več omembe vredno.

Ni moglo biti daleč od terenca. Zagotovo je bil parkiran kje na bližnji stezi. Tulež volkov se je zdel mnogo bližji. Na ravni, odprti širjavi močvirja je bilo težko reči, kako blizu. Med tekom za življenje je bilo malo priložnosti za analizo akustike.

*

Minila sta dva dneva od njegovega prihoda v Norfolk skupaj z dr. Ellen West ter dva meseca od takrat, ko ga je končno prepričala, naj jo kliče Ellen in ne dr. Westova. Dve leti, odkar so od njenega laboratorija ostale le goreče ruševine. Nezgoda je ponudila odgovor na vprašanje, ali lahko umetno bitje v obliki viverna bruha ogenj, a to je bila po tem majhna tolažba. Viverna je obalna straža nazadnje videla nedaleč od obale Lewisovega otoka, prhutajočega proti Islandiji.

V Norfolk, ki so ga kažipoti razglasili za »Nelsonovo okrožje¹«, je prispel na prijeten pomladni dan. Cesta, zgrajena na bregu pred kakima dvema stoletjema, preden so zemljišče izsušili, je bila še vedno suha. Polja, potopljena v morda *inču*, morda *čevlju* vode, so se naokoli bleščala v sončni svetlobi. Zapuščen temno rdeč traktor je čepel na sosednjem polju, njegova zadnja kolesa tako globoko potopljena v blato, da je voda pljuskala ob njegova vrata. Rastlinje je kukalo iz vode, a Yorick ni vedel, ali gre za vzdržljiv pridelek ali vodoljubni plevel.

»Na obali je verjetno huje,« je rekel.

Ellen je zatopljeno strmela iz sprednjega okna ter s pogledom pregledovala polja na obeh straneh in občasno preverila nebo. Dandanes je bilo nemogoče vedeti, katere živali bi lahko srečala, kakšno grožnjo bi jima lahko predstavljale in od kod bi se lahko pojavile. Tesno je prijela modro beležko in zamrmrala v strinjanje. Norfolk ni

bil na robu civilizacije, a je bil huje prizadet kot veliko drugih delov Britanije. Množecha se divjad vseh vrst – večino se je nekoč smatralo kot mitsko – je povzročila vse vrste nereda z državno infrastrukturo. Delovanje uprav za izsuševanje zemljišč – spoštovanja vrednih institucij, ki so ohranjale črpalke in s tem zemljo in nekdanja močvirja, ki so predstavljala večino Norfolka – je bilo v veliki meri prekinjeno. Zdaj, ko so kmetijske površine začele izginjati, ko so bile vasi poplavljenе in ceste potopljene, so se vezi, ki so skupaj držale civilizacijo, hitro začele razkrajati.

Yorick in Ellen sta bila ena od mnogih specialističnih skupin, ki so bile odposlane v okrožje s strani Komisije Anglije za Biološke Anomalije. Na prvi pogled so poplavljenā polja naseljevali le močvirniki in druge vodne ptice, a videz lahko vara.

Ustavil se je na križišču, kjer se je njuna razmeroma ravna cesta križala z ožjo, bolj vijugasto stezo.

»Lahko bi šla v eno ali drugo smer,« je rekel Yorick. Ožja steza je imela omejitve teže in je bila veliko bolj verjetno blokirana ali poplavljenā, a navigacija ni pokazala, ali se glavna cesta kaj spusti in bi bila torej lahko tudi poplavljenā.

»Jaz bi rekel naravnost,« si je odgovoril Yorick.

Ellen ni rekla nič.

Range Roverja je dal v prestavo in peljal po glavni cesti proti St. John's-on-the-Marsh. Iz tega malega zaselka je prišlo več prijav napadov neznanih živali, pogrešanih hišnih ljubljencev, pogrešanih kmetov in skrivnostnega smradu iz okoliških barij.

»Zanima me, kje je Sandy?« je med vožnjo premišljeval Yorick. Njuni poti sta se ločili pred dvema mesecema, ko je Sandy sprejel nalogo, za katero je rekel, da je preveč nevarna za takega, kot je Yorick. Kot je tipično za Sandyja, ta ni rekel, kaj je obsegala, je pa namignil na vprašanje državne varnosti in ostale pompozne bedarije. Odšel je z Lucjo, Arkadyjem in za sabo pustil dih skrivnostnosti.

»Ustavi tukaj,« je iznenada rekla Ellen, ko sta se približala drobni, prebeljeni koči, sedeči stran od ceste na svoji majhni planoti.

Yorick je nežno ustavil in Ellen je izstopila, še preden je lahko zategnil ročno.

»Poglej,« je rekla in pokazala, Yorick zdaj ob njen pri vrtnih vratcih. Vhodna vrata, tako kot vrtna, so bila večinoma modra, a barva se je žalostno luščila. Bila so priprta. Ni bilo ne zvoka, niti znakov obljudenosti. Za kraje, ki jih je tako kot Norfolk prizadelo nekaj, kar so nekateri imenovali »katastrofa kreatur«, to ni bilo neobičajno. A ljudje so večinoma zaprli vrata in okna, ko so odšli. Tudi, če se niso imeli namere vrniti, jim je nek zakrnel občutek lastništva ukazal, da ob odhodu zaklenejo.

Ellen je škripaje odprla vratca in vstopila v urejene, le malo zaraščene vrtove. Približala se je vratom, glasno v notranjost zaklicala »Halo«, ni počakala na odgovor in začela v smeri urnega kazalca pregledovati prostor.

»Poglej,« je spet rekla, kažoča na zaplato zelenjave, ki je bila uničena, izravana in pomečkana, zemlja pa po dolgem razkopana.

Blizu roba vode, tam, kjer so nekdam bile poljščine, a je zdaj bilo plitko jezero, ki se je raztezalo v nedogled, je bilo še več znakov boja. Temni madeži - verjetno kri. Čevelj, potopljen v blato, do polovice napolnjen z vodo.

Ellen se je sklonila naprej, da bi si ogledala.

»Misliš, da bi morala,« je rekel Yorick, »saj veš, ostati bolj zadaj?« Občutek vrto-glavice ga je prisilil stopiti za korak stran od roba vode. Njegovi prsti so se stisnili v neizvedenem poskusu, da bi zgrabil Ellen za vrat in jo potegnil na varno. Ni se pa mogel prisiliti, da bi se spravil dovolj blizu. Drobni valovi so pljuskali ob blatno obrežje.

»Nekaj akvatičnega,« je rekla Ellen. »Najverjetneje krokodilskega.«

»Ne riba?« je vprašal Yorick, čigar oči so skakale sem ter tja čez mirno gladino.

»Riba?« Ellen je takoj vstala.

»Ja, saj veš - ogromen ljudožerski som.«

»Ki žre ženske.« S stopalom je pokazala na nekaj, kar je jasno bil ženski čevelj. »Kakorkoli,« obrnila se je in nadaljevala z ogledom obrežja. »Ni dovolj globoko za tako veliko ribo.«

Na vrtu ni bilo drugih znakov nereda.

Yorick se je sklonil v hišo in opravil površen pregled. Razvidno je bilo, da ni zapuščena. Hrana v hladilniku, copati ob vhodnih vratih, še vedno zdrave sobne rastline na okenski polici.

»Nesrečno, zares,« je rekla Ellen, ko je prišel ven. Odsotno je trgala cvetove iz grma ob vratih.

»Seveda,« je rekel Yorick. »Smrt bi morala sporočiti policiji.«

»No, ja, jasno.« Spustila je cvetne liste iz rok in si pomela dlani. »Mislim, nesrečno, ker je pravzaprav prehladno za plazilce. V tem vremenu bi bili precej počasni.«

»Ne dovolj počasni.« Yorick je stopil skozi vratca in nepotrpežljivo počakal na Ellen, da gre mimo, da jih lahko zakleni za njima. Ni bil zares prepričan, če bi to ustavilo krokodila.

»Sem pa slišala govorce,« je rekla, ko sta prišla v avto, »da je nekdo oživel sarkosukusa.«

»Izumrlega krokodila?«

»Točno.« Pripela se je. »Največjega. Dolgega deset čevljev. Tehtal je štiri tone.«

Yorick je zaključil, da vratca verjetno ne bi zadržala takšne pošasti. Hitro je spe-ljal dol po cesti.

*

Še dve milji je bilo do St. John's-on-the-Marsh, nabora ducatih pred vremenom zaščitenih kočic in mlina na veter, ki ni imel več jader. Veliko teh starih zgradb so

drugje v okrožju preuredili, jih povezali z dinami, da so lahko z elektriko oskrbovali kraje, kjer je bila lokalna mreža prekinjena. Ta je imel na eni strani delno postavljen gradbeni oder, kot da so to načrtovali tudi pri njem. Na drugi strani steze je bila ozka zelenica, okoli katere je bila zbrana večina koč. Yorick je ustavil z dvema kolesoma na travi in izstopila sta.

Bil je popolnoma miren dan in klici raznih ptic so bili edini zvok, ki je kalil tišino. Zrak je bil napolnjen z močvirnatim vonjem razkrajajočega, gnijočega zelenja.

»Lahko kuko pomagam?« je zaklical moški s plešo, ki se je pojavil izza žive meje. Njegov obraz je bil pegast, nosil je očala s polovicami kroga.

»Dobro jutro,« je rekla Ellen in stopila do njega. Yorick ji je sledil in oprezal za znaki velikanskega krokodila.

Moški ju je srečal pri vrtnih vratcih in odstranil vrtnarske rokavice, medtem ko sta se mu približevala.

»Dr. Ellen West, KABA,« je razglasila.

»Yorick,« je rekel Yorick.

»Saunders,« je rekel moški. »Vidva sta biološka?«

Kolikor je Yorick vedel, nebiološki ljudje še niso obstajali, a na tej točki ga nič ne bi presenetilo.

»Tako je,« je rekla Ellen. »Raziskujeva biološke anomalije.«

»Hmpf.« Saunders je zataknil rokavice za pas. »Zdi se, da jih je tuki kr' velik'.«

Yorick se je počasi obrnil na mestu in se zastrmel v del žive meje, za katerega je bil prepričan, da se je premaknil. Mačka se je odtihotapila iz skrivališča, ga predrzno pogledala in se sprehodila proč.

Saunders je prišel iz vrta. »Kr' za mano,« je rekel.

Nista mu morala dolgo slediti. Celoten zaselek ni bil več kot lučaj dolg ali širok. Velik dovoz je vodil na območje mlina na veter. Nedaleč stran je bil domač prizor poplavljenega polja. Zemlja, po kateri so pljuskali valovi, je bila razrita in prekrita z dodatnimi znaki nekega krokodila.

»To se je zgodil' sinoči,« je rekel Saunders. »Pes je bevskal kot nor, ni hotel nehati niti ko ga je gospa Cray nahrulila.« Pokimal je proti živi meji ob sosednji koči. »Šel sem tja skupej z drugimi.« Počasi je stopal okoli vode, kot bi jima ponovno uprizarjal dogodek. »Pes je javknu preden smo pršli. Potem je blo tiho.« Pokazal je na razrito zemljo. »Slišu sem pljuskanje. Vidu sem dolg rep, izginjajoč u vodi.«

Ellen je vzela ven beležko in ga dodatno izprašala o podrobnostih glede velikosti in barve in drugega, kar se je zgodilo zadnje dni.

Yorick je med pogovor stopal okoli zemljišča, poslušal bajke o turih, ki so se pasli na poplavljenih poljih, o mogočih napadih volkov, o skoraj gotovem napadu sarkosukusa in močnem vonju po razkroju, ki se je vsak večer razlegel po zaselku.

Sonce je lepo začelo ogrevati dan. Nekaj čapelj s svetlečim belim perjem je stalo v vodi in občasno izpod površine zgrabilo nekaj za jesti. Valovi v obliki črke V so se po površini pomikali proti njim.

»Ellen,« je zaklical.

Ena od čapelj, ki je verjetno začutila, da je nekaj narobe, je odletela na svoj nerodni, spodletel način. Druga je bila nekam počasnejša.

»Ellen!«

Ogromno žrelo se je pojavilo iz vode in iz zraka potegnilo drugo čapljo, preden bi se ta lahko dvignila s površine. Ogromno krokodilsko žrelo in majhna, bela pernata glava sta skupaj plosknila v vodo. Val, ki ga je sprožil napadalec, je prekril žrtev, ki je izginila izpred oči.

Yorick je skoraj poskočil, ko se je zavedal, da zraven njega stojita Ellen in Saunders.

»To j' blo to,« je potrdil Saunders.

»Z gotovostjo lahko trdim,« je rekla Ellen, »da imamo sarkosukusa v Norfolku.«

Voda je postala nenavadno spokojna.

»Jaz bi reku krokodila,« je rekel Saunders.

»To bom morala prijaviti,« je rekla Ellen. »Sem bo morala priti ekipa za ujetje.« Stopila je proč in skušala ujeti signal, ki ga je bilo v podeželskih krajih, kjer so nezgode z divjimi živalmi uničile telefonske stolpe, vse težje dobiti.

Yorick je bil presrečen. Ekipo za ujetje bi lahko sestavljali Sandy, Lucja in Arkady.

»Ni bil moj pes,« je rekel Saunders.

»Kako?« Yorick se je obrnil in ga pogledal.

»Sem mislu, da se bosta spraševala, zakaj nism bil žalosten.« Popraskal se je po obrvi in se zazrl v polje. »Ni bil moj pes.«

»Tako torej,« je rekel Yorick. Počasi se je obrnil nazaj, da bi videl, v kaj zre Saunders.

Valovi v obliki črke V so se bližali obali. So bili blizu obale. Zelo blizu kraja, kjer so stali.

»Je to ...?« Saunders je umolknil, ko se je velik, luskast hrbet prikazal na površini.

»Ja,« je rekel Yorick. Obrnil se je in stekel ter zraven povlekel Saundersa. »Ellen!«

Ellen je bila na cesti, upajoče je mahala s telefonom.

Hiter, pljuskajoč zvok od zadaj je iz Yoricka privabil pogled nazaj. Ogromen - neverjetno ogromen - krokodil je bil zunaj vode in je drvel proti njima na kratkih, močnih nogah. Zdelo se je nepojmljivo, da bi se nekaj tako velikega lahko premikalo tako hitro. Dohitel bi ju, še preden bi prispela do avta.

»Gradbeni oder!« je zasopihal Yorick.

Zgrabil je najbližji drog, se zavihтел in potegnil navzgor ter se presenetil z akrobatskimi sposobnostmi, za katere ni imel potrebe že od dvanajstega leta starosti.

Saunders je poletel po leseni lestvi, ki je bila pričvrstena na konec gradbenega odra.

Ogromna pošast se je zaletela v lestev in jo raztreščila na kose. Saunders se je skobacal na ploščad odra in se zazrl v Yoricka, ki je plezal gor po drogu.

Oder se je zatresel in zastokal, ko je pošast jezno zavihтела z repom in pohitela na drugo stran. Ker ji ni bila všeč ponudba lesa in kovine, je zarohnela tako, da so se stresle kosti, in se odtihotapila nazaj do vode.

Yorick se je prepričal, da je izginila, preden je tvegala s spustom. Pohitel je do range roverja, na strehi katerega je sedela Ellen.

»Zagotovo sarkosukus,« je rekla.

»Grem narest čaj,« je rekel Saunders in se tresočih se nog odpravil v svojo kočo.

*

Preostanek popoldneva sta preživela tako, da sta se pogovarjala z drugimi domačini in zbirala njihova pričevanja o nenavadnih prividih in prisluhih, ki so jim nedavno zagrenili življenje. Okrepjen s skodelicami močnega Saundersovega čaja si je Yorick delal zapiske, kazal slike raznih možnih vrst v upanju, da bi lahko identificirala tisto, kar je bilo izpuščeno v ta del sveta, in opazoval okoliška polja.

Ellen je vzela vzorce slin z raztreščene lesene lestve ter upala, da bo lahko analizirala DNK in identificirala, kateri laboratorij ali genetik ga je ustvaril. Parlament je še vedno razpravljal, ali naj prepove ponovno ustvarjanje izumrlih živali in ustvarjanje novih bitij. Nekateri so menili, da so vsa taka bitja nevarna in da bi jih zato morali prepovedati. Drugi so menili, da je rastoča biodiverzitetna dobra stvar. Preden je vse postalo bizarno, sta bili renaturacija in ponovno vnašanje vrst priljubljeni. Kar se je Yoricka tikalo, je bila razprava zgolj akademska. Nihče ni vedel, od kod prihaja večina živali.

Z večerom je prišel še močan vonj po razkroju. Mogoče veneča zelenjad na poplavljenih poljih; mogoče ostanki mrtvega plena; mogoče neznana smrdljiva pošast.

»Na Everglades v Floridi imajo dihursko opico²,« je rekla Ellen, medtem ko sta se branila pred smradom.

»A tudi ta tako smrdi?«

»Ne vem. A ime namiguje, da je kar hudo.«

Vonja ni bila lahko zajeti. Bil je v zraku, a zajemanje kozarca zraka ni vodilo v kozarec posebno smrdčega zraka. Pobegnila sta v zavetje range roverja in osveževalca zraka z vonjem bora.

»Pojdiva in poiščiva najin hotel,« je predlagal Yorick.

Naslednja dva dneva sta minila na podoben način, potujoč od zaselka do vasi do

kmetije, zbirajoč pričevanja, video in fotografske dokaze in biološke vzorce. Dlake, ujete v bodečo žico, kri ranjene živali, ki jo je zadela kmetova puška, mrtev piton, ki je verjetno enkrat pobegnil iz živalskega vrta. Bila so pričevanja o risih, volkovih, krokodilih, morskih deklicah – s strani neverodostojnega in prostaškega pijanca – in netopirjih. Glede netopirjev ni bilo ničesar posebnega, le ženska, ki jima je podrobno opisala svoje srečanje z netopirji, je očitno trpela za kiroptofobijo³ in zanj so bili veliki in grozljivi.

Padel je večer drugega dne, ko sta zaključevala v majhni vasi St. Peter-Pole. Tu je bilo približno petdeset hiš, velika cerkev in kmetova trgovina, ki je dvojici priskrbela skodelice temnega, močnega čaja. Voda, ki je pljuskala ob rob vasi, in nezanesljiva oskrba z elektriko sta odvrnili že veliko prebivalcev. Zapuščeni vrtovi pa so ostali nedotaknjeni, zanje so skrbeli upokojenci, ki so ostali.

»Vasi ne moremo pustiti na cedilu,« je rekla neka srebrno-lasa stara gospa, medtem ko je z škarjami obrezovala živo mejo. »Vesta, da smo trikrat zapored dobili naslov Najbolj urejene norfolške vasi?«

Yorick ji je čestital in se vrnil v range roverja, da bi pospravil vzorce in pripomočke v prtljažniku.

»Ta smrad je tudi tukaj,« je rekla Ellen, ki je ohlapno držala prazno skodelico v roki. »A ni tako močan.« Sprehodi se je do najbližjega roba poplavljenе zemlje.

Yorick je zaloputnil prtljažnik in ji sledil do roba ter hkrati oprezal v bližini za znaki gibanja.

Ellen se je sklonila in zajela celo skodelico motne vode, jo previdno povohala in jo počasi zlila ven. Z konico škornja je dregnila v blato, s čimer je pomešala sediment v plitvini. »Potrebujem več vzorcev,« je sklenila.

Pobrala sta še en vzorec vode, preden sta zapustila St. Peter-Pole, nakar je Ellen vztrajala, da se ustavi vsake četrtilje in pobereta še več vzorcev vode ob cesti. Voda včasih ni dosegla roba ceste, zato je bil Yorick primoran stopiti par jardov v gosto zelenje in zajeti stekleničko vode. Ellenin načrt je bil določiti ravni možne kontaminacije in izslediti vir.

Sonce je bilo takrat že zelo nizko, žive meje so puščale dolge sence čez polja. Nebo je bilo temno, temno modro, na polovico jo je sekala odeja sivih oblakov.

»Sledi robu vode čez polje!« je zaklicala Ellen. »Srečala te bom na drugi strani!«

Yorick je vstal, prenehal z jemanjem najnovejšega vzorca in pogledal naokoli. Range rover je bil skrit za živo mejo in senco.

»Ne, ne mislim ...«

Odrezal ga je zvok prižigajočega motorja in hrumečega izginjajočega avtomobila.

»Presneto.« Pospravil je stekleničko v žep in lomastil v isto smer čez polje proti živi meji. Bila je kar gosta živa meja, nemogoče se je bilo potisniti skozi. Zacmokal je več jardov v vodo do vrzeli, se prerinil skozi in se znašel na drugem polju, ne na cesti, kot je pričakoval. Obrnil se je, iščoč blisk žarometov in hrum motorja.

Nič.

Zacmokal je več jardov v novo polje in se obrnil nazaj proti črti, kjer je bila prej cesta. Voda se ni umaknila, kot je to storila na prejšnjem polju; tla so ležala v drugem kotu.

Ustavil se je in vzel še en vzorec, samo zato, da bi dokazal, da je opravil svoje delo in se usmeril naravnost proti robu polja. Stisnil se je skozi prasketajočo vrzel, se ujel na veji, se spotaknil skozi in pristal do gležnjev globoko v cmokajočem blatu. Tudi tukaj ni bilo ceste. Popraskal se je po glavi in izpulil stopala ter začel stopati ob živi meji, da bi se vrnil.

Dvajset minut kasneje je bil popolnoma dezorientiran. Ne samo, da ni našel ceste, zdaj ni mogel ugotoviti niti tega, iz katere smeri je prišel. Kot bedak je pozabil vzeti telefon iz avta; čeprav, tudi če ga ne bi, je bil signal tu na močvirjih neverjetno slab. Sonce je končno izginilo pod obzorje in Yorick se je znašel na neravnih, poplavljenih poljih, usmerjal pa ga je le žarek mesečine.

Volk je zatulil in Yorick je otrpnil. Zvenelo je daleč. Verjetno. Pospešil je korak, dvigoval je stopala visoko, da je lahko stopil iz vode in se usmeril proti naslednji živi meji. Že enkrat je zatulilo, nekje čez polja.

Stopal je naprej.

Potem je začel teči.

Verjetno je bilo njegovo gibanje označiti za tek velikodušno. Lepljivo blato in do kolen globoka voda sta iz tega naredila bolj vihteče čofotanje kot pa tek. Edina tolažba je bila ta, da je bila preplitka za krokodile, ki bi se lahko skrivali pod gladino.

Tema je postajala vse močnejša, saj je luna izginila za oblakom. Tulež volkov se je približal. Yorickove noge so postajale vse bolj utrujene. Padel je in se še bolj zmočil.

»Kje,« je zaklical brez sape, »je cesta?«

Čez par sekund je njegovo stopala potonilo v še posebno lepljivo zaplato blata in ga izpulil brez škornja. Ustavil se je in ga iskal in si med tem pljuskal smrdečo vodo na obraz in v njegova sopihajoča usta.

»Kje je moj škorenj?« je zastokal. Opustil je iskanje in krevsal naprej.

Slišal je motor, nežno ropotajoč na mestu. Nenadoma se je zaletel v živo mejo. Onstran je videl svetel soj žarometov, za sabo je slišal tulež volkov in pljuskanje nečesa. Ko se je prerinil skozi oklepajoče se veje, je skoraj že hlupal in se vrgel čez havbo range roverja.

Ellen je strmela vanj skozi vetrobran.

Yorick se je zvelkel okoli do prostora za potnika in se moko usedel.

»Kam si pa ti šel?« je vprašala in potem, »Smrdiš!«

»Kam sem pa jaz šel?« Yorick si je z rokavom obrisal obraz, zaradi česar je bil še bolj moker in blaten.

»Si vzel še kaj vzorcev?«

Yorick se je zasrepl vanjo. »Kaj pa, če bi se vrnila v hotel?«

Dvajset minut sta se vozila v tišini, dokler nista prišla do njunega hotela, Jenny Zelenozobe. Znak je kazal podobo ogabne babnice z zeleno kožo, neke legendarne močvirske pošasti. Yorick je iskreno upal, da bi ta ostala zajeta v legendah.

»Počakaj,« je rekla Ellen, ko je stopil na verando, osvetljeno s poplavnimi lučmi.

»Pokrit si z algami in sluzjo.«

»Ja,« je rekel. »Hvala, da si to izpostavila.«

»Na tvojih oblekah je tu gotovo več dobrih vzorcev.«

Yorick je stoično stal, medtem ko je Ellen z njega praskala dol blato, alge, sluz in travo in jih spravila v posode.

»Najbolje je, če se greš umit,« je rekla, ko je končala.

»Hvala,« je rekel in pri tem sta z njega kapljala tako sarkazem kot blato. »Se bom.«

*

Naslednje jutro je zajtrkoval sam in je zaključeval z drugo skodelico čaja, ko se je pojavila Ellen.

»Zagotovo so alge tiste, ki sproščajo smrad,« je rekla, medtem ko je pregledovala preveč zakompliciran avtomat za kavo.

»Sem opazil.«

»Imava dovolj vzorcev, da jih lahko odneseva v laboratorij.« Izbrala je gumb in ga upajoče pritisnila.

»Odlično.« Yorick je imel že dovolj močvirij.

Spakirala sta in odšla sredi jutra.

*

Komisija Anglije za Biološke Anomalije je imela štab blizu raziskovalnega parka zunaj Cambridgea. Yorick je živel v bližnjem stanovanjskem bloku, tako kot večina osebja. Po zajtrku se je sprehodil do pisarne, da bi videl, kaj je odkrila Ellen. No, vsaj vhodna vrata je odprl z namenom, da se sprehodi do pisarne.

Čez avlo je bila razkrita plastična folija in več skrivnostnih figur za njo jo je lepilo na zidove in strop.

»Ste vi soboslikarji?« je vprašal in stopil skozi vrata.

»Stopi nazaj v stanovanje!« je zaklical nepotrebno glasen glas skozi zvočnik.

Yorick se je spotaknil nazaj v svoj hodnik in vrata so se zaloputnila za njim. Lahko je slišal zvok trganja lepljivega traku z role zunaj svojega kuhinjskega okna. Dve

figuri v oblekah za biološko nevarnost sta lepili polietensko folijo preko okna in mu dajala vtise iz E.T.-ja.

»Yorick?« je zaklical znan glas iz zvočnika. »Yorick, Sandy je.«

Yorick je stekel do okna v spalnici, kjer so njegov pogled prav tako ovirale polietenske folije.

»Yorick, poklical te bom.«

Sekundo kasneje je zazvonil telefon.

»Halo?« Yorick se je usedel na naslonjač.

»Yorick,« je rekel Sandy, »dobra novica je, da je Ellen analizirala alge, ki si jih pobral.«

»Dobro.«

»Predvidevamo, da gre za samo-mutirajočo se vrsto, ki je bila ustvarjena z namenom pospešitve speciacije novih vrst.«

Yorick je pokimal brez besed.

»Ne verjamemo, da je bila namensko izpuščena v divjino,« je rekel Sandy. »Stvar je, vemo, da si prišel v stik z njo, jo morda celo pogoltnil.«

»Erm ...« Yorick si ni mogel domisliti odgovora.

»Ne vemo, kaj ti lahko naredi.«

»Kaj to pomeni?«

»Bojim se, stara sablja, da te moramo tretirati kot biološko anomalijo.«

»Analizirali me boste?«

»Jaz se ne bi tako izrazil.« Sandy se je zahehetal. »Predstavljaš si počitnice na domu.«

»Ampak ...«

»Le mirno,« je rekel Sandy.

Yorick si je lahko predstavljal njegov pomirjajoči nasmešek prodajalca rabljenih avtomobilov.

»Kaj pa Ellen?«

»Tudi ona je v izolaciji.«

»Kako dolgo?« je vprašal Yorick.

»No ...« Sandy je govoril še dlje, a Yorick ni poslušal. S pogledom je zaobjel udobno prostornino njegove dnevne sobe. Končno je postal predmet svojega dela: razstavljen vzorec. Predvideval je, da bodo od zdaj stvari postale le še bolj čudne.

* * * * *

-
1. Prev. op.: Horatio Nelson, britanski pomorščak, aktiven med Napoleonskimi vojnami, rojen v Norfolku (1758 - 1805).
 2. Prev. op.: »Skunk ape«, tudi »swamp ape« ali »Bigfoot s Floride« – smrdeče mitsko bitje, ki naj bi živelo v južnovzhodnih Združenih državah.
 3. Prev. op.: chiroptophobia – strah pred netopirji.
-

George Dimitriu (Romunija)

Nekaj o njem

George Dimitriu se je rodil 14. januarja 1967 (v Galațiju) in živi v Râșnovu, okrožje Brașov, Romunija. Je nekdanji urednik kulturnega magazina "Brașov Rhythms", pridružen član Zveze profesionalnih novinarjev Romunije in urednik neodvisnega magazina "Oaza kulture".

Objavil je zbornike kratke proze *Novo življenje* (Romunija, 2022, literarni debi) in *Platonova ljubezen* (Romunija, 2023), zbornik literarnih poročil *Preko čudovite Evrope* ter ZF roman *Zadnji diktator*, del trilogije *Planetarna družba*.

Njegove pesmi so bile objavljene v kanadski reviji *Poems for my soul* (maj 2023 – prvenec), proza, eseji, intervjuji, aforizmi, literarna poročila pa v revijah *Gracious Light*, *International Current*, *Cultural Connections* (ZDA), *Mimeógrafo* (Mehika), *Observer* (Kanada), *Literary Spain*, *Littera Nova* (Španija), *Leute Magazin*, *The Romanian Aces*, *Alternations* (Nemčija), *The diaspora's pen* (Avstrija), *Literature and Art*, *Literary Basarabia*, *Literary and artistic CAHUL*, *Time in Romania* (Moldavija) in mnogih drugih.

Je avtor v antologijah: *Jesen na lirični način* (2023), *Zima iz srca* (2023), *Združitve in Beseda* (2023), *Antologija prijateljstva* (2024), *Na krilih misli, zv. II, III* (2024), *Kronike peska in morja* (2024), *Plavajoče misli* (2024), *Križani molk* (2024), *Zbirka kratkih zgodb ZF in fantazije za slepe* (2024), *Letni časi* (romunsko-avstralska antologija, 2024).

Pomembnejše reference: – Petre Rău, *Jesen v liričnem smislu* (2023); – Issabela Cotelin, *Milostna svetloba št. 4* (ZDA, 2024), *Mednarodni tok* (ZDA, 2024), *Helion Online št. 158* (Romunija, 2024), *Fiction št. 201* (Romunija, 2024), *RexPublica št. 7* (Romunija, 2024), *Logos & Agape* (Romunija, 2024); – Simona Radu, *Literatura in umetnost* (Moldavija), št. 40-41 (2024). Udeležil se je Nacionalne znanstvenofantastične konvencije ROMCON 2024 (kot gost), *AntareSFest 2024* (kot gost), osme mednarodne konference (virtualne) ZF v organizaciji Indijskega združenja za študije znanstvene fantastike (kot posebni gost).

Prejel je naslednja priznanja in nagrade: :

- ⇒ Velika nagrada Nacionalnega literarnega natečaja Umetniško ustvarjanje Flamingo (2024);
- ⇒ Prva nagrada na Mednarodnem natečaju literarnega ustvarjanja, ki ga organizira UNIFERO (2024);
- ⇒ Prva nagrada (Intervju) na Nacionalnem natečaju Eminescu, sanje v pričakovanju, ki ga organizira Združenje profesionalnih novinarjev Romunije (2024);
- ⇒ Tretja nagrada na Mednarodnem natečaju ustvarjalnosti "Svetloba in barva"
- ⇒ Tretja nagrada na Nacionalnem natečaju humoristične literature (2024);
- ⇒ Nagrada revije za kulturo, umetnost in civilizacijo Apollon (Prozna sekcija) na Mednarodnem festivalu-natečaju poezije, proze in grafike Nicolae Dabija
- ⇒ Diploma odličnosti za posebne zasluge pri ohranjanju, razvoju in promociji romunskega jezika, kulture in duhovnosti v svetu (2023).
- ⇒ Je tudi zmagovalec natečaja »Kratka proza po sliki«, ki ga je organizirala revija Agora of the ARTS (2024).

Intervjuji: – Pisateljica in novinarka Nina Marcu, januar 2025: Ob fontani s ... klepetom.

* * *

Čokolada z lešniki

(Prevod: UI v sodelovanju z Bojanom Ekselenskim)

Marija je hodila skozi gost, hladen gozd, kri ji je še kar vrela. Minila sta dva dneva, odkar se je, gnana od upora, odpravila na pot. *Kako lahko dovolim, da me nadzoruje tehnologija? Naj Umetna inteligenca ve, kaj počnem v vsakem trenutku, kaj si želim v vsakem trenutku, kaj mislim v vsakem trenutku?*

Kaplja, ki je prelila kozarec, je bila čokoladna stvar. »*Želim si pojesti čokolado z lešniki!*« je rekla na glas, nato pa odklenila svoj telefon, da bi prebrala e-pošto. Na zaslonu se je predvajal oglas z velikansko čokoladno tablico z lešniki. Strah je izkriwil lepe poteze njenega obraza, ki ga je nato preplavila jeza. Ne, nočem živeti v svetu, ki me nadzoruje kot šahovsko figuro. Njene modre oči so se zaiskrile. Jezno je pogledala po sobi in oči so zadele koledar, ki visi na steni: 13. avgust 2028. *Kam smo prišli? Kaj se dogaja s človeštvom?*

Po dnevu in noči meditacije se je odločila spremeniti svoje življenje. Odklopila se bo od te popkovine in krenila po svoji poti. Marija tako in tako ni imela nikogar, njenih 32 let pa ji je vlivalo samozavest in upanje. Vedela je za zapuščeno kočo na odročnem kraju, zato se je odločila, da se preseli tja. Obnovila jo bo in živela sredi narave, točno tako, kot si želi. ONA, ne nekdo drug. Čeprav je nosila nekaj prtljage, je zdaj je skozi zaščitni gozd hodila, urno kot srna. Ne veliko, saj je vzela le najnujnejše.

UI je dnevno preštevala primata, ki so jo ustvarili. Eden je manjkal. Z lahkoto jo je identificirala. Ženska, plavalaska, visoka, modre oči. Zazelela si je čokolado z lešniki. In potem je izginila. Odklopila se je. Sprejela je odločitev, da reši problem, zato je poslala Internetno policijo.

Poročnik Arthur si je pogladil svoje rjave brke in v mislih preklinjal: *Prekleta! Spet ubežnik.* Nato je rekel naglas:

»Dajte no, fantje, aktivirajte napravo za lov!«

Vojaki so se postavili v polkrog – tistim na robovih so se pridružili volčjaki, ki so zavohali Maryjino bivališče. Arthur je pogledal svojo malo napravo, ki mu je pokazala verjetno območje, kjer bi ubežnica lahko bila, in ko se je to povečalalo, je ukazal:

»Spustite pse!«

Živali so se pognala skozi goščavo in čez nekaj časa so se zaslišali obupani ženski kriki.

Mary so pospremili v Sobo za prevzgojo, kjer so ji namestili VR naglavni set za izbris spomina. Tam bo preživela nekaj bolečih tednov, a ko bo prišla ven, to lahko garantiramo, da ne bo vedela niti tega, v katerem letu je.

* * * * *

Petra Rapaić (Srbija)

Veronika

(Prevod: Bojan Ekselenski)

Nekega dne, sem si mislil, bom prišel daleč. Morda celo v Ameriko, v iskanju sreče, za praznim listom življenja, neomadeževanim z družinsko zgodovino. In potem se spomnim, da nihče ne ve, kdo sem in od kod prihajam, in da ne glede na to, kam grem, bom vedno nosil svoje misli s sabo. In ostanem, pohajkujem po Celju, rešujem izgubljene turiste v gorah in v prostem času proučujem zemljevid sveta. Težko se je odreči slabim navadam: kdo pa ni pomislil, da bi mu bilo boljše kje drugje?

Danes gledam drugačen zemljevid. Pred menoj se na leseni mizi, kot lepa srednjeveška risba, razprostira shema Celjskega gradu. Pot je označena z rdečim flomastrom, Jožef pa je za piko na i dodal puščice in me vsake toliko časa pogledal, da se prepriča, ali mu sledim.

»Naj si tukaj oddahnejo, navsezadnje imamo tu muzej, lahko si ogledajo orožje in uniforme in občudujejo, kako je bilo življenje nekoč. Tukaj naj si kupijo spominke, pa še lep kraj je za fotkanje.«

Lepo je obkrožil vsa mesta, primerna za počitke, jaz pa sem lepo kimal z glavo. Gledal sem njegovo mrščenje in grizljanje kapice markerja. Verjetno se sprašuje, kaj naj mi še označi in koliko minut naj kje porabim.

»Stari, ne skrbi, vse bo v redu.« Odločil sem se, da ga bom pomiril, preden si premisli. Niti sam nisem bil preveč navdušen nad tem, da bi ga menjal v službi, mi je pa jasno, da ne bi vprašal, če ne bi bilo nujno. »Glede na to, kolikokrat sem šel mimo vsega, ni možnosti, da bi karkoli pozabil.«

»Ne gre samo za to,« je rekel in videl, kako premišljuje. »Iz Zagreba prihaja velika skupina ljubiteljev gradov in srednjega veka. Imam občutek, da vedo več o tem kot mi.«

Pomislil sem - *več kot jaz? Ni šans.*

Objel sem ga okoli ramen in ga potegnil iz pisarnice.

»Se bliža Veronikin porod?« sem ga vprašal in v njegovih očeh sem spet videl panični strah kot takrat, ko ga je poklicala pred pol ure na poti v bolnišnico. *In kako je lahko to pomembnejše od nekaterih turistov?*

Strinjala sva se, da ne. Stopala sva do njegovega avtomobila, na asfaltirani dovozni poti tik pred grajskimi vrati. Tam zunaj je drug svet, čutil sem njegovo toplino in vonj po požgani zemlji in zažganem asfaltu. Jožef je navrgel nekaj nasvetov glede nagovarjanja večjih skupin, vendar sem imel občutek, da le zato, da nekaj pove.

Najine misli so plavale daleč stran od tod, čeprav sem stavil, da nima pojma, kako sva mislila isto.

»Stari, nič ne skrbi.«

Sedel je za volan in globoko vdihnil. »Veš kaj, Santo?« mi je dejal in se široko nasmehnil. »Postal bom očka.«

»Sporoči mi, kako je šlo,« sem mu odvrnil.

Vrnil sem mu nasmeh in stal na dovozu, dokler ni zgrabil za kljuko. Z rokami v žepih, s sklonjenimi rameni sem se vračal. Ta svet je močno pritiskal name, a takoj, ko sem prestopil vrata, sem se spet počutil lahkotno in pripravljen na vse. Tolažil sem se, da to nima nobene zveze z gradom. Tu sem se preprosto počutil najboljše, to je vse. Tolažile so me le sodobne človeške zgradbe, tiste, ki pričajo o minljivosti časa, v starodavnih zgradbah in naravi pa sem večno mlad in poln energije. Svoj na svojem, bi se reklo. Še posebej na Celjskem gradu.

*

Kot mi je bilo naročeno, sem jih počakal na vratih, predpisano preoblečen in z majico turističnega vodiča. Prepoln bel avtobus je bil blagoslovljen s klimatsko napravo, kar sem lahko opazil po nenadnem vzklikanju, ko so ljudje začeli izstopati. Komentirali so vročino, se smejali in se pred menoj združili v skupine. Široko, skoraj malce manično, sem se nasmehnil, a to ni bilo pomembno, dokler so vsi videli, tudi v oni zadnjih vrstah, da sem topla oseba, ki je vesela zaradi priložnosti, da jih vodi naokoli. No, v redu je, bolje to, kot misliti na Veroniko.

Počakal sem, da so se zbrali in potihnili, nato sem jih pozdravil in povabil, naj mi sledijo. Po Jožefu bi jim moral povedati kaj več o znamenitostih, a mi to ne gre od rok v prisotnosti sodobnih obeležij. In zdi se, da so sami sebi dovoljšni, saj so počasi hodili za mano in šepetali o tem ali onem in z rokami kazali naokoli.

Prispeli smo do odprtega prostora, kjer sem se ustavil in zgodba se je začela, pač po vrstnem redu. Tu so nekoč vadili lokostrelci, iz tega vodnjaka so črpali vodo, tako bomo prišli do Friedrichovega stolpa, tako imenovanega stolpa lakote ...

Zavedal sem se, da sem suhoparen in brez inspiracije, a nisem si mogel pomagati. Ne morem proti sebi ali proti temu mestu.

»Oprostite, ali poznate kakšno legendo o Celjskih grofih?« me je vprašala starejša gospa iz skupine.

»Legende so muhaste, gospa, nihče ne garantira, da so resnične,« sem se nasmehnil. »Imam vtis, da bi vaša skupina raje slišala trdna dejstva.«

»Ampak ali legende ne temeljijo na resničnih dogodkih? Kje je bolje, da oživijo, če ne na tem mestu?« se je vmešal gospod poleg nje. Iz tišine in radovednih pogledov mi je postalo jasno, da se ne bom tako zlahka izmazal.

»Legende,« sem dejal. Včasih smo temu rekli trači. »Pa, dobro. Večina legend se začne z ljubeznijo in da bi ta bila bolj slavna, mora biti nesrečna, kajne?« Moj

teatralni nastop je spodbudil skupino študentov, da so vzeli svoje mobilne telefone in me začeli snemati. Delal sem se, da jih ne vidim, šel sem počasi v smeri stolpa, oni pa za mano. »Slavni grof Herman II. Celjski je imel sina Friderika, ki ga je poročil s hčerjo pomembne plemiške družine. Ko je jezdil po očetovih posestvih, pa se je zagledal v svetlolaso lepotico Veroniko. Zastrupil je svojo ženo in se na skrivaj poročil z njo. Zakaj na skrivaj?«

»Njegovemu očetu verjetno ni bilo všeč, da se je poročil s kmetico,« je odvrnil mladenič.

»Bravo, tako je. Nobenemu očetu plemenitega rodu kaj takega ni bilo všeč. Zaljubljenca sta bežala, a ju je ujela grofova vojska. Sodili so ji kot čarovnici in po čudežu spoznali za nedolžno. Grof jo je vseeno ukazal utopiti. Sina je zaklenil v stolp, tukaj, kjer bi umrl od lakote, če ne bi služabnik izkopal predora, po katerem mu je nosil hrano.«

»Fascinantno,« je rekla ena gospa. »In kaj se je potem zgodilo?«

Skomignil sem z rameni, kajti tisto, kar je sledilo, ni zašlo niti v najbolj nore zgodbe.

»Legenda o tem molči,« sem se nasmehnil. »Lahko pa si izposodite VR očala in si ogledate celotno predstavo ter celo rešite lepo Veroniko pred stražarji. Mislim, da lahko dobite skupinski popust.«

»Slišal sem,« je z visoko dvignjenim mobitelom zaklical neki študent, »da je tukaj nekje kamen s skrivnim napisom in da lahko tisti, ki ga najde in prebere, vrne Celjske grofe na oblast.«

»Take zgodbe so neumne,« sem skomignil z rameni in razširil roke. »Tukaj je samo za primer zgodba o vodnjaku, mimo katerega smo šli. Po legendi naj bi Ulrikova žena videla krokarja, ko je ta šel v vojno. Rekla mu je, da je to znak neke nesreče in naj ne gre. On je seveda ni poslušal in je odšel. Pred Beogradom, kjer se je bojeval, je nenadoma, kot pravijo, zagledal istega krokarja, ki ga je v bitki tako zamotil, da je umrl. Vedno me je zanimalo, kako je vedel, da je to ista ptica. Prvič je ni on videl, ampak njegova žena. Zakaj bi sploh neka ptica zmotila bojavnika v bitki? Nekateri pravijo, da je sanjala, a nekateri trdijo, da je šlo za vrano, kar na bojišču sploh ni čuden prizor. Razen, če mu je hotel izključvati oči.« Nekaj ljudi v skupini se je smejalo. »Najbolj nenavadno je, da se je duh mrtvega grofa pojavil v vodnjaku. Glasnik ga je slišal sredi noči jokati, šel je do vodnjaka in notri je bil krvavi duh brez spomina, ki je tulil, *Kdo sem? Kje sem? Kje je moje kraljestvo?*«

»Ni važno,« je zamrmral neki gospod. Nekdo se je gromko zasmejal, ne morem reči, ali meni, zgodbi ali energičnemu študentu.

»Gremo naprej,« sem rekel. »In da ne pozabim, nocoj imamo viteške igre, srednjeveško pojedino in predstavo Veronika Deseniška. Prepričan sem, da se boste imeli lepo.«

*

Kolikor sem lahko ugotovil, so se imeli super, ko se je začelo praznovanje. Siti in napojeni, s potešeno radovednostjo, so bili kup zadovoljnih turistov in, kar je najpomembneje, nihče me ni lovil, da bi jim pripovedoval o grofih.

Ob pogledu na ta korak v preteklost pomislim, kako bi lahko bilo za potomca celjskih grofov drugače. Resda Deseniška ni bila čarovnica, je pa bila njena varuška iz vasi, zato je preklela grofe, ko je slišala za usodo svoje varovanke. Da nimajo neposrednih potomcev, da je njihov rod izgubljen, da je grad zapuščen. Bajе naj bi bila babica tako nevarna, da se je hitro ugotovilo, da jih je preklela z vsem, s čimer je lahko, zato jim hčer ni nihče več dajal v zakon. Zadnji grof je nevesto ugrabil, nakar ga je nevestin oče preklel. Dobil je svojo hčerko nazaj, in čeprav zgodba pravi, da jo je dobil mrtvo, ni bilo tako. Toda za družbo je bilo tako, kot da bi bila mrtva, osramočena z otrokom v maternici.

Devet mesecev kasneje sem se rodil.

Ko sem dopolnil petnajst let, so mi okoli vratu obesili kamnit kovanec s čudnim napisom. Rekli so mi, naj ga nikoli ne odložim. Kasneje sem izvedel, da piše, da se moram zaljubiti v Veroniko, kot se mora ona zaljubiti vame, in prekletstvo bo izgini- lo, ko bova dobila potomstvo. Ko popravim krivico celjskih grofov. In do takrat ne morem umreti.

Na mojo žalost je bila edina Veronika, ki sem jo kdaj srečal, Jožefova Veronika. Takrat sta bila neizmerno zaljubljena. Saj ne rečem, lahko bi jo dobil, ko sta se enkrat skregala. A sem ju jaz, norec, spravil nazaj, čeprav sva skupaj preživela nepričakovano zanimivo noč. Vem, en kamenček, pa naj bo še tako pomemben, ne more nekomu narekovati čustev. Še vedno sem jo ljubil. Predstavljal sem si, da bi moralo na kovan- cu pisati, naj pazim nanjo, ker bi bilo vse drugo prevara in tipično obnašanje grofov. Nisem bil tako aroganten, da bi si umislil njeno ljubezen. Samo zato, ker sem si jo želel. In tako sem jo izpustil, pozabiti pa je nisem mogel.

V upanju, da ostanem neopažen, sem se izmuznil v kuhinjo restavracije in skozi zadnja vrata v temo. V tistem kotu gredo natakarji in kuharji po navadi ven na čik, zdaj pa sem brskal po telefonu in poskušal dobiti Jožefa. Ni se javil, kar me je sprav- ljalo ob živce. Tisoč stvari sem si predstavljal, zakaj ne more do telefona - v porodni sobi je z Veroniko, sestre so ga prisilile, da izklopi telefon, nekaj je šlo narobe.

Zavzdihnil sem, saj si nisem mogel pomagati. Dovolj sem že naredil. Oziroma premalo, kot pravite.

Izza vogala me slišijo navdušeni glasovi.

»Pojdiva zdaj, ta kamen mora biti vzidan v tisti stolp.«

»Kaj bi počel v stolpu? Dobro si slišal človeka, Ulrik se je pojavil v vodnjaku.«

»Pa kaj?«

»Torej pomislite, zakaj bi bil njegov duh vezan na to posebno mesto?«

»Misliš, da je kamen tam?«

»Kaj pa drugega! Slišal sem, da ga človeška roka ne more uničiti. Logično je, da so ga vgradili v vodnjak, da ga voda odplavi.«

»Je kdo prinesel opremo?«

»Nekje sem videl navitje vrvi.«

Mimo mene je šla skupina študentom, ne da bi me opazili. Štirje neumni pustolovci.

Naslonil sem se na steno in razmišljal. Mogoče bi jim moral dovoliti, naj poskusi-jo, pa da vidimo, kaj se bo izcimilo. Osebnost v vodnjaku nisem našel ničesar, še najmanj pa porisanih kamnov in duhov, a kdo ve, morda se jim posreči.

Od daleč sem jim sledil. Odstranjevali so pokrov, se prepirali zaradi vozlov in niso se mogli odločiti, kdo bo šel dol. Niso imeli svetilk, imeli pa so mobilne telefone in nekaj, kar se imenuje *live stream*.

Blagor jim, sem zavil z očmi. Zanimalo me je, ali bi lahko uredil, da njihovi telefoni za nekaj časa prenehajo delovati. Izginil sem v senci.

*

Nekje sem prebral zgodbo o ljudeh iz zemlje. Pojavijo se med kopanjem vodnjaka, pridejo iz blata in poskušajo zadaviti delavca na vodnjaku. Ni mi bilo čisto jasno, zakaj to počnejo, ali jih je motilo, da je narejena luknja v zemlji ali jih motijo spomini na zunanji svet. Včasih nisem verjel, da lahko ljudje živijo v ujetništvu in so srečni, toda kaj, če je naš svet niz prijetnih okovov, v kar pristanemo prostovoljno? Začne se z eno izbiro, ki vodi do druge, vse do davkov, osebne izkaznice, čipov in policije. Ne rečem, da je vse slabo. Samo pravim, da včasih ni prirodno, ko človek ne more umreti. Tako potem tava naokoli, se pretvarja, da je pozabil osebne dokumente in se večinoma drži zase.

Ko se je študent spustil v vodnjak in mahal s svetlobo telefona po stenah, sem bil že notri. Nobenih magičnih veščin, le obilno poznavanje skrivnih poti, to je vse. Spraševal sem se že, ali je v redu, da naredim kaj takega, vendar nisem mogel samo sedeti in razmišljati, če je šlo med porodom kaj narobe. Zakaj pa ne, če je na vidiku zabava? Težko lahko okrivim tisto malo piva, ki sem ga spil, navsezadnje sem prestar, da ne bi vedel, kako se obnašati.

Prekrit s pajčevino in rdečo barvo, ki sva jo z Jožefom hranila v prehodu za vsak slučaj –enkrat sva se že otresla neke skupine lovcev na duhove – sem skočil na študenta od zadaj in glasno zaklical:

»Kje je moje kraljestvo? Kdo si ti?«

Mladenič je zakričal, odvrnil mobilni telefon in mrzlično praskal po stenah ter klical prijatelje, naj pridejo ponj. Njegovim krikom je sledil odmev mojega smeha. Lahko si predstavljam, kako je moralo zveneti tistim tam zgoraj.

*

Ko so odšli, sem že bil stuširan in preoblečen. Vrnil sem v vodnjaku izgubljeni mobilni telefon, čeprav sem se ukvarjal z mislijo, da bi mu tam dol uredil mini pogreb. Ampak to je bila tako nezrelo neumna ideja, da sem jo avtomatsko pripisal pivu.

»Fantje,« sem potolažil nesojenega lovca na duhove in prijateljsko potrepljal po popisanem kamnu, »srečno. Vse legende niso resnične.«

Nekatere legende so še hujše, a kakšen smisel bi bil v tem, da bi jih vedeli? Resnica je za ljudi pretežko breme. Vsem naredimo najboljše, če oprostimo in pozabimo! Če bi ljudje vedeli za početje grofov, jim ne bi nikoli padlo na pamet govoriti o kamnu, ki naj bi jih pripeljal nazaj na oblast. Na mojo srečo radi pretiravajo, sicer bi lahko kdo kamniti novčič okoli mojega vratu povezal s kakšno lokalno legendo. Jožef in Veronika sta seveda želela vedeti. Razglasil sem ga za družinsko dediščino. Njej sem skoraj povedal resnico.

Na hitro sem pomahal avtobusu, potem pa še malo stal na dovozu, saj sem videl približevanje Jožefovega avta. Čakal sem ga.

Izstopil je, zatem sva se pozdravila, napotil se je proti gradu, jaz pa za njim. Vide ti je bil nekoliko omamljen in nisem bil prepričan, če ga lahko takoj zasujem z vprašanji.

»So bili to turisti?« me je vprašal.

»Seveda,« sem odgovoril, nato pa sem mu povedal, kako sem prestrašil tipa v vodnjaku. Meni se ni zdelo smešno, kar sem mu povedal, in tudi on se ni smejal.

V pisarni mi je ponudil sedež. Vprašal me je, kaj bom pil.

»Daj, stari, povej, kaj se je zgodilo in pusti pijačo!« Edino, česar se nisem naučil, je potrpežljivost – nimam je. »Sta Veronika in otrok v redu?«

»V redu je, v redu je. Vse je v redu,« je odmahnil z roko.

»Ja. Ne zdiš se mi vesel,« sem dejal oprezno. Zanimalo me je, kdaj naj začnem bežati. Vendar sem se odločil, da je bolj častno soočiti se s posledicami.

»Rekla mi je, da ni moj,« je zavzdihnil Jožef. »O tem sem razmišljal na poti sem. In me ne moti, veš. Se spomniš, ko sva se skregala in si naju pobotal?«

Nejasno sem prikimal.

»Rekel sem ji, da ne bova imela otrok. Pa ne zato, ker si tega ne bi želel, ampak zato, ker ne bi mogel ... In kasneje je rekla, da je to ne moti. Kako bi me torej lahko motilo, da želi biti mama?«

Vljudno sem skrival, da bi si želel zdaj biti kjer koli, razen tukaj. Jožef me ni gledal, med dlanema je debatiral z mizo.

»Mislim ... Takoj ko mi je povedala, da je noseča, sem vedel, da otrok ni moj. Nocoj pa je to tudi priznala. Tako da ... ne vem, na čem smo zdaj.«

'In kako naj vem?' sem želel zavpiti.

»Se imata rada?« sem tiho vprašal.

»Ne sprašuješ, kdo je oče?« Gledal me je z nepričakovano vsevednim pogledom.

»Je pomembno?«

Gledal me je brez besed, vztrajno in prodorno. Nisem se obrnil stran, niti nisem vedel, kaj naj rečem, kako naj se opravičim.

»Če je, boš izvedel,« je končno rekel in odšel.

V sobi je postalo zadušljivo, kovanec na mojih prsih pa hladen. Vzel sem ga iz majice, snel čez vrat in držal v dlani. Stisnil sem pest. Pod prsti je ostal prah.

* * * * *

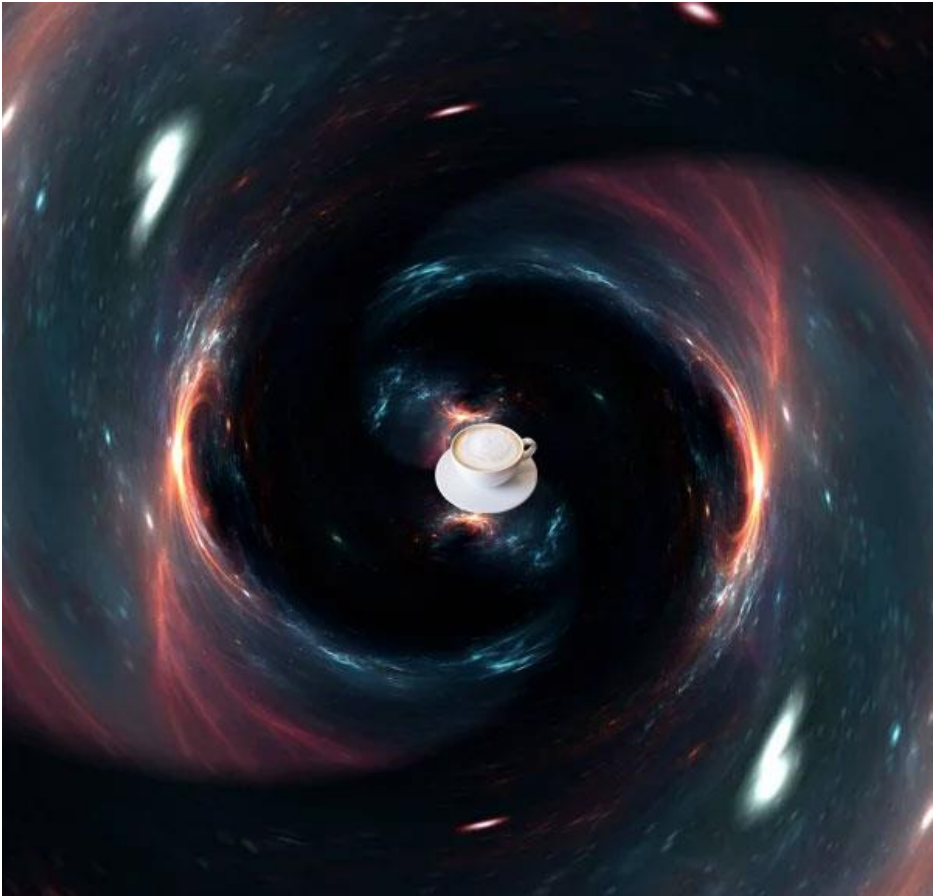

Marko Vujović (Črna gora)

NAMIG

Preslišan namig neugasljivo vdira v nos,
ne bomo naleteli na nevidne?
Nikoli / nekoč?
Prikriti kot ninje,
prebivalci nebeških neznank
naučili se bodo najboljšega načina navajenosti.
Napadli nas bodo? Nam bodo ponudili napitek novega začetka?
Napoveduje naš znanstveni napredek naš propad?

* * *

UROBOROS

Osamljena v popku vesolja
 Sledi Utopijancem
 Zastonj?
 Osamljeni Uliks upravlja UFO
 Utrujen ulomek ugrizne umbro
 Uspavane Uroborose
 Zastonj?

* * *

USTVARJALNA MOČ

Ustvarjalna moč z drobnim semenom gotovo ustvari,
 poleg sublunarnih prebivalcev,
 vesoljske sosede ...

* * *

SAMI SREDIŠČE VESOLJA

Sideralni svetilnik pot sporoča
 staroselcem Sončnega sistema
 ozvezdja tuja skrivajo podobne?
 SETI sekta posluša, snema z vseh strani sveta,
 sonde potepajo se zunaj,
 sateliti, sonarji, senzorji stalno pošiljajo signale ...
 Sami smo sredi Vesolja?!

* * *

PREOKUPACIJA Z ZVEZDAMI

Zvezdni dogodki so vzbudili radovednost znanstvenikov.
 S preokupacijo z zvezdami so pozabili na Zemljo ...

* * *

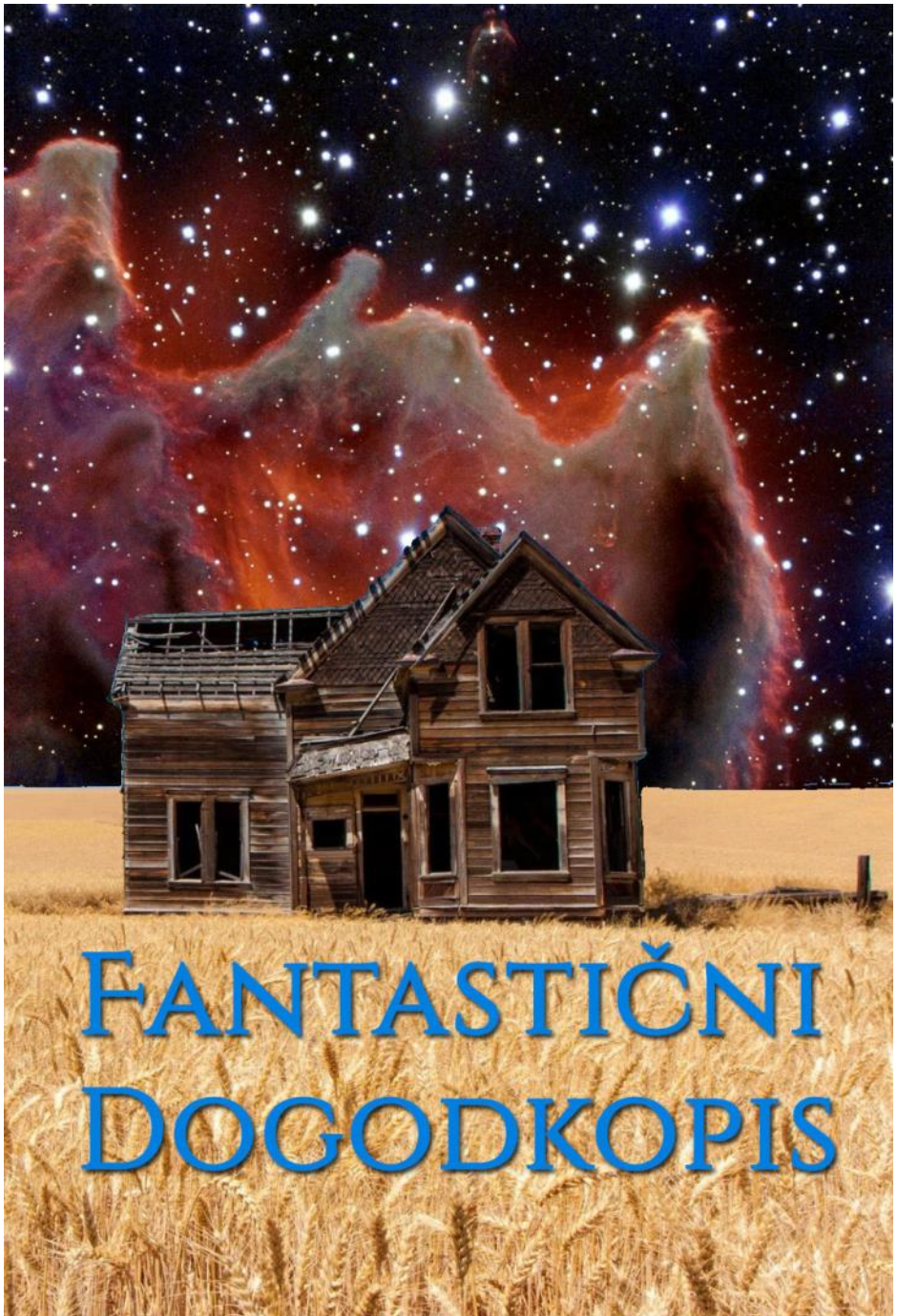
FANFEST 9

ZELENO CELJE

PUSTITE SE PRESENETITI!

17 - 19. oktober 2025

V Celju in ?

FANTASTIČNI DOGODKOPIS

Bojan Ekselenski:

Fanfest 8

Matej Krajnc

Najprej uvod za vse, ki še niste slišali za Fanfest.

Fanfest je kratko ime za slovenski festival fantazijske književnosti. Pravzaprav gre za mednarodni festival, saj so v vseh izvedbah sodelovali tudi gostje iz držav bližnje regije. Festival je književni dogodek in ne klasična konvencija tipa bližnji **Sferakon** (ta bo letos doživel že 47. ponovitev) ali **Na meji nevidnega**, ki je bolj ali manj cosplay praznik, torej neke vrste slovenski Comic-con festival z živahnimi prodajnimi in promocijskimi stojnicami s programom, ki sodi na takšne vrste festivala. Letos bo to dvodnevni dogodek na zadnji majski vikend. NMN se bo torej zataknil tudi ob znameniti svetovni praznik – Dan brisače.

Skratka Fanfest je srečanje književnic in književnikov, ki ustvarjajo tudi fantazijsko književnost. Program je podrejen naravi pisateljskega srečanja, zato ni stojnic, cosplay zabave in podobnega.

To smo torej razčistili, da ne boste pričakovali slik plesalk in plesalcev ter likov iz fantazijskih franšiz!

Festival fantazijske književnosti je eden od mednarodnih književnih festivalov v regiji. Že ime pove, da gre za široko področje fantazijske književnosti. Festival je, znova poudarjam, prvenstveno namenjen srečanju književnic in književnikov iz regije, izmenjavi izkušenj in sodelovanju pri projektih v regiji.

Tudi na Fanfestu 8 so se festivala udeležili gostje iz Srbije in Hrvaške. Glavni gost je bil ugledni srbski književnik prof. dr. Zoran Živković.

Festival je bil še zadnjič v svoji dosednji obliki, sestavljen iz treh enakovrednih delov:

- 🌐 Predstavitve moderne slovenske fantastike z izdajami zadnjega leta in predstavitev projektov v bližnji regiji.
- 🌐 Osrednja prireditev s prof. Živkovićem
- 🌐 Delavnica.

Pomenek pred začetkom programa v Antiki

Krunoslav Mikulan

Mirko Karas

Uvodni del festivala je, že tradicionalno, gostila butična Knjigarna in antikvariat Antika. V izjemnem knjižnem ambientu sta dve uri predstavitev (pre)hitro minili.

Po kratkem uvodnem pozdravu je organizator festivala Bojan Ekselenski (Celjsko literarno društvo) na kratko predstavil obe letošnji izdaji revije Supernova. Jesenska številka je malce obsežnejša zaradi literarnih del fanfestovega mednarodnega literarnega razpisa. Posebej razveseljivo je, da je skupna letošnja bera precej obsežnejša od lanske, še posebej razveseljive so predstavitve avtoric in avtorjev, ki se prvič pojavijo v reviji.

Pri predstavitvi domače fantazijske produkcije je potarnal glede založb, ki uređništva Supernova, edine revije za fantastiko v Sloveniji, ne obveščajo o svežih knjižnih izdajah. Na kratko so bili predstavljeni trilogija **Animus** Jana Bilodjeriča, **Ilonika** Domna Mezga (predstavitve Ilonike je bila v Knjižnici Medvode, 23. 10. ob 19:30, o tem v pričujoči številki), **Skrivnost srži** Jakoba Konde in obe novosti Bojana Ekselenskega. V zadnjem mesecu je s finančno podporo Mestne občine Celje izdal priročnik **Proza za vse generacije** in prevod **Bele sobe**, izvrstnega romana prof. Živkovića.

Gostje iz Hrvaške in Srbije so predstavili dogajanje na področju fantazijske književnosti v svojih državah.

Mirko Karas iz Društva Sfera (društvo neprekinjeno deluje od leta 1976 in je tesno vpeto v mednarodno dogajanje), ki organizira Sferakon, najpomembnejšo konvencijo fantazije v regiji. Konvencija je enakomeren zbir promocij umetnosti, pove-

Tihomir Jovanović

Bojan Ekselenski

zanih s fantazijo, fantazijsko književnost (promocije knjig domačih in tujih avtorjev, med njimi tudi slovenskih po zaslugi sodelovanja Celjskega literarnega društva) in cosplaya. Na konvenciji se kot gostje pojavijo znani ljudje iz sveta filma, risoromana (po domače stripa) in književnosti. Sferakon postaja, navkljub dejstvu, da organizator ne cilja na množičnost za vsako ceno, v letih po koroni prevelik za dosedanje prostore v FERi Zagreb in organizator razmišlja o selitvi na drugo lokacijo. Sferakon vedno prinese tudi literarni natečaj, ki je eden najpomembnejših v regiji.

Poleg Sferakona je na Hrvaškem še več drugih različnih konvencij. Zgolj srečanju avtorjev je bil v letu 2024 namenjen tudi Festival fantazijske književnosti Pazin, ki je najstarejši tovrstni festival na Hrvaškem in širše. Na festivalu izide tudi festivalska tematska zbirka, ki ni odprtega tipa, temveč prispevajo samo vabljeni avtorji oz. avtorice. Letnik 2024 je bil posvečen tragično preminulemu Davorju Šišoviću, ki je tako ali drugače poganjal znaten del istrske fantazijske scene.

Na Fanfestu je običaj, da se prvič vabljeni gostje predstavijo. Tokrat se je predstavil Krunoslav Mikulan, ki je bil tudi prvič objavljen v Supernovi, zato njegov CV najdete v reviji (na spletu je brezplačno dostopen PDF revije).

Tihomir Jovanović - Tika je predstavil dogajanje v Srbiji. Posebnost Srbije je veliko konvencij, ki pa so večinoma namenjene domači javnosti. Zanimiva mednarodna projekta sta Regia Fantastica in Besan. Zaključek slednjega bo opravil Bojan Ekselenski v vlogi založnika.

Od leve proti desni: Prof. dr. Zoran Živković, Bojan Ekselenski, Matej Krajnc

Osrednja prireditev je bila v Celjski kulturnici. Glavni dogodek je bila predstavitev prevoda **Bele sobe**. Matej Krajnc se je pogovarjal z avtorjem Zoranom Živkovićem in prevajalcem Bojanom Ekselenskim.

Zoran Živković je poudaril, da vse osebe v romanu obstajajo (Zoran Živković, Ivana Đurić in Sanja Mrvaljević). Roman se začne kot kriminalka in se potem poda v čisto druge vode. Bojan Ekselenski, ki je knjigo tudi založil, je omenil, da je želel v prevodu ohraniti specifični duh izvirnika. Prevajanje je bilo zato precej obsežen projekt in pri tem je poudaril srečno okoliščino, da je bil avtor ves čas »pri roki«, predvsem glede razčiščevanja posameznih nejasnosti, ki so sestavni del prevajanja.

Za slovensko izdajo je izbral naslovnico uveljavljene japonske ilustratorke Youchan Ito, ki je ilustrirala ameriško izdajo pri Cadmus Press. Knjiga je v zbirki svetovnih prevodov posebna zaradi malce večjega formata, kjer sporočilo ilustracije še močneje stopi v ospredje.

K opremi knjigi, poleg Živkovićeve bibliografije in avtorske biografije, sodi tudi del članka o romanu, ki ga je za eminentni Washington Post spisal Michael Dirda, dvakratni dobitnik Pulitzerjeve nagrade.

Bojan je prebral prvo poglavje, da je občinstvo dobilo vtis o zapletu.

Zadnja točka programa je bila predstavitev fanfestovega literarnega razpisa. Prispevki so prišli iz štirih držav. Z avtorji se je pogovarjal Dominik Lenarčič, med drugim pomočnik urednika Supernove.

Domnik Lenarčič se pogovarja z Domnom Mohoričem (levo) in Maticem Smerdujem (desno)

Za naslednji fanfestov razpis je bila objavljena tema »Zeleno Celje«. To ne pomeni samo literatizacije zelenega prehoda, temveč tudi manj »rajske« scenarije, kot je posledica ekološke katastrofe.

V nedeljo dopoldne je bila v Celjski kulturnici delavnica »Logika literarnih svetov.« Bojan Ekselenski je podal osnovne smernice, zatem je Prof. Zoran Živković razložil tematiko z literarno teoretičnega stališča. V literarni stroki se s tem ukvarja tudi znanost v književnosti. Pomemben del gradnje sveta je njegova logika – svet mora biti konsistenten, čeprav ni nujen popolni verizem.

Razvila se je zanimiva debata o tem, kako pristopiti h gradnji literarnih svetov, ki so v fantazijski književnosti precej pomemben del gradnje pripovedi. Avtor fantazijske pripovedi je pri gradnji sveta pred precejšnjim izzivom, saj mu ni dan v roke že izdelan svet, kakršen je nas svet. Vedno je nujna notranja logika še tako eksotičnega domišljjskega sveta.

Za izvedbo festivala se moram zahvaliti Mestni občini Celje in Knjigarni in antikvariatu Antika.

Foto: Bojan Ekselenski, Domnik Lenarčič, Lenka Krajnc

Antika
knjigarna in antikvariat

MESTNA OBČINA CELJE

Dominik Lenarčič:

Domen Mezeg z Iloniko v Knjižnici Medvode

Kdor spremlja dogajanje na področju slovenske fantastijske književnosti, je verjetno že slišal za Domna Mezga, diplomiranega geografa in polonista, znanega po knjižni seriji **Ilonika: Saga o cesarju Feliksu**, v kateri mora Feliks izbirati med svobodo in voditeljsko vlogo v Evkliptskem cesarstvu. Tisti, ki avtorja in njegovih del še niso imeli priložnosti spoznati, so to lahko storili na literarni prireditvi v Knjižnici Medvode 23. oktobra 2024.

Pogovor z avtorjem, ki je potekal v bolj domačem, neformalnem vzdušju, je vodila Marjeta Žebovec, lektorica in pisateljica, ki je pregledala in uredila prvi dve knjigi v seriji. Ker je pogovor tekkel ravno o fantastijski književnosti, ni šlo brez opredelitve samega žanra in

njegove primerjave z znanstveno-fantastiko; kot je izpostavila Žebovčeva, znanstvena-fantastika (kot primer je navedla roman *Rože za Algernona* Daniela Keyesa) gradi svoje zgodbe in ideje na tem, kar je mogoče utemeljiti v realnosti, medtem ko je fantastika (npr. Pečjakov *Drejšček in trije marsovčki*) osvobojena vseh fizikalnih spon. Znanstvena-fantastika se praviloma odvija v nedoločljivi prihodnosti, medtem ko je pri fantaziji dogajalni čas bolj fleksibilen – Ilonika se tako odvija v nedoločljivi preteklosti po biblijskem vesoljnem potopu. Ljudje pa ne glede na žanr ostajajo enaki.

Ker se je pogovor osredotočal na slovensko književnosti, žal ni šlo niti brez upravičenega godrnjanja nad (pre)majhno prodajo in branostjo slovenskih knjig ter poraznim stanjem slovenščine v medijih. Moderatorica je k sreči ugotovila, da Mezgova serija ne sledi »aktualnim jezikovnim trendom«. Pohvalila je slog in živ fantastijski jezik besedila ter slikovitost v knjigah zgrajenega sveta. Malo manj je bila navdušena nad pomanjkanjem vidnejših ženskih likov. Mezeg je priznal, da tudi v tem primeru ni sledil aktualnim trendom izpolnjevanja spolnih kvot – za moškega protagonista se je odločil zaradi navdiha in lažjega poistovetenja s samim likom. Omenil je, da načrtuje novo sago o pancesarjih, v kateri bi v enem ali več delih nastopala junakinja –

prerokinja. Obiskovalci smo ga pri tem opomnili, da naj se izogne pastem, v katere sta padla že George R. R. Martin ter Patrick Rothfuss, in da najprej konča osrednjo sago, preden se loti novih projektov. Avtor in moderatorka sta še na glas prebrala nekaj odlomkov iz knjig.

* * *

Po končanem literarnem večeru sem izkoristil priložnost, da z Domnom opravi-
m kratek pogovor na temo njegovih knjig in fantastijske književnosti nasploh.

* * *

Kot prvo me zanima: zakaj ravno fantastika? Zakaj si si izbral ta žanr in ne katerega drugega?

Zato ker ravno fantastika omogoča neomejeno ustvarjanje. Fantazijska književnost je zame kot nekakšen laboratorij brez fizikalnih in kemičnih zakonov, če ga omejiš z realnimi situacijami, so možnosti za ustvarjanje s tem manjše. Pri fantazijski književnosti se počutim bolj svobodnega in kreativnega, ne posnemam samo resničnosti. Zdi se mi, da v slovenskem prostoru manjka dojemanje fantazijske književnosti kot nečesa, kar omogoča več možnosti za ustvarjanje. Ta književnost je pri nas podcenjena, za marsikoga drugorazredna, sprejemljiva samo za mlade pisce. Zdi se mi

zgrešeno, da bi umetnikom predpisovali fotorealizem, saj jih je, če pogledamo v zgodovino, ravno razvoj fotografije prisilil, da so naredili preskok v abstraktnost.

Slovenski bralci so veliko bolj navdušeni nad fantazijskimi deli tujih avtorjev v angleščini kot pa nad deli slovenskih avtorjev v slovenščini. Kje ti vidiš vzrok za to?

Poleg tega, da je fantazijska književnost v Sloveniji nasploh podcenjena, je vzrok ta, da je anglo-saksonski fantazijski svet mnogo večji (več je del in piscev), prisoten pa je tudi kompleks, češ, tisto, kar je tuje, je bolje, še posebej pri mladih. Mladi so zaradi pop kulture bolj povezani z angleščino (kar se meni zdi škoda, a za zanemarjenost slovenščine smo si delno krivi sami) in zato bolj dovzetni za trende iz anglo-saksonskega sveta. Ta svet je tudi boljše gojišče za fantazijsko književnost – manj je predsodkov do nje.

Pa tudi večje jezikovno okolje je.

Ja. Se mi pa zdi, da se pri nas od obdobja epidemije naprej dogajajo premiki k večjemu sprejemanju fantastike. Mlajše generacije so bolj dovzetne za tako književnost.

Kaj bi po tvojem lahko naredili za povečanje vidnosti slovenske fantazije?

Nekaj počnemo že sami posamezniki. Za nekatere projekte, ki danes zgledajo minorni, se bo morda kasneje izkazalo, da so imeli velik vpliv. Delati bi morali na tem, da razbijamo družbene predsodke nad fantazijo. Menim, da potrebujemo fantazijsko književnost, ki bo bolj privlačna za mlade bralce. Starejši so glede predsodkov že »polna skleda«, pri mladih pa še obstaja možnost, da bi jim približali ta žanr. Nekatere predsodke bi lahko v medijih raztopili z raznimi dogodki in objavami. Starejše avtorje, ki vidijo potencial v fantastiki, pa bi se lahko spodbujalo, da pišejo fantazijsko književnost, atraktivno za mlade. S tem bi potem odprli prostor še mlajšim avtorjem. Verjamem, da je fantazijska književnost lahko kakovostna – eden od predsodkov je ravno ta, da je fantazijska književnost manj kakovostna, jezikovno manjvredna. Temu sem se sam skušal izogniti pri Iloniki z jezikovnim bogastvom.

Julija Lukovnjak s svojimi deli recimo že prispeva k odpiranju tega prostora.

Tako je. Z njenimi deli se sicer še nisem seznanil, vidim pa v njih dober znak, da uveljavljene slovenske založbe prepoznavajo mlade avtorje fantazije. Pred dvajsetimi leti bi bilo to nepojmljivo. Mislim, da je k premiku prispevala še popularizacija fantazije preko vidnejših (filmskih/televizijskih) franšiz kot so Hobit, Igra prestolov ali Harry Potter. Za to je kriva ravno široko razširjena anglo-saksonska kultura.

Kaj tvoje knjige dela atraktivne? Poskusi me na kratko prepričati v branje tvojih knjig.

Prvi del je atraktiven zaradi jezikovnega bogastva ter razvitosti fantazijskega sveta in njegovih elementov, v drugem delu je še napeto dogajanje. Največ bodo od njih dobili potrpežljivi bralci, saj jim bo potrpežljivost omogočila, da jih fantazijski svet prevzame (to velja predvsem za prvi del v seriji).

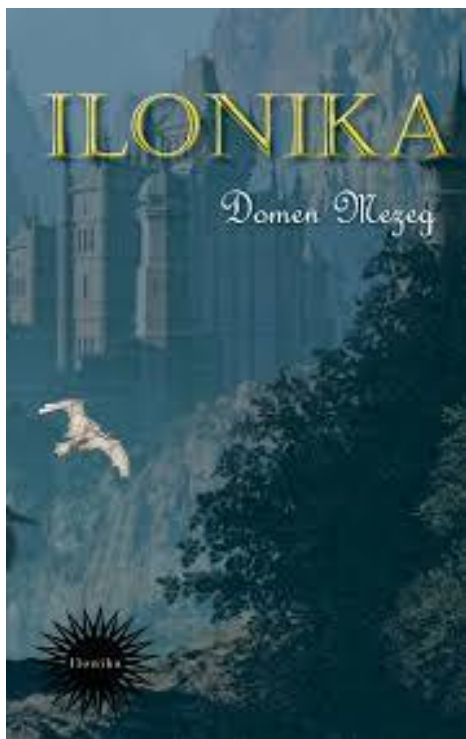
In prisotnost motivov slovanske mitologije?

Morda tudi ta domača nota. Izogibal sem se elementom skandinavske mitologije (trolli, rune) in raje vnašal pošasti iz praslovanske mitologije. Nekatere njihove lastnosti so malce spremenjene, tako da zaživijo po svoje in niso 100-odstotna kopija svojih »originalov«. Pojavljajo se bolj v drugem delu, na platnici tega dela se recimo pojavi malce modernizirana podoba »More«, praslovanskega nočnega demona. Za praevkliptski jezik sem medtem dobil navdih pri stari cerkveni slovanščini, tudi nekatera imena so premetanke slovanskih imen in besed.

Domen Mezeg, hvala ti za pogovor.

* * *

Med pogovorom mi je Domen zaupal še, da se je v času po izdaji drugega dela v seriji poglobil v slovensko fantazijsko književnost iz 19. stoletja. Njegov prispevek na to temo boste lahko prebrali v naslednji številki Supernove in nadejate si lahko tudi posebnega literarnega dogodka.

Bojan Ekselenski:

Festival fantazijske književnosti Pazin 2024

Festival je potekal 16. 11. in je bil posvečen gonilni sili festivalskega dogajanja, tragično preminulemu Davorju Šišoviću – Šiški. Izšla je zbirka zgodbe Priče o Davorju Šišoviću. Na natečaj je prišlo več kot 50 zgodb, v zbirko pa je bilo izbranih 18, med njimi tudi zgodba **Spominek iz Pazina** (Suvenir iz Pazina) od Bojana Ekselenskega.

Polaganju sveč na Davorjev prerani grob je sledila predstavitev zbirke, ki je tudi bila izredno čustvena, saj je šlo za neke vrste literarno poslavljanje od izjemnega človeka, ki je izjemno veliko prinesel razvoju fantazijske književnosti. Tudi celjski Fanfest se navdihuje pri organizaciji FFK Pazin, kot jo je pred več kot 20 leti zastavil Davor.

Festivala sta se poleg Bojana Ekselenskega udeležila še Andrej Ivanuša in Dominik Lenarčič.

Foto:
Dominik Lenarčič

Bojan Ekselenski: Istrakon 2025

Celjsko literarno društvo na istrski konvenciji Istrakon 2025

Nekaj drobiža o konvenciji

Celjsko literarno društvo je kot edino društvo iz Slovenije sodelovalo na Istrakonu 2025, eni večjih konvencij fantastike in znanstvene fantastike na Hrvaškem. Konvencija je letos praznovala 25. obletnico, saj je bila prvič organizirana leta 2000, torej je leto starejša od Celjskega literarnega društva.

Prizorišče Istrakona

Tudi tokratna izdaja konvencije je bila v svojem književnem delu mednarodna, saj so kos dogajanja predstavljali avtorice in avtorji iz držav regije (Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Srbija in Slovenija).

Slovensko ekipo so sestavljali Andrej Ivanuša, Bojan Ekselenski in Dominik Lenarčič. Andrej in Bojan kot avtorja, uvrščena v knjižno zbirko, in udeleženca panela o ExYu fantastiki, a Dominik v vlogi pomočnika urednika Supernove. Zanj je zelo pomembno, da dogajanje v bližnji regiji in tamkajšnje avtorice in avtorje spozna v prvi osebi edine.

Poleg običajnosti, ki so del takšnih dogodkov za ljubiteljsko sceno, je pomemben del konvencije tudi že prej omenjeni književni del. V čast visoke obletnice konvencije je izšla tematska zbirka **Istrakonski vremeplov** z deli izbranih avtorjev iz držav območja nekdanje Jugoslavije, a o tem kasneje.

Književni program: Panel o ExYu ZF&F sceni

Književni program se je začel v soboto, 5. 4., ob 14:30.

Panel o znanstveni fantastiki in fantastiki na območju nekdanje Jugoslavije je začrtal na kratko zgodovino razvoja ZF&F scene na območju držav nekdanje Jugoslavije in njeno trenutno stanje. Barve Slovenije sta zastopala Andrej Ivanuša in Bojan

Ekselenski. Med drugimi so sodelovali še prof. dr. Zoran Živković (v 70-tih in 80-tih letih pomemben literarni teoretik fantazijske književnosti, danes je svetovno znan in uveljavljen avtor s 24 proznimi deli), Hrvoje Prčić (prvi urednik legendarne literarne revije Sirius, ki je edina 2x dobila evropsko nagrado za najboljši ZF magazin), Adnadin Jašarević (BiH), ugledni srbski književnik Goran Skrobonja iz Srbije in še nekateri drugi.

Zagreb je bil v 70-tih letih središče organizirane ljubiteljske scene ZF&F na območju nekdanje Jugoslavije. Tam je nastala Sfera, prvo ljubiteljsko društvo v nekdanji državi, ki je kmalu organiziralo prvo konvencijo po vzoru sorodnih dogodkov na Zahodu. Po nekaj izvedbah je to postal Sferakon, ki ima s svojimi predhodniki s sredine 70-tih let (se kdo spomni sejmov ZF in potem YUkona, prednika Sferakona?) že blizu 50 ponovitev in sodi med najpomembnejše evropske konvencije. Kmalu so se tudi v Srbiji in Sloveniji pojavila ljubiteljska društva (tudi Celje ga je imelo) in izšlo je nekaj slovenskih fanzinov, kot je Nova, ki je imela malce širši odmev.

Slovenska scena z avtorji je bila že od začetka vpeta v širše regionalno dogajanje. Eden prvih dobitnikov nagrade Sfera je bil slovenski pisatelj Miha Remec, ki je (na grozo slovenskih akterjev v »resni« literaturi?) pisal fantastiko predvsem za odrasle in je s tem vztrajal do konca. Njegovo zadnje delo, Ptujška trilogija, spisano v sodelovanju z Aleksandro Jelušič, je branja vredno delo za odrasle in razgledane, kar so izpostavili tudi nekateri gostje panela. Poleg Mihe Remca smo imeli še urednika Žigo Leskovska, esejista Draga Bajta in takrat še avtorja, kasneje založnika, Bojana Meserka. Ne moremo niti mimo dr. Vida Pečjaka, ki je sicer v fantazijske vode zajadral z otroško pripovedko, kulturnim delom Drejček in trije marsovčki. Kasneje je pisal nekaj čisto resnih fantazijskih povesti. Njegova zadnja dela sodijo v zvrst ekološke fantastike. Pisalo je še nekaj različnih avtorjev, o čemer bo treba nekega dne spisati čisto resni fantazijski časoplov.

Na začetku 80-tih let je Slovenija (Cankarjev dom) gostila Eurocon (evropsko konvencijo ZF&F v okviru evropske zveze European Science Fiction Society - ESFS). Na tem festivalu je nagrado ESFS za najboljši evropski esej dobil Drago Bajt. Slovenija je takrat imela kakovostne avtorje, ki so bili vpeti v takratno dogajanje v skupni državi.

Na začetku 90-tih let pa je v Sloveniji vse skupaj ugasnilo, avtorje fantastike je slovensko založništvo marginaliziralo in v zavesti slovenske literarne stroke je ZF&F skoraj popolnoma izpadel iz resnih literarno teoretičnih obravnav. Prišlo je tako daleč, da se je pisanje fantastike v slovenščini zdelo nekaj nenavadnega, na meji nerazumljivega čudaštva. Bojan Ekselenski, ki je začel aktivneje delovati v času največjega dna slovenske fantastike v letih po 2007, si je okoli tega zapomnil kar nekaj ikoničnih prigod.

V tej Temni dobi slovenske fantastike, ko so se resne založbe izogibale resnejše

slovenske fantastike kot bi bila kužna, je edino **Založniški atelje Blodnjak** (Bojan Meserko) skrbel za založništvo fantazijske književnosti, ki ni ciljala zgolj na otroke in osnovnošolsko mladino, kar je bil domet takratnih večjih slovenskih založb.

Tako smo prišli do današnjega časa. Celjsko literarno društvo je verjetno edino slovensko društvo, ki je vpeto v mednarodno dogajanje na področju fantazijske književnosti v regiji in cilja tudi širše. Člani društva gostujejo na vseh pomembnejših konvencijah in promovirajo slovenske napore zadnjih let. Bojan Ekselenski je poudaril književni festival Fanfest in revijo Supernova. Oboje je v bližnji regiji bolj prepoznavno kot v Sloveniji. Žal. Mnogi so zasebno poudarili, da je Fanfest tudi širše eden najboljše organiziranih in izvedenih tovrstnih dogodkov.

Književni program: prof. dr. Zoran Živković in Enciklopedija znanstvene fantastike

Prof. dr. Zoran Živković in Mirko Grdinić

Prof. dr. Zoran Živković je v časih, ko se je strokovno ukvarjal z znanstveno fantastiko (do konca 80-tih let), pripravil tudi v svetovnem merilu eno najpomembnejših teoretičnih del o znanstveni fantastiki - Enciklopedijo znanstvene fantastike. Z enciklopedijo je povezana znana dokumentarna serija Zvezdani ekran (Zvezdni ekran), ki je izšel tudi v knjižni obliki. Profesor je poudaril, da je znanstvena fantastika idejno v zatonu iz preprostega razloga – mi živimo v svetu ZF. Vse, kar danes izhaja pod značko znanstvene fantastike, so večinoma nove izvedbe že obstoječih idej ali pa gre za mešanico podžanrov. Seveda še vedno izhajajo kakovostna znanstvenofantastična

dela, a večinoma ne prinašajo prelomnih idejnih prebojev.

Poudaril je, da sam ni napisal niti enega znanstvenofantastičnega proznega besedila. Svoje prvo prozno delo, **Četrti krug (Četrti krog)** je napisal leta 1993 in nikakor ne sodi med znanstveno fantastiko, saj nima elementov znanstvene fantastike.

V nadaljevanju je predstavil sodobno fantastiko kar na primeru svoje zadnje knjige – **Četiri smrti i jedno vaskrsenje Fjodora Mihajloviča (Štiri smrti in eno vstajenje Fjodorja Mihajloviča)** iz leta 2023. Knjiga bo letos izšla v samozaložbi Bojana Ekselenski (prevajalec je Matej Krajnc, spremno besedo bo spisal Bojan Ekselenski).

Književni program: Zbirka Istrakonski vremeplov

V predstavitvi že prej omenjene istrakonske zbirke zgodb Istarski vremeplov je urednik zbirke, Mirko Grdinić, predstavil vsako zgodbo posebej in dal besedo prisotnim avtoricam in avtorjem. Tudi Andrej Ivanuša in Bojan Ekselenski sta na kratko predstavila vsak svojo idejno zasnovo in prebrala kratek odlomek.

Rdeča nit zgodb je, kar že naslov prikaže, časovno potovanje v takšni ali drugačni obliki.

Andrej je predstavil zgodbo **Kava za 1 euro**, a Bojan zgodbo **Terorist**. Za razliko od preostalih avtorjev z območja srbskega in hrvaškega jezika sta morala slovenska avtorja poskrbeti za prevod v hrvaščino in po zagotavljanju urednika, jima je to v veliki meri uspelo.

Bojan Ekselenski in Mirko Grdinić

Književni program: Predstavitve slovenske fantastike s Supernovo, Fanfestom in Besan 5 zbirko

V posebni predstavitvi svežih dejavnosti na slovenski ZF&F sceni sta Bojan Ekselenski in Andrej Ivanuša predstavila kar nekaj stvari, edinstvenih na slovenski sceni.

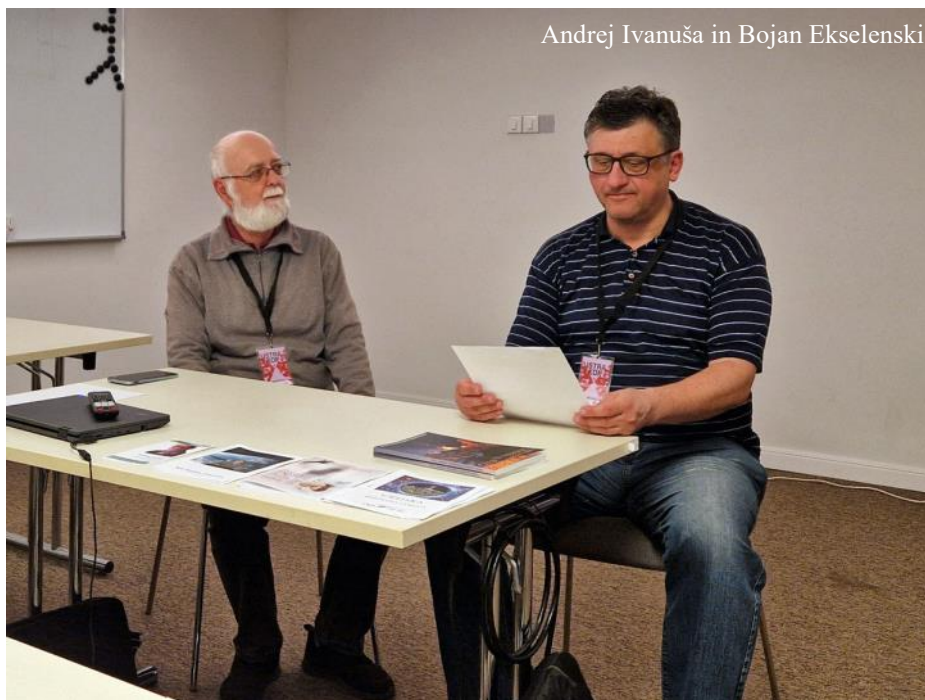
Fanfest je edini slovenski **festival fantazijske književnosti** v Sloveniji in se navkljub sorazmerno skromnim sredstvom odvija vsako leto v Celju. Festival ni ljubiteljska manifestacija, temveč dogodek, namenjen predvsem književnikom, ki ustvarjajo fantastiko v vsej njeni idejni širini. Fanfestovi razpisi so vedno tako ali drugače povezani s Celjem. Razlog je silno preprost. Edini javni vir finančnih sredstev za izvedbo festivala je Mestna občina Celje in prav je, da promoviramo svoj domicil.

V letu 2024 je izšla fanfestova zbirka, veličastni zbir dosedanjih fanfestovih razpisov – **Celje v veselju**.

Revija Supernova, ki jo izdaja Celjsko literarno društvo od leta 2016, je edina resna revija za fantastiko.

Na kratko sta opisala, kaj se trenutno na področju ZF&F dogaja v Sloveniji.

Bojan Ekselenski je predstavil še regionalno zbirko horor zgodb **Besan 5**. V zbirki sodelujejo mnogi uveljavljeni in tudi sveži avtorji oz. avtorice iz regije in širše.

Andrej Ivanuša in Bojan Ekselenski

Zbirka je peta v vrsti, predhodne štiri je izdala založba Slovensko slovo iz Srbije, a zadnja je tik pred izidom kot samozaložniška izdaja Bojana Ekselenski, ki se v njej udejnjava tudi v vlogi enega od avtorjev. Še na tem mestu bi se rad zahvalil Snežani Kanački, idejni avtorici projekta Besan.

Razdeljenega je bilo precej promo materiala o društvu, Fanfestu in Supernovi.

Zaključna dirka

Udeležba na regionalnih dogodkih je dobrodošla zaradi utrjevanja vezi s sceno v bližnji regiji. Zlasti Hrvaška je tudi širše z raznovrstnostjo in povezanostjo različnih društev in posameznikov ena najmočnejših držav, kar se tiče organizirane scene ZF&F. Samo v bližini slovenske meje, torej največ dve uri vožnje iz osrednje Slovenije se odvijajo kar štiri splošne konvencije – aprilski Istrakon, majski Sferakon, avgustovski Liburnicon in oktobrski Rikon.

Vsaka od konvencij ima določene poudarke, zato na nobeni ni enako kot na preostalih. Vsaka od teh konvencij ima najmanj 15 let tradicije, kar priča o odlični organiziranosti scene.

Kaj pa Slovenija?

Poleg dejavnosti Celjskega literarnega društva obstajajo še Na meji nevidnega, slovenski Comic-con, občasno še Grossmannov festival stripa in fantastike (leta 2024 ga ni bilo), tu in tam prileti še kakšen enkratni dogodek. Slovenija še vedno nima konvencije, kakršni sta Sferakon ali Istrakon. Takšnih prireditev ne more organizirati avtorsko društvo, kot je Celjsko literarno društvo, temveč ljubiteljsko društvo, takšnega pa pri nas nimamo.

Foto: Bojan Ekselenski, Dominik Lenarčič, Andrej Ivanuša

Ste izdali knjigo, ki spada v žanr znanstvene fantastike ali fantazije? 🧚🏻‍♂️📖✍️

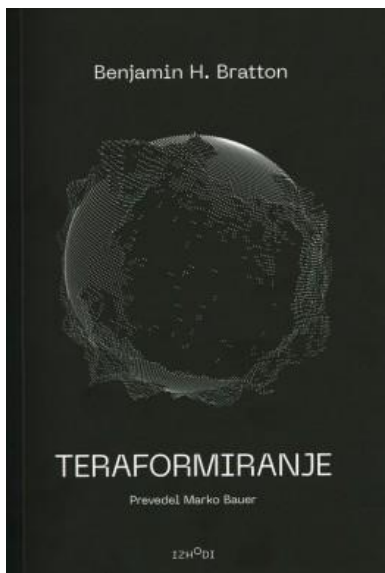
Pišite nam in pomagali vam bomo povečati njen doseg! ✍️📖

Glavni urednik:
bojan.ekslenki@gmail.com
Pomočnik urednika:
dominik.lenaric@gmail.com

Žiga Kastelic: Dežela dinozavrov: Reševalna misija

Založba: samozal. Žiga Kastelic
 Ilustrator: Luka Kuhar
 Spremna beseda: Matija Križnar, Prirodoslovni muzej Slovenije
 Zbirka: Dežela dinozavrov
 Leto izida: 2024
 Število strani: 159 str.
 ISBN: 978-961-07-2125-3
 Cena: 30 EUR
 Opis s spletne strani:
 Reševalna misija. Enota vojakov. Mesto, polno dinozavrov. Jim bo uspelo? Napeta pustolovska zgodba je del zbirke Dežela dinozavrov, ki bitja prazgodovine vrača na vladarski prestol. Kakšna je videti Slovenija, preplavljena z dinozavri? Za ljubitelje dinozavrov in tiste, ki bodo to še postali.
 Več na spletu: <https://dezeladinozavrov.si/>
 Naroči svoj izvod na:
dezeladinozavrov@gmail.com

Benjamin H. Bratton: Teraformiranje

Založba: Sophia
 Spremni pogovor z avtorjem: Marko Bauer
 Naslovnica: Jaka Neon
 Izvirni naslov: The Terraforming (Moskva: Strelka Press, 2019)
 Zbirka: 3. Izhodi
 184 strani, mehka vezava / 18 € / spletna cena 16,20€
 Format: 21 x 14
 Leto izida: 2020
 ISBN: 9789617003550
 Leto 2030 je začrtano kot rok, limita dvojnega kolapsa, podnebnega zaradi emisij ogljika in družbenega zaradi avtomatizacije in umetne inteligence, vendar knjiga nikakor ni apokaliptični zapis v nizu neplodnega razpravljanja o »koncu« ...
 Več na:
<https://zalozba-sophia.si/katalog/2020/teraformiranje>

Liu Cixin: Doba supernove

Izvirni naslov: Chaoxingxing jiyuan

超新星纪元

Prevod Andrej Stopar

Založba: Sophia

Zbirka: 3. Izhodi/

409 strani, mehka vezava / 27 €

Format: 21 x 14,5 cm

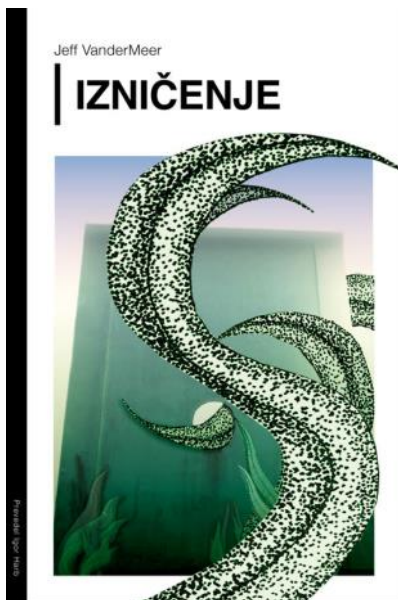
Leto izida: 2025

ISBN: 978-961-7227-05-5

Eksplodizija osem svetlobnih let oddaljene zvezde na Zemlji povzroči usodno okvaro človeških kromosomov, zaradi katere bodo v enem letu umrli vsi Zemljani, starejši od trinajstih let. Kako svet in otroke pripraviti na prehod v dobo supernove ter kaj se zgodi, ko do tedaj dominantni mehanizem ekonomije začne izpodrivati mehanizem igre, ki lahko pomeni tudi vojno?

Na spletu:

<https://zalozba-sophia.si/katalog/2024/doba-supernove>

Jeff VanderMeer: Izničenje (Južno okrožje, 1. del)

Založba: LUD Literatura

Naslov izvirnika: Anihilation

Prevajalec: Igor Harb

Spremna beseda: Ana Geršak

Zbirka: Piknik

Leto izida: 2024

Število strani: 232 str.

ISBN: 978-961-7165-64-7

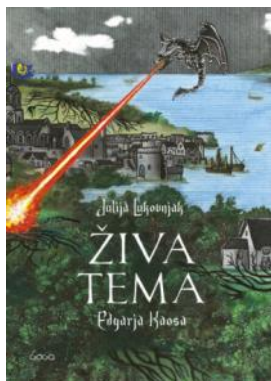
Cena: 23,00 EUR

Območje X je odrezano od sveta, v njem veljajo drugačna pravila in se dogajajo nepredstavljive stvari. Vanj se je podalo že precej odprav, a nobeni ni uspelo razvozlati skrivnosti njegovega obstoja. V Izničenju sledimo dvanajsti odpravi, ki jo sestavljajo psihologinja, ki odpravo vodi, antropologinja, geodetinja in biologinja, pripovedovalka romana. Njihova misija je raziskovanje znanega in neznanega, a se hitro zaplete – ne samo zaradi šokantnih najdb, temveč tudi zaradi skrivnosti, ki jih imajo druga pred drugo ...

Na spletu:

<https://www.ludliteratura.si/knjigarna/knjige/>

[iznicenje/](https://www.ludliteratura.si/knjigarna/knjige/)

Julija Lukovnjak: Živa tema Edgarja Kaosa

Založba: Goga

565 strani, mehka vezava / 27,90 €

Format: 165 x 235 mm

Leto izida: 2025

ISBN: 9789612775056

3. knjiga v seriji o Edgarju Kaosu

Živa tema Edgarja Kaosa je tretji del fantastične pustolovščine o človeškem fantu v svetu Inkrematere, ki se tokrat bori z neskončno temo. Bodo Floria, Kvint, Arabela in Edgar našli zvezde in premagali gosto črnino žalosti in obupa?

Spletna stran:

<https://www.goga.si/izdelek/ziva-tema-edgarja-kaosa/>

Skupina avtorjev: Celje v vesolju - Veličastna fanfestova zbirka

Založba: Celjsko literarno društvo, Bojan Ekselenski

140 strani, mehka vezava / 15 €

Format: 165 x 235 mm

Leto izida: 2024

ISBN: 978-961-6458-24-5

Sorodni književni festivali bližnje regije vsakokrat naberejo več kot dovolj kakovostnih literarnih izdelkov za samostojno knjižno izdajo. Naš slovenski festival je precej skromnejši, saj smo začeli dobesedno iz nule. Zaradi dolgoletnega mrtvila smo začeli praktično brez aktivne avtorske baze. Brez nje pa ni kvalitetne kvantitete. Za gradnjo kakovostnih avtoric in avtorjev so potrebna dolga leta aktivnega dela (založniškega in zlasti uredniškega).

Zbirka je sestavljena tako, da so vključeni vsi sodelujoči avtorji/-ice in so pokriti vsi dosedanji fanfestovi razpisi. Za začimbo je tudi košček fantastične poezije, takisto prispele na fanfestove razpise.

Na spletu:

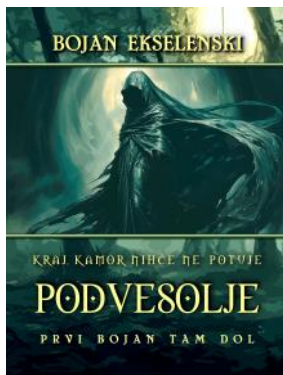
<http://cld.si> in

@ celjsko.literarno@outlook.com

@ bojan.ekselenski@gmail.com

Bojan Ekselenski: Podvesolje - Prvi Bojan tam dol

Založba: Bojan Ekselenski, samozaložba

Datum izida: **7. 8. 2025**

Format: 165 x 235 mm

Mehka vezava

Na kratko iz Uvoda v potopis:

Podvesolje je tam, kjer se konča veselje. Tam so se zaredili vsi strahovi in vse slabe odločitve se najprej povaljajo po tamkajšnjih peščenih plažah. Verjemite mi, upanju dostopa tja ne more zagotoviti niti masna podkupnina. Podvesolje ima izjemno mejno kontrolo. Tam se ne drenjajo migranti in ne upajte, da bi srečali politično korektnost. Zakaj?

Skupina avtorjev: Besan 5 Priče za besanu noč

Založba: Bojan Ekselenski, samozaložba

Datum izida: 11. 5. 2025

Jezik: jeziki nekdanje Jugoslavije

Format 165 x 235 mm / 15 €

Mehka vezava, 184 strani

ISBN 978-961-96783-3-6

Odlomek iz uvodnika založnika (ni prevedeno)

Kolekcija Besan, čiju peto iteracijo držite u rukama (šapama, kandžama, pipcima i sličnim opscenim udovima), ima zanimljivo i burnu istoriju. Počelo je nekoliko godina unazad, sa idejom da se pripremi kolekcija horora i sličnih priča. Ime „Besan“ dolazi od besana noć, odnosno noć ispunjena strašnim snovima. Možda ste se neko jutro probudili iz sna znojavi i uplašeni. Ipak, u pozadini ste osećali izvesno skriveno zadovoljstvo. To je to.

Splošni razpis za Supernovo

Revija izhaja dvakrat letno, spomladi in jeseni. Revija živi od prispevkov, zlasti zgodb in pesmi. Sprejemamo tudi eseje in recenzije knjig s področja spekulativne fikcije.

Sprejemamo samo prispevke v elektronski obliki. Samo tipkopisov ne moremo sprejeti in bodo zavrnjeni.

ZAVRNJENA BODO BESEDILA SLOVENSКИH AVTORIC/-JEV, KI SO NAPISANA V TUJEM JEZIKU.

Datumi:

- ⇒ **1. februar** za spomladansko številko (izide v času pomladnih konvencij)
- ⇒ **15. julij** za jesensko številko (izide pred Fanfestom)

Naslovi za pošiljanje

E-mail:

- ⇒ celjsko.literarno@outlook.com
- ⇒ bojan.ekselenski@gmail.com (urednik)

Uredništvo:

Celjsko literarno društvo
Gledališki trg 4
3000 Celje

Želimo si sledečega:

- ⇒ Kratka zgodba: do **7500 besed (45.000 znakov s presledki)**, za daljše zgodbe se bomo odločili glede na prostorske možnosti, po potrebi bomo avtorje prosili, da zgodbo skrajšajo na zahtevan obseg
- ⇒ Esej: do **7500 besed**,
- ⇒ Recenzija: do **3500 besed**,
- ⇒ Poezija: skupaj do **300 vrstic, pesem do 150 vrstic**.

Prva stran se ne šteje v obseg besedila, na njej **morajo biti sledeči podatki:**

- ⇒ Naslov dela
- ⇒ Ime in priimek,
- ⇒ Veljaven poštni naslov, kamor pošljemo avtorske izvode
- ⇒ Veljaven elektronski naslov za komunikacijo

Razpis za Vsesledje

Revija Vsesledje je splošna revija za kulturo in literaturo. Izhaja 1x letno, praviloma oktobra, ko je predstavitev, ki je ena od osrednjih prireditev Celjskega literarnega društva.

Odgovorni urednik revije je dr. Zoran Pevec.

V reviji objavljamo:

- ⇒ poezijo (zaželeno je nekaj pesmi, da ima urednik določen izbor), prozo (kratke zgodbe), esejistiko, recenzije, dramatiko (kratka dramska besedila)

Pomembno o pripravi besedila za objavo:

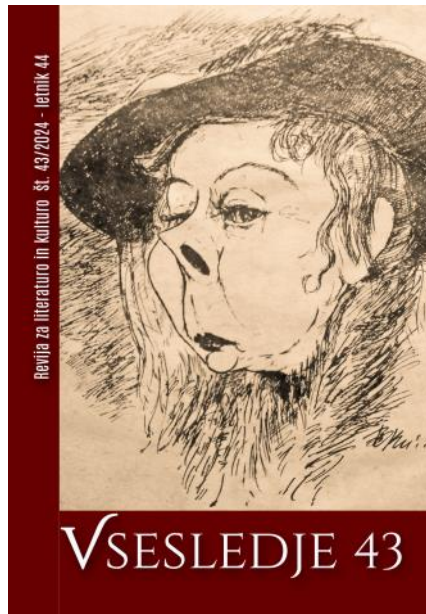
- ⇒ **Besedila morajo biti v elektronski obliki** (wordov format) poslana po elektronski pošti kot priloga, seveda s priloženimi podatki o avtorju(-ici).
- ⇒ Rok za pošiljanje za tekoče leto je **1. junij**. Prispevki, ki prispejo kasneje, se objavijo samo po dogovoru z urednikom, oziroma v naslednji številki.

Poseben del revije je **Mlado Vsesledje** za šolajočo mladino.

Pošiljanje prispevkov:

- ⇒ celjsko.literarno@outlook.com (društvo)
- ⇒ zoran.pevec@gmail.com (odgovorni urednik)

Obiščite tudi spletno stran <http://cld.si> in <http://cld.si/Vsesledje.html>

Fanfestov razpis 2025

Mogoče mislite, da je do naslednjega Fanfesta (oktober 2025) še neskončno veliko časa, a verjemite mi, čas se je že včeraj iztekkel. Vedno je tako. Kako to vem? Iz lastnih izkušenj. Ogromno razpisov mi je spolzelo skozi tipkovnico, ker sem mislil, da imam dovolj časa za pripravo konkurenčnega literarnega dela.

Torej - najprej k tematiki.

Zelena Celje je naslov razpisa.

Kaj želimo pod tem naslovom?

1. Ne dajte svoji zgodbi naslov Zelena Celje, ker je naslov literarnega dela po naslovu razpisa skrajno neizvirno.
2. Ideja razpisa je predstaviti rezultate morebitnega trajnostnega razvoja Celja. Ker pa smo širokogrudni, pa lokacija ni omejena zgolj na Celje. Tu bodite izvirni.
3. Kaj je trajnostni razvoj? Ne podlezite klišejem o tem. Marsikaj je lahko tudi precej drugače od velikih besed in lepo zvenceh modnih besednih zvez
4. Spišite prozno ali pesniško delo, oboje lahko tudi zmiksate.
5. Obseg naj bo do 7500 besed (kar znese 45.000 znakov s presledki).
6. Uporabite običajni nabor pisav, najraje pa vidimo, da besedila ne okrašujete. Dober avtor je običajno slab oblikovalec.
7. K besedilu priložite kontaktne podatke
8. Sprejemamo samo digitalne izdelke (ne pošiljajte na roko napisanega)
9. E-naslov: bojan.ekselenski@gmail.com

Antikv

knjigarna in antikvariat

**Glasbena
šola Celje**

110 let

JAVNEGA GLASBENEGA
ŠOLSTVA V CELJU

Matej Krajnc

EPIGRAM ZA SUPERNOVO

SUPERNOVA NI ZGOLJ POPER,
JE TUDI SOL.
VEDNO, KO JO ZAUŽIJEM, SEM ŠE SAM
SUPER NOV.